

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - Ν. & Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1965

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΑ - ΧΑΡΤΙΚΑ

Χ. Κ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 36 - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. 629-609

17268

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ
2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΕΠΙΤΑΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΕΠΙΤΑΧΕΙΑ ΝΑΤΟΥΡΑΛ

ΝΙΚΑΘ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενής, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλέωνη ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ δόνομα τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνομάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς νίδις πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἰκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ δλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δῆμως βέβαιον, ὅτι ἐμυήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. Ἀλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγικὴ ἡ γνωριμία του δήμως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε διζικήν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του κλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφωσιώθη δλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ δόπιού παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἄδικος θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὥστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὃπου μὲ ἄλλους Σωκρατικοὺς ἐθρήνησεν αὐτόν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα ἐπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρκετά ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον δλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς δ-

ποίας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. 'Ο πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ὅτο νέπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ 'Ορφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς 'Ελεάτας καὶ τὰς δοξασίας αὐτῶν. 'Η ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. 'Εκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. 'Αλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. 'Ο τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ηθικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν 'Ελλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δούλον εἰς τὴν Αἴγιναν. 'Ο 'Αννίκερις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἐξηγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς 'Αθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 40 ἔτῶν περίπου.

'Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς 'Αθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ίδεας. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ἡπατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἄλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπτον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλαΐξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἐξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποτος, ἔνεκα τοῦ ὅποιου ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Εσωθῆ μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς 'Αθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ῥωμαλέος πλέον ἦ ἄπαξ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὅτι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἐθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἥτο λίαν φιλομαθής καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπόν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φίλοσοφικὴν σχολήν, όμωνυμον μὲ αὐτό, διατηροῦσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπεδέχετο οὔτε τὴν ἐχεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσθιον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἔζητε νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὅποιών ὁ Πλάτων ἐδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς ιερόν, καὶ οἱ ὅμιληται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν ιερὰν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατόψησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἑκάστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. 'Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ήσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὅποιών καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

'Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὅποιας εἶδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ θάνατος περὶ τὸ ὅγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

"Υπὸ τὸ δνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Εκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. 'Η μορφὴ δὲ αὕτη τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἔγινετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπόν προῆλθε νέον είδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς

ἐν εἰδος ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων· ἡ ζωή, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλαίσιον τούτων εὑρύνονται, παρελθὸν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ χρατοῦσαι ιδέαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε πανταχοῦ διακρίνεται ὁ ἀνώτερος νοῦς, ὁ ὄποιος διαμορφώνει, καλλωπίζει καὶ ἔξυψώνει ὡς χρωστήρ ἔξοχου καλλιτέχνου ἐπεξεργαζομένου ὡραίαν, ἀλλ' ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὄποιαν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ οὗτος ὡς ἔργον οὐχὶ ιδικόν του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος. Ἡ τοι-αύτη, εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτελεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ἴστορίαν παράδειγμα σχέσεως μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον, τοῦ ὄποιου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ιδανικήν.

Β'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

Ἡ φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς Ἰωνικάς καὶ ἡνδρώθη καὶ ἔξυψώθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄλλα τὶ εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἡ τῆς γνώσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. Ὁ Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀγεννήτου καὶ ἀφθάρτου, μονοειδοῦς καὶ αἰωνίου. Ὁ Ἀριστοτέλης πάλιν λέγει, ὅτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. Ἔξ ἄλλου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄλλοι διαφορετικὰ ὅρίζουν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία:

1) Τὸ γνωσιολογικόν, ἥτοι· α') Ἡ ἔρευνα τοῦ πῶς συντελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποία ἡ πηγὴ αὐτῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθήσεις ἡ ἡ νόησις; "Ἄλλοι τῶν φιλοσόφων δέχονται ὡς πηγὴν τὴν αἰσθησιν (αἰσθησιαρχικού) καὶ ἄλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικού). β') Ποῖον τὸ κύρος τῆς γνώσεως ἡμῶν· ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κύρος ἡ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διάφορος ἀπὸ ὅ τι μᾶς φαίνεται ἡ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζομεν; γ') Ποῖον τὸ ὅριον τῆς γνώσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δηλαδὴ φθάνει ἡ γνῶσις μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ ὄν το λογικόν, τὸ ὅποῖον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα ἢ εἰναι καὶ τὰ δύο μαζὶ;

3) Τὸ ἀξιόλογον, τὸ ὅποῖον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἴδους ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πῶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἢ Β φαινόμενον ἢ πρᾶγμα, ποία εἰναι ἡ οὐσία του καὶ ποία ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φαίδωνος εἰναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως κλπ. τῶν Ὀρφικῶν, ὃσον καὶ περὶ τῆς ιστορικῆς ἔξελίξεως τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ Ὀρφικοὶ

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὅποιαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποία ἦτο ἡ πίστις τῶν Ἐλλήνων, εἰναι γνωστόν. Τὰ Ὀρφικὰ δύματα μυστήρια, τῶν ὅποιων ἡ ἴδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θρυλικὸν Ὀρφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀλλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ εἶχον ἰδίαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδισκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν, ὁ ἀνθρωπος ἔγινε ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διός φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι εἶχον καταφάγει τὸν Ζαγρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἀνθρωπος: τὸ τιτανικὸν, ἀπὸ τὸ ὅποῖον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ ὅποῖον προῆλθεν ἡ ψυχὴ. Ἐπομένως ὁ ἀνθρωπος ὀφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ ἡ ὅποια διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποῖον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. 'Ο Ζαγρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλ' ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός· διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, πρωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δέξιαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. 'Η ὑπαρξις εἰς τὸν κόσμον εἰναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἔξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θεῖος σπινθήρ θὰ διασωθῇ εἰς τὸν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἀνθρωπὸς λοιπὸν πρέπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποιθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἰναι ἡ βαθυτέρᾳ ἔννοιᾳ τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μάνησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. "Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ μυηθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως ὁ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἥγοῦντο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸν «φοβερὸν κύκλον», δ ὅποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἡ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύντος καὶ θὰ ἐπιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπενήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ τῶμα ἀνθρώπου ἢ ζώου («ἀνακύκλησις τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἔδῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνες φιλόσοφοι πρῶτοι ἐξήτησαν νὰ εὔρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου. ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἐθεώρησαν μόνον τὴν ὕλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν ὅμως δύναμιν κινητήν, ζωικήν καὶ λογικήν, ἐν εἶδος θείας δυνάμεως ἢ ψυχῆς, ὑλοζωτὰ ἢ ὄλοψύχεια (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὅποιαν πηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὅποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἐθεώρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ ὕδωρ ἢ θυρόν, δ Ἀναξίτων διαδρός τὸ ἀπειρον πλῆθος ἢ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἐδέχθησαν μίαν ἱσίαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωιγόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν σιακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνύποστατον, ἡ ὅποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὕλην, τὴν ὅποιαν σιακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἐδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. "Οπως τὸ σύμπαν, δ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὄντομασαν, δὲν εἰναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὁρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρέπει νὰ εἰναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἰναι οὐσίαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικαί, αἱ ὅποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως· « μιμήσει τὰ ὄντα εἰναι τῶν ἀριθμῶν ». Ὑπερτάτη πραγματικότης εἰναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, δ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὅμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διάτι, ἐνῷ εἰναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυής ἀρχή). 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). 'Ἐν τοιαύτῃ ὅμως παριπτάσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος.

Οἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται -Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων- ἔκαμπαν ἐν βῆμα περαιτέρω. 'Αντὶ τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν τὸ «ἐν καὶ πᾶν» ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλοίωτον, νοοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἐρμηνείαν (ἐνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὄποιαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὔρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὅμοίου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὅμοιοι, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. 'Ἐν τούτοις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖζην δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. 'Ἐπομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖζην τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἴδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊόντι μείζεως ὑλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτοι

'Οἱ Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεᾶτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἐνιαῖν καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν. «Τὰ πάντα φεῖ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκίνησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθεῖς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὄποια ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. 'Ἡ μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς· «πόλεμος πάντων πατήρ». Φορεύς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λης είναι διφυής ύπόστασις, ὅπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲ λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὀλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυῆς). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γίνομενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν· « ταῦτὸ δὲ ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδον... τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἔκεινά ἔστι κάκεινα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα »· ἢ « φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπὸ ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος... ». Ἡ ψυχὴ, τοῦ ἀνθρώπου είναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασία τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τάναπαθιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας

Οἱ Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἴδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὄν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν είναι διαρχία ἡ δυϊσμός, διότι οὗτοι ἔχωρισαν τὴν κινοῦσαν αἰτίαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ὕλη δὲν είναι ἐν, ἀλλὰ πολλά.

Οἱ Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὄδωρο, τὰ ὄποια κυβέρνῃ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν· ὡς φιλότης της, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῦτος της, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθείρει, διόπτε τὸν αὐλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ είναι ἡ μεῖζης τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Οἱ Ἀναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἀπειρα σωμάτια (χρήματα) διαιρετὰ καὶ ἑτεροειδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ χωρὶς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθυπόστατος, διανοητικὴ καὶ βούλητικὴ. Ὁ Νοῦς ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔσωτοῦ, καὶ δρᾶξις συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αἰτία τούτων. 'Η ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. 'Ο δὲ θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. 'Επιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Οἱ ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων ὃν ὑλικόν, χωρὶς ζωὴν η νοητικὴν δύναμιν, τὰ ἢ τοι μα. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀδρατα, καὶ εἶναι ἀπειρά τὸν ἀριθμόν, ἀδιάίρετα, ἀφθαρτα καὶ ὀνταλλοίσια, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγῳ τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν χῶρον παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὑλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὁποίας γίνονται τὰ ὄντα (ἐνισμὸς ὑλικός).

'Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἔχονταν ὑλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. 'Η νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται «τῷ δόμοιν ἡ γνῶσις», ὡς καὶ οἱ Ἐλεᾶται. 'Ο χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Οἱ σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀληθησυγκρουομένας καὶ ἀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἕδιον ἀνθρωπον. 'Εκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κύρος· μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἑκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντίληψις (αἰσθησιαρχικοί). 'Αληθές εἶναι ὅ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὅ τι ὡφελεῖ αὐτό· «πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπος» διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Πρωταγόρας. Διὰ νὰ εύτυχήσῃ ὁ ἀνθρωπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πείθῃ τοὺς ἄλλους εἰς ὅ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἔτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

‘Ο Σωκράτης

‘Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τῆσαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὅντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὕτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. ‘Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θεοῦ καὶ κατ’ ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. ’Αντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ἀλλ’ ὁ ἄνθρωπος. Βασικὴ πίστις τευ εἶναι, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ « ἄνθρωπος », ἀλλ’ οἱ « ἄνθρωποι », τούτεστι τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποῖον εἶναι ἀμεταβλητὸν καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰωνίων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκολουθῶν ὁ ἄνθρωπος δέρειλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὅπεια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. ’Αρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφής γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδιωξις αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει τὸ ὄνομά του: Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὅποιος, ἐν καὶ διγάξεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ ὅμοιογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐπιγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὅποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. ‘Η ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας’ « ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἴδα » ἔλεγεν ὁ ὅδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διεύτεραν ὄρμαται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὁμοιειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὁρθῆς γνώσεως, ἡ ὅποια ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βοηθείας. 'Αστειζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρίσκει βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὁμολογουμένως ρέουν, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή ἀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν φύσην των ἔχουν γενικὰς ἰδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόγον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὁ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἔννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δικαίας πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ἰδιότητα, τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἰδιότητων ἔχειτε νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὁρθῶς τὰ καθ' ἔκαστον, ἀν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξέλιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. 'Η μύησίς του ἔκει εἰς τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξιν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίου ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξι ἀλλου τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἐννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀφηρημένου ὄντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἱδέαν τῆς ἐρεύνης δι' ἔνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὄποιαν ἥσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἐννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὠδήγησαν εἰς νέον

δρόμον, δέ ὅποιος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαρκοῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ ὅποια βασίζεται εἰς ἔνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

‘Ο νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ήδη ώριμάσσει εἰς τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχει ἔξετασθῇ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν μὲ τοὺς ὀπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. ‘Ο Φαῖδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ὥραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἐκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καθ' αὐτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ ὡρίμου πλέον σωματικῶν καὶ πνευματικῶν Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ταξιδίον του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαῖδωνα τοὺς πιστούς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τῶν διδάσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς ὀλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἐκλείψῃ. ‘Αλλ’ ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ῥυπαροτήτων· καὶ εἰς τὸν φόβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ’ ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. ‘Τπάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθήτος κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἢ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πούσος πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἀνθρώπινος βίος; ‘Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὄποια ἐπιγειεῖν νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἰδεῶν του.

‘Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμόρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι ἔχουν μὲν ἴσχυν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἴδιας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ πράγματα. ‘Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπρογώρησεν ἀκόμη παρατέρω. ‘Εδέχθη δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθήτον κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὄποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλαβθῇ· ὑπάρχει εἰς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἴδεων, ἀντιστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

‘Αλλὰ διὰ ποίας ὁδοῦ ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἰδέας; Αἱ λέξεις εἰδοῖς, ἡ δέ αἱ ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφὴν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. Ἡ μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. ‘Ἐπομένως πᾶν αἰσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ἰδέαν. ’Αλλ’ ἡ μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ρέον, ἡ δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ἡ ἰδέα εἶναι μόνιμον. ’Ο ἀνθρωπὸς λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἰδέας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ἡ ὄλη —, ὅπως εἴπομεν, ρέουν αἰώνιως καὶ κείνται μεταξὺ ὅντος καὶ μὴ ὅντος καὶ ἐπομένως μόνον ἀβεβαίαν γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοιαὶ — τὰ εἴδη, αἱ ἰδέαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένως αὐτῶν μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. ’Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἰναι εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ὅντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; ’Υπάρχουν ἄρα πράγματι τὰ εἴδη — αἱ ἰδέαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὅντων εἶναι νοητὴ ἡ ἐπιστήμη.

‘Η ἐννοια λοιπὸν ἡ δέ αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοια κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ’ ὑφίσταται καθ’ ἔαυτὴν καὶ ἔχει οὐσίαν. Αἱ ἰδέαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδώλα τὴς ἰδέας, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ἰδεῶν (« μέθεξις ») καὶ ἔνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἰδέας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. ’Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὅντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ἰδεῶν. Αἱ ἰδέαι εύρισκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθρατοι, ἀναλλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἰδέαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ Ἐλεατικοῦ ὅντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. ’Υπάρχουν δὲ τόσαι ἰδέαι, ὅσαι καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν.

Αἱ ἰδέαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξύ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι, εἴτε ὡς ὑπάλληλοι. ”Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ,

γ

δ

ε

αὐτὸν ἀγαθόν, αὔταρχες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὅποία ὡς τελικὴ αἰτία εἶναι καὶ ὁ τελευταῖς λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι στὸν αὐτὸν καὶ ὡς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ’ ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸν ὑπέρτατον δόν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὥραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ δόποῖον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. ’Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸν πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέπῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρᾳ εἶναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν· τούναντίον ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπὲρ ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτον γνῶσιν τῶν ἰδεῶν; ’Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀδύνατος, πρὶν συνδεθῆ μὲν τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδέας. ’Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ δόποῖα εἶναι εἴδωλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγω τῆς ὄμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὄμοιῷ ἡ γνῶσις, ’Ελεᾶται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν του, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸν Φαίδωνα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικόν τοῦ οὐρανοῦ τὸν Ορφικῶν κ.τ.λ.: ποία εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικόν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους: πῶς δύναμαι νὰ εὕρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν ὄρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστικόν για τὸν πόθον: πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΦΑΙΔΩΝ

(Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

✓ 1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὃ Φαίδων, παραγένου Σω- 57
κράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμῳ-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἥκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὃ Ἐχέκρατες.

EX. Τί οὖν δή ἐστιν ἄττα εἴπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτελεύτα; Ἡδέως γάρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι·
καὶ γάρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις ἀν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἰός τ' ἦν β
περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἄρα ἐπύθεσθε, δν τρό- 58·
πον ἐγένετο;

EX. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἡγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἦν τοῦτο, ὃ Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὃ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γάρ
τῇ προτεραιά τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

EX. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

- ΦΑΙΔ.** Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ
 β Θησέus ποτε εἰς Κρήτην τοὺς ἔπτὰ ἔκείνους ὥχετο / ἄγων
 καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὑξάντο, ὡς
 λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἕτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς
 Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἔκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ
 πέμπουσιν. Ἐπειδὰν οὖν ἀρέωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν
 αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ
 μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ
 πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γί-
 γνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ'
 γνεται, ἔστι τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἵερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν
 πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτε-
 ραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο
 τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ
 θανάτου.

X

2. EX. Τί δὲ δή τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὃ Φαίδων;
 τί ἦν τὰ λεγθέντα καὶ πραγθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι
 τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι,
 ἀλλ' ἔρημοις ἐτελεύτα φίλων;

δ **ΦΑΙΔ.** / Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν
 ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσα-
 σθαι· καὶ γάρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ
 ἀλλου ἀκούσοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, ὃ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε
 τοιούτους ἐτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἀν δύνη ἀκριβέστατα
 διεξελθεῖν πάντα.

ε **ΦΑΙΔ.** Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια / ἔπαθον παραγενόμε-
 νος. Οὔτε γάρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήει εὐδαιμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, ὁ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναῖως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αἰδου ιόντα ἄνευ θείας μοίρας οἴναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εὗ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος." Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὅντων, ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἥσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κρᾶσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη ὅμοι καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ὅτε μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

59

β

EX. Πῶς γάρ οὖ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετυχον δέ, ὁ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὕτος τε δὴ ὁ 'Απολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ δ· πατήρ αὐτοῦ, καὶ ἔπι 'Ἐρμογένης καὶ 'Επιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ 'Αντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δ· Παιανιεὺς καὶ Μενέζενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων δέ, οἶμαι, ἥσθένει.

γ

EX. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμψίας τέ γε δ· Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Άλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τοι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

EX. Τί οὖν δή ; Τίνες, φήσ, ἥσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. 'Εγώ σοι ἔξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. 'Αει γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γάρ ήν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτηρίον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνεψιγετο γάρ οὐ πρώτη· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε πρωαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ ἔξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἤκομεν, καὶ ἡμῖν ἔξελθῶν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον πάριέναι, ἔως ὃν αὐτὸς κελεύσῃ· λέγουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ὃν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δὲ οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἥκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. 'Ως οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναικεῖς, ὅτι· « ὩΣ Σώκρατες, ὑστατον δή σε προσεροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὩΣ Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἰκαδε ».

- β Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ / κοπτομένην. 'Ο δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψε τε τὸ σκέλος καὶ ἔξέτριψε τῇ χειρὶ, καὶ τρίβων ἄμα· ὡς ἀτοπον, ἔφη, ὡς ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο,

ὅ καλοῦσιν οἱ ἀνθρώποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἄμα μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. Καί μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνένογχεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῆθον ἃν συνθεῖναι, γ
ὡς δὲ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἔδύνατο, συνῆψεν εἰς ταύτων αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, φέρεται τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔσικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

4. Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὁ Σώκρατες,
ἔφη, εὗ γ' ἐποιήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιη-
μάτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ
τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἡδη ἡρούν-
το, ἀτὰρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὃ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ
δεῦρο ἥλθες, ἐποιήσας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιή-
σας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐήνω ἀποκρίνασθαι,
ὅταν με αὕθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί^δ
χρή λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὁ Κέβης, τάληθη, ὅτι οὐκ
ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἴ-
ναι ἐποίησα ταῦτα — ἤδειν γάρ, ὡς οὐ ράδιον εἴη — ἀλλ' ἐνυ-
πνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ
ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. Ἡν
γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸν ἐνύπνιον ἐν
τῷ παρελθόντι βίῳ, ἀλλοτρ' ἐν ἀλλη ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ
δὲ λέγον· « ὁ Σώκρατες », ἔφη, « μουσικὴν ποίει καὶ ἐφγά-
ζου ». Καὶ ἐγὼ ἐν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

61 ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακαλεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὡσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὕσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέ-
 β στερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὸν ἀφοισιώσσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὐ δὴ ἡ παροῦσα θυσίᾳ μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθο-
 γ λογικός, διὰ ταῦτα δὴ, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἵς πρώτοις ἐνέτυχον.

5. Ταῦτα οὖν, ὃ Κέβης, Εὐήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καὶ, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς / ἔσικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Αθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμμίας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὃ Σώ-
 κρατεῖ, Εὐήνω; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντεύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχε-
 δὸν οὖν, ἔξ ἀν ἐγώ ξσθημαι, οὐδ' ὅπωστιοῦν ἔκὼν εἶναι
 πείσεται.

—Τί δαί; ή δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τού-
 του τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐ-
 τόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἂμα λέγων ταῦτα κα-
 δ θῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ / τὴν γῆν, καὶ καθε-
 ζόμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

οὗτος "Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὃ Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔχυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποθηήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὦ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάω συγγεγονότες;

— Οὐδέν γε σαφές, ὦ Σώκρατες.

—'Αλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂν μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γὰρ ἵσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γὰρ ἀν τις καὶ ποιεῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὕ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔχυτὸν ἀποκτινύναι, ὦ Σώκρατες; "Ηδη γὰρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἥρου, καὶ Φιλολάου ἡκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητάτο, ἡδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδέν ἀκήκοα.

/—'Αλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γὰρ ἀν καὶ ἀκούσαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἐστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὡσπερ καὶ τᾶλλα, ἐστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἵσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔχυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

Καὶ ὁ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

—Καὶ γὰρ ἀν δόξειεν, ἔφη / ὁ Σωκράτης, οὕτω γ' εἴναι β ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἵσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. 'Ο μὲν οὖν ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρώποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔχυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ράδιος διιδεῖν·

οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εῦ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸς ἔχυτὸς ἀποκτιννύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει αὐτὸς τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καὶ, εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῦ ἄν ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ἴσως τοίνυν ταύτη οὐκ ὄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτιννύαι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

δ ⑦. Ἀλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. "Ο μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἀν ἔθελειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὃ Σώκρατες, / ἀτόπω, εἴπερ, δὲ νῦν δὴ ἔλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἔκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γάρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ἣ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἀριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐτοῦ οἴεται ἀμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἔλευθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἀνθρώπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι εἰπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλογίστως ἀν φεύγοι. "Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τούναντίον εἶναι εἰκός ἢ δὲ νῦν δὴ ἔλέγετο· τοὺς μὲν γάρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας χαίρειν.

'Ακούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ /
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἀεὶ τοι, ἔφη, 63
[ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει
πείθεσθαι ὃ τι ἀν τις εἴπη.]

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβητος τί γάρ ἀν βουλόμενοι ἄνδρες
σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ἥ-
διώς ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν ; Καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ἥδιώς φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἀρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / ὁμολογεῖς, θεούς. β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἷμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμίας.

8. Φέρε δή, ηδ' ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπο-
λογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς
ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους
τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἥδικουν ἀν οὐκ ἀγα-
νακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εῦ ΐστε, ὅτι / παρ' ἄνδρας τε ἐλπί-
ζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀν πάνυ δισχυρισά-
μην. ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἥξειν,
εῦ ΐστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισάμην ἀν
καὶ τοῦτο. "Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔ-
ελπίς εἰμι εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καὶ, ὥσπερ γε καὶ πάλαι
λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς." γ

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κἀντι ἡμῖν / μεταδοίης; δ
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἄμα σοι ἡ ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς
πείσῃς.

— 'Αλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τι δέ ὁ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; Φησὶ γάρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, / ἐνίστε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

Καὶ ὁ Σώκρατης ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἔαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

— 'Αλλὰ σχεδὸν μέν τι ηδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

— "Εα αὐτόν, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἥδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνήρ τῷ ὅντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. Πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὡς Σιμίμια τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληγέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀποτοπὸν δήπου ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὁ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον.

Καὶ ὁ Σιμίμιας γελάσας· νὴ τὸν Δία, ἔφη, / Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. Οἵμαι γάρ ἀν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντες δοκεῖν εὗ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὅντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοι εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἀν λέγουεν, ὡς Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γὰρ αὐτοὺς, ἢ τε θανατῶσι καὶ ἢ ἄξιοι εἰσι θανάτου καὶ οἶου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας.

— Ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; Ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ ὁ θάνατος ἢ τοῦτο;

— Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὡς ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἀπερ ἐμοὶ· ἐκ γὰρ τούτων / μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι, περὶ δὲ σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ἡκιστα, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἀλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; Οἶον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ἀτιμάζειν ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὃ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἢ τοῦ τοιούτου πραγμα-

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— Εμοιγε.

65 — Ἄρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὃ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;
— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡς Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ὃ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἀξιούειν τοῦτον τοῦτον τὴν ζῆν, ἀλλ' ἔγγυς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὃ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὐ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει

β) κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω· ἂρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοή τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὕτ' ἀκούομεν ἀκριβεῖς οὐδὲν οὔτε δρῶμεν; Καίτοι εἴ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ αἴ γε ἄλλαι· πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραι εἰσιν ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἢ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἔξαπατάται ὑπ' αὐτοῦ.

γ) / — Ἀληθῆ λέγεις.

— Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηθῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδὲ ἀπτομένη, ὀρέγηται τοῦ ὄντος.

— Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

δ

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὡς Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμέν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὖ;

— Ήδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰδεῖς;

— Οὐδαμῶς, ηδονή.

— Άλλη τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγείας, ἴσχυος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας, δὲ / τυγχάνει ἔκαστον ὅν. Ἄρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ηδονή ἔχει: διὸ ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὓς σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

ε

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Άρ' οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις δὲ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινές ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεῖς ὅτι

66

μάλιστα δρθαλμῶν τε καὶ ὥτων καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν απήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῆ ; Ἄρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὃ Σιμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, δ τευξόμενος τοῦ ὄντος ;

—Γιπερφυῶς, ἔφη δ Σιμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώκρατες.

- β (11.) Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοικῦτα ἀτταλέγειν, ὅτι «κινδυνεύει τοι ὁσπέρ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψῃ, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησάμεθα ἵκανῶς οὐ ἐπιθυμοῦμεν φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἀν / τινες νόσοι προσπέσσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ γρήματα ἀναγκαζόμεθα κτεῖσθαι διὰ τὸ / σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἀγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήγτει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

θαρῶς τι εἰσεσθι, ἀπολλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, οὖν ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γάρ μή οἴόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶνται, δυσῆν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι· τότε γάρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / γιωρτὲς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὕ. Καὶ ἐν διὰν ζῷμεν, οὔτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν δημιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως δὲν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύτῃ ἡμῖν· καὶ οὕτω μὲν καθαροί ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσθήσασι δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δ' ἔστιν ἵσως / τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ.» Τοιαῦτα οἶμαι, διὰ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς δρθῶς φιλομαθεῖς. "Η οὐδοκεῖ σοι οὔτως;"

— Πάντός γε μᾶλλον, διὰ Σώκρατες.

12. Ούκοιν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, διὰ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ, οἶ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἱκανῶς, εἴπερ που δίλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὖν ἔνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἡ γε ἀποδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρί, δις ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὥπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

67

β

γ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγέρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόδην καθ' / αὐτὴν ἐκλυσιμένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
- Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὄνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;
- Παντάπασί γε, η̄ δ' ὅς.
- Λύειν δέ γε αὐτὴν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος η̄ οὕ;
- Φαίνεται.
- Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἀν εἴη ἀνδρα παρασκευάζονθ' ἔαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅ τι ἐγγυτάτῳ / ὄντα τοῦ τεθνάναι οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἡροντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;
- ε — Οὐ γελοῖον ; — Πῶς δ' οὔ ;
- Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὡς Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθηκευτοί μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἡκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανακτοῦντεν, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοι ἐκεῖσε ιοιεν, οἵ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὗ / διὰ βίου ἡρων, τυχεῖν — ἡρων δὲ φρονήσεως — ὃ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ οἰέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἐκόντες ἡθέλησαν εἰς "Αἰδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὅψεσθαι τε ἐκεῖ ὡν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἔρῶν καὶ λαβόντι σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεῦξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αἰδου,

ἀγανακτήσει τε / ἀποθηκαντικών καὶ οὐκ ἀσμενοῖς εἶσιν αὐτόσε ; β
 Οἴεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι γε ἥ, ὡς ἔταιρε, φιλόσοφος·
 σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐν-
 τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἡ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
 ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἴη· εἰ φοβοῦτο τὸν
 θάνατον δ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἥ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν ἴκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
 δν ἀν ἵδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
 ἄρ' ἥν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; 'Ο αὐτὸς δέ / που γ
 οὗτος τυγχάνει ὃν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
 ἔτερα τούτων ἥ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ως λέγεις.

— Ἄρ' οὖν, ὡς Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
 οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἥν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομά-
 ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοησθαι, ἀλλ'
 δλιγάρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
 τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος δλιγαροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
 / ζῶσιν ;

— Ἀνάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἥ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
 δρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἀτοπος.

— Πῶς δή, ὡς Σώκρατες ;

— Οἰσθα, ἥ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἥγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
 τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
 ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἀλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίη ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταῦτὸν τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γάρ ἔτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἀλλων ἀπέχονται ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν / ἡδονῶν ἀρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἀλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμψία, μὴ γάρ οὐχ αὕτη ἦ ή ὁρθή πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἦ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὁρθόν, β ἀντὶ οὗ δεῖ ἀπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ἀνούμενά τε καὶ πιπτρασκόμενα τῷ ὄντι ἦ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ξυλλήβδην ἀληθῆς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἀλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἦ ή τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιεῖς οὐδὲν ἀληθὲς ἔχη, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἦ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ή σωφροσύνη καὶ ή/δικαιοσύνη καὶ ή ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ή φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἦ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ δόντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι, ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἔκειται ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γάρ δή, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες δρθῶς. Ὡν δὴ καὶ ἐγὼ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προυθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' ὁρθῶς προυθυμήθην καὶ τι ἡγύσαμεν, ἔκειται ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέλη, διλίγοντες τούτους, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, δὲ Σιμψία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ως εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδὲν ἀγανακτῶ, ἥγούμενος κάκει / οὐδὲν ἤττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἔταιροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβών δὲ Κέβης ἔφη· δὲ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδάν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ἢ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύηται, ἢ ἀν δ ἀνθρωπος ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἰχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἢ. Ἐπει, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διηλθες, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, δὲ/Σώκρατες, ως ἀληθῆ ἔστιν ἢ σὺ λέγεις. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ διλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ως

έστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. 'Αλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

—'Εγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἀν ἀκούσαιμι, ἥντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γ' ἀν οἷμαι, ηδ' δὲ ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
γ
νῦν ἀκούσαντα, οὐδὲ εἰ / κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι.

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῇδε πῃ, εἴτ' ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὕ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὐ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἔκει καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ηδὲ εἶν τὸν αἱ
δ / ψυχαὶ ἡμῶν ἔκει; Οὐ γάρ ἀν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὕ-
σσαι, καὶ τοῦτο ἵκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὅντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες ηδὲ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἀν του
δέοι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ηδ' δέ, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥῶν μαθεῖν, ἄλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδωμεν, ἄρο οὐτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν ηδὲ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὃν τοιοῦτόν τι, οἶον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ μυρία οὕτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα· ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸς γίγνεσθαι ἢ
ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἷον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη
που ἐξ ἐλάττονος ὅντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν κανὸν ἐλάττον γίγνηται, ἐκ μεῖζονος ὅντος πρότε-
ρον / ὕστερον ἐλάττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἐξ ἴσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βρα-
δυτέρου τὸ θᾶττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χειρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος, καὶ
ἄν δικαιότερον, ἐξ ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γάρ οὖ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνε-
ται, ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξύ
ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῦν ὅντοιν δύο γενέσεις,
ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἑτέρον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν
ἐπὶ τὸ ἑτερόν. Μείζονος γάρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξύ
αὐξησις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὔξανεσθαι,
τὸ δὲ φθίνειν ;

β

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύ-
χεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κανὸν εἰ μὴ χρώμε-
θα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως
ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων γένεσίν τε
εἶναι ἐξ ἑκατέρου εἰς ἄλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ή δ' ὅς.

γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.

— Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὡσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;

— Πάνυ μέν οὖν, ἔφη.

— Τί ;

— Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

— Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν ;

— Πῶς γάρ οὖ ;

— Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὃν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, δὲ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ

δ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι / τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δὲ ἀνεγείρεσθαι. Ικανῶς σοι, ἔφη, η̄ οὖ ;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Λέγε δὴ μοι καὶ σύ, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσ τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;

— Ἔγω γέ.

— Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;

— Ναί.

— Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;

— Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

— Τί δέ, η̄ δὲ ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;

— Ἀναγκαῖον, ἔφη, δμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.

— Ἐκ τῶν τεθνεῶτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;

— Φαίνεται, ἔφη.

— Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.

— Εοικεν.

- Ούκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἔτερα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὔ;
- Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
- Πῶς ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; "Η ἀνάγκη ἀποδοῦνται τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;
- Πάντως που, ἔφη.
- Τίνα ταύτην;
- Τὸ ἀναβιώσκεθαι.
- Ούκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἀν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι;
- Πάνυ γε.

— Όμοιογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἥπτον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὅντος ἵκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμοιογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

17. Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὡς Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὡμοιογήκαμεν, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γὰρ μὴ ᾧτι ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς / ἔτεροις γιγνόμενα, ὡσπερεί κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτερου μόνον εἰς τὸ καταντικρὺ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῦτο, οἵσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἀν σχοίνι καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἀν πάθοις καὶ πάνσαιτο γιγνόμενα.

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν χαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοῆσαι δὲ λέγω ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δὲ ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἂν λῆρον / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξεις καὶ οὐδαμοῦ ἂν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τάλλα πάντα ταῦτὸν ἔκείνω πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Κὰν εἰ συγχρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁμοῦ πάντα γρή-
 ματα ». Ωσαύτως δέ, ὡ φίλε Κέβης, εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα,
 δόσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ'
 δ οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 ζῆν ; Εἰ γὰρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι ;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— "Εοι γάρ, ἔφη, ὁ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι ὁμολο-
 γοῦμεν. 'Αλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυ-
 ε χὰς ἔιναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἀμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἔκεινόν
 γε τὸν λόγον, ὃ Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἔστιν, δὸν σὺ εἴωθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 τινὶ χρόνῳ μεμεθηκέναι, ἢ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. Τοῦτο δὲ
 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἶδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτη ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ
 ἔοικεν εἶναι.

— 'Αλλά, ὃ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; 'Τιπόμηνσόν με οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

—Ἐνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρώποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἡ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἀν οἷοί τ' ἡσαν τοῦτο ποιήσειν. 'Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγγη ἡ ἀλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα β σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, ὁ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένω συνδόξῃ. 'Απιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησις ἐστιν ;

— Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγε, ἡ δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὗ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι. Καὶ σχεδόν γε, ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἡδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὰν ἥττον ἀκούοιμι νῦν, πῇ σὺ ἐπεχειρησας λέγειν.

/ — Τῇδ' ἔγωγε, ἡ δ' ὃς. 'Ομολογοῦμεν γὰρ δήπου, εἴ τις γ τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτον πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι :

— Πάνυ γ', ἔφη.

— Αρ' οὖν καὶ τόδε ὄμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ; ἀνάμνησιν εἶναι; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἡ ἵδων ἡ ἀκούσας ἡ τινα ἀλλην αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῶ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἅρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἐννοιαν / ἔλαβεν; δ

— Πῶς λέγεις;

— Οίον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Πῶς γὰρ οὕ;

— Οὐκοῦν οἰσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἡ

ίματιον ἢ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε γρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὗτην ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ίδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτα ἀν εἰη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτο / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθη περὶ ἐκεῖνα, ἀνπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἥδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ἢ δ' ὅς ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ίδόντα καὶ λύραιν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ίδόντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ίδόντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — Ἐστι / μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρος οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ' ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλος ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκηται τίς τι, ἀφ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὗτος ἀνεμνήσθη;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, ἢ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. Φαμέν πού τι εἶναι ἵσον, οὐκέτι λέγω ξύλων οὐδὲν λίθων λίθω, οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸς τὸ ἵσον φῶμέν / τι εἶναι ἢ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί, ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Η καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸς ὁ ἐστιν ἵσον;

- Πάνυ γε, η δ' ὅς.
- Ηδέν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἄρο' οὐκ ἔξ ὅν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ἀτταὶ ιδόντες ἵσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον ὅν τούτων; Ἡ οὐχ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῇδε· ἄρο' οὐ λίθοι μὲν ἵσοι καὶ ξύλα ἐνίστηται ταῦτα ὅντα τῷ μὲν ἵσα φαίνεται, τῷ δ' οὐ;
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ἵσα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ ή γε ισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, ω̄ Σώκρατες.
- Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἔστιν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ω̄ Σώκρατες.
- Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἵσων, ἐτέρων ὅντων ἐκείνου τοῦ ἵσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἴληφας;
- Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὔκοιν η̄ δόμοίου ὅντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;
- Πάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν ἔως ἂν ἄλλο ιδών ἀπὸ ταύτης τῆς ὕψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε δόμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, δὲ ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι.
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τίδε; η̄ δ' ὅς· η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἵσοις; Ἄρα φαίνεται ήμιν οὕτως ἵσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ δέ ἔστιν ἵσον, η̄ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἵσον, η̄ οὐδέν;
- Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.
- Οὔκοιν δύολογοῦμεν, δταν τις τι ιδών ἐννοήσῃ, δτι βούλεται μὲν τοῦτο, δὲ νῦν ἐγὼ ὅρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἷον ἐκεῖνο ε

ἀλλ' ἐστὶ φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ὃ φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὕ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

75 — Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι δρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἐστι ταῦτα.

β — Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ἰδεῖν η̄ ἀφασθαι η̄ ἐκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

— Ταῦτὸν γάρ ἐστιν, ὡς Σώκρατες, πρός γε δὲ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Ἀλλὰ μὲν δὴ ἐκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκείνου τε / δρέγεται τοῦ δὲ ἐστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρᾳ ἐστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὔτως.

— Πρὸ τοῦ ἄρα ἀρξασθαι ἡμᾶς ὅρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ τᾶλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ὅ τι ἐστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι ίον ἔκεινο, ἐστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὡς Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἵσου ἐπιστήμην γε εἰληφέναι ;

— Ναι.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι ;

— Εοικεν.

20. Οὐκοῦν εὶ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὑθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἵσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα ; Οὐ γάρ περὶ τοῦ ἵσου νῦν ὁ λόγιος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἥ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὁσίου καί, ὅπερ λέγω, περὶ / ἀ- δ πάντων, οἵς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο δέ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. "Ωστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

— Εστι ταῦτα.

— Καί, εὶ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ ἀεὶ διὰ βίο υειδέναι· τὸ γάρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι· ἥ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὡς Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν ;

— Πάντως δήπου, ἔφη, / ὥ Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἷμα, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὤστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἀρ' οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἀν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη ; Τοῦτο δέ που ἀναιμμήσκεσθαι λέγοντες δορθῶς ἀν λέγοιμεν ;

— Πάνυ γε.

76 — Δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, / αἰσθόμενον τι ἡ
ἰδόντα ἡ ἀκούσαντα ἡ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν
ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, δὲ ἐπελέληστο, φη τοῦτο ἐπληγίαζεν ἀνό-
μοιον ὃν ἡ ἄριστη μοιον. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἣτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμνή
σκονται οὕτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὁ Σώκρατες.

β 21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὁ Σιμμία ; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
γονέναι ἡ ἀναμιμνήσκεσθαι / ὕστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἦμεν ;

— Οὐκ ἔχω, ὁ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τὶ δέ ; τόδες ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῃ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ ; ἀνήρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπίσταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἡ οὕτως ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὁ Σώκρατες.

— Η καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν δὴ ἐλέγομεν ;

— Βουλούμην μεντὸν, ἔφη δὲ Σιμμίας ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶδε τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὁ Σιμμία,
πάντες αὐτά ;

— Οὐδαμῶς.

— Αναμιμνήσκονται ἄρα, ἂ ποτε ἔμαθον ;

— Ανάγκη.

— Πότε λαβοῦσσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν ;
Οὐ γάρ δὴ ἀφ' οὖς γε ἀνθρωποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

— Ναι.

— Ὡσαν ἄρα, ὡς Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἡμῖν γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ διχρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὥμοιογήσαμεν. "Ἡ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν ὅπερ καὶ λαμβάνομεν; "Ἡ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἄρ' οὖν οὔτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμμία· εἰ μὲν ἔστιν, ἡ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὕσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὔτως ὡσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὔτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ὄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἄρ' οὔτως ἔχει, καὶ ἵση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

ε

— Τιπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ δόμοιώς εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν, ἣν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὔτω μοι ἐναργὲς ὅν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τἄλλα πάντα, ἢ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἱκανῶς ἀποδέδεικται.

77

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης, δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πείθειν.

β —'Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ώς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις.' Άλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ήμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, δὲ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γάρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

γ — Εὗ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γάρ ὥσπερ ἡμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὖ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ήμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ· δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἡττον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδεξις ἔχειν.

δ —'Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης; δὲ Σωκράτης, καὶ γῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτον καὶ δὲν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γάρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἡ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, εἶναι, ἐπειδή γε δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; 'Αποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεινέναι τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ως ἀληθῶς ὁ ἀνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἄλλως τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ὡς δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σώκρατης, ἐπάδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἐλλάς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἀν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὔροιτε μᾶλλον ὅμιλον δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἔστιν.

β

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γάρ οὐ μέλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σώκρατης, δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ὅρᾳ προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθῃ αὐτὸν καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὐ· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

γ — "Αρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὅντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταῦτη, ἥπερ συνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ ;

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.

— Οὐκοῦν ἄπερ ἀεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα ;

— Εμοιγε δοκεῖ οὕτως.

δ — Ήωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἄπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. Αὕτη ή οὐσία, ἡς λόγον / δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἔρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταῦτα ἢ ἄλλοτε ἄλλως ; Αὔτὸ τὸ ἵσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἔκαστον, δὲ ἔστιν, τὸ ὃν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται ; "Η ἀεὶ αὐτῶν ἔκαστον, δὲ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ καθ' αὐτό, ὡσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄλλοιωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται ;

— Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν, ὃ Σώκρατες.

ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ / ἴματίων ἢ ἄλλων ὄντων τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἔκείνοις δύμωνύμων ; "Αρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τούτωντίον ἔκείνοις οὕτε αὐτὰ αὐτοῖς οὕτε ἀλλήλοις οὐδέποτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτα ;

— Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει.

79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν κανὸν ἄψαιο, κανὸν ἵδοις, κανὸν ταῖς ἀλλαῖς αἰσθήσεσιν αἰσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐχόντων οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτε ἀν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὄρατά ;

— Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεγ, ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, ή δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμά βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν δμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἀν εἶναι καὶ ἔνγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτο γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.

— Τί δὲ ή ψυχή; Ὁρατὸν ή ἀειδές;

— Οὐχί ὑπὸ ἀνθρώπων γε, ὥστε Σώκρατες, ἔφη.

— Άλλαξ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν· ή ἄλλῃ τινὶ οἵει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν ή ἀόρατον εἶναι;

— Οὐχί ὄρατόν.

— Αειδές ἄρα;

— Ναί.

— Όμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ὥστε Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ή ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ή διὰ τοῦ ὄραν ή διὰ τοῦ ἀκούειν ή δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἡλυγ-
γιᾶ ὥσπερ μεθύουσα, ἀτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αύτὴν σκοπῆ, ἐκεῖσε οἶχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὥσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὖσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αύτὴν γένηται καὶ ἔξῃ αὐτῇ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτὰ ὥσαύτως ἔχει, ἀτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται;

— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώ-
κρατες.

ε — Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἰδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴ δύμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Πᾶς ἀν μοι δοκεῖ, ηδ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὄλω καὶ
παντὶ δύμοιότερόν ἔστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὥσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ηδὲ τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

80 28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὕσι ψυχὴ
καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ή δύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἀρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερον σοι δοκεῖ δύμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θνητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θείον ἀρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πε-
ψυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἀρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

— Εμοιγε.

— Ποτέρῳ οὖν η ψυχὴ ἔοικεν ;

— Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι η μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θνητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὥσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον εἶναι ψυχῆν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θυητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. "Ἐχομεν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, η̄ οὐχ οὕτως ἔχει ;
 — Οὔκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἄρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι η̄ ἐγγύς τι τούτου ;

— Πῶς / γάρ οὖ ;
 —' Εννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, ὁ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ὃ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρῃ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγους ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ / μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἔστιν· η̄ οὖ ;

— Ναί.

—' Η δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αἰδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἴ, ἀν θεὸς ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν η̄ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ; Πολλοῦ γε δεῖ, / ὁ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὡδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ

σώματος ξυνεφέλκουσα, ἀτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκουσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς αὐτήν, ἀτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο 81 ἐστὶν ἡ δρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι / μελετῶσα ῥᾷδίως ἡ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Η αντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷς ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαιμονί εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίων ἀπτλαχαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὡς Κέβης, ἡ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη δὲ Κέβης.

β 30. Εὰν δέ γε, / οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἀτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ’ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ’ ἡ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἄψαιτο καὶ ἔδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια γρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ’ αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι ;

— Οὐδὲ ὁπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἶμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, δὲ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὡς φίλε, τοῦτο οἵεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὄρατόν· δὲ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ δὲ δὴ καὶ ὥφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὄρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὄρῶνται.

— Εἰκός γε, ὁ Σώκρατες;

— Εἰκός μέντοι, ὁ Κέβης. Καὶ οὕτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταῦτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ / ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττ' ἀν καὶ μεμελετηκοῦσαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὁ Σώκρατες;

— Οἴοντος μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὅνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι." Η οὐκ / οὔει; 82

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ιεράκων καὶ ἵκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἀν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ιέναι;

— Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Ούκοῦν, ἢ δ' ὃς, δῆλα δὴ καὶ τάλλα, ἢ ἀν ἔκαστα ἵοι, κατὰ τὰς αὐτῶν ὅμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δὴ, ἔφη· πῶς δ' οὐ;

— Ούκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ιόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονοῦταν ἀνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;

— Οτι τούτους εἰκὸς ἔστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἀνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

— Άλλὰ τούτων ἔνεκα, ὃ ἔταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὅρθως φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτέροῦσι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς ἔσαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι ἐπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἀπασιν, ὁ Κέβης, ἐκεῖνοι, οἵ τι μέλει τῆς ἔσαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνη ἐπόμενοι, ἢ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὁ Σώκρατες;

— Εγὼ ἐρῶ, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτεχνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ δύντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστῇ ἡ διὰ τῶν δύματων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὥτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἡ αὐτὴν αὐτῇ, ὅ τι ἂν νοήσῃ / αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν δύντων· ὅ τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ δρατόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾶ νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταῦτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὔτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἡ λυπηθῆ ἡ φοβηθῆ ἡ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἐπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἂν τις οἰηθείη, οἶον ἡ νοσήσας ἡ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

83

β

γ

— Τί τοῦτο, ὢ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης.

— "Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθῆναι ἡ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπὶ τῷ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ ὃ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] δρατά· ἡ οὕ;

— Πάνυ γε.

- δ — Ούκοῦν ἐν τούτῳ πῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
ἕπο σώματος.

— Πῶς δή ;

—"Οτι ἔκάστη ἥδονὴ καὶ λύπη ὅσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
ηλοῦ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶ καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῇ. Ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χα-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὁμοτρόπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἴα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ᾽
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
εις ἄλλο σῶμα καὶ ὕσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἀμοιρος εῖναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὁ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὁ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσὶ καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὃν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· ἢ σὺ οἵει;

- 84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἔκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἥδοναις καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἔγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηνελόπης τινὰ ἐναντίως ἴστὸν μεταχειριζομένην. Ἄλλα
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθές καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον

- β θεωμένη καὶ ὑπ' ἔκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἴετοι οὕτω δεῖν,
ἔως ἀν ζῆν, καί, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενές καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. Ἐκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτα

γ' ἐπιτηδεύσασα, ὡς Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπα-
σθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυ-
σηθεῖσα καὶ διαπτομένη οὕχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἥ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

'Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ
τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· ὁ Σιμμίας ὅμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μερικοὺς
δισταγμούς. Καὶ πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ
ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι
ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύν-
θετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀδό-
ρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἂμα διαλυθῇ ἡ φθαρτή λύρα,
ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸν λοιπὸν δύναται νὰ λεγθῇ καὶ διὰ
τὴν ψυχήν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστευθῇ, τότε καὶ ἡ ψυχή,
τὸ ἀσώματον καὶ ἀδόρατον καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἔξι ἄλλου δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀνα-
μνήσεως τὴν προϊπαρξίν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν
ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἴσχυρότερον
καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ
κατὰ τὰς ἑκάστοτε γεννήσεις κατατρίψῃ πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος
ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ίδια καὶ χαθῇ. 'Ἐπομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι
τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ ὅποῖον φέρουμεν σήμερον, καὶ ὁ θανατός του
νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδει-
χθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀποιλύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρ-
ρήσεις τῶν Θηβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων
ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται
πρῶτον μίκιν ὄμοιογίαν αὐτοῦ, ὡς ὅποια θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ
τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἔρωτῷ λοιπόν, ἐὰν ἔξακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν
θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ ὁ Σιμμίας
καὶ πάλιν ὄμοιογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, ὁ Σωκράτης
ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι
ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχή κατά τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προϋπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόχρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξ αὐτῶν προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὅποιον εἶναι ἥρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. 'Αντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μιᾶς ἄλλης ἕστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξία ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἴδος ἀρμονίας καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. 'Επομένως μία ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονίᾳ ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακὴ καὶ ἄφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτῇ μία δυσαρμονίᾳ ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο δύμας μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἔξῆς ἀτοπα: 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἤτοι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ψυχή, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὃσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἄλλην. 2) "Αν δλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίκι ἐπρεπεν δλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ' 'Η ἀρμονία οὕτε ἔξουσιάζεται οὕτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προκύπτει, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἔξάρτημα τούτων ταύνατίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ὄμοιογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εῦρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθιορᾶς τῶν ὄντων. 'Επειδὴ δύμας κάθε φοράν μὲ τὴν Α ἢ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἔθεώρει σήμερον δρθόν, αὔριον τὸ ἀπέρριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔκτησε καὶ εὗρε ἰδικὴν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἰδεῶν. Αἰτία, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἰδέα, ἡ ἴδαινικὴ καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν κοινωνίαν τῆς δοπίας τὰ πράγματα εἶναι ὅ τι εἶναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὸν μεταβῆντος εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν δοπίαν στηρίζει εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

A'. Αἱ ἐναντίκι ἰδέαι ἀποκλείουν ἀλλήλας καὶ καθ' ἑαυτάς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἴδιον ἄνθρωπον ἀλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἀλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον· ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἀλλὰ σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Β, ἀλλὰ δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι ὅ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδέαν). 'Η ἰδέα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ἰδέα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μέγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸν συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μέγεθος, τὸ δόποιον ὑπάρχει μέστα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δηλαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ὅταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. 'Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸν ὑποκείμενον, μόνον ὅταν τὸ ὑποκείμενον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως· δρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἄνθρωπου, ὁ δόποιος εἶναι μέγας καὶ μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄνθρωπους Α καὶ Β).

B'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), ὅταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν ὥρισμένης ἰδέας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἰδέας). 'Η χιών π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. 'Επομένως, ὅταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιόνα, ἡ ἡ χιών πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸν καὶ νὰ λειώσῃ. Καὶ τάναπαλιν, ἐὰν ἡ χιών πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ ὄποιον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ιδίας τῆς ζωῆς· ὅπουδήποτε καὶ ἂν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ ψυχή, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ἴδεαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωήν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ ὄποια ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι ἡρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὅ τι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεός καὶ ἡ ζωή, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἴρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἐκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὄποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωήν, θὰ τιμωρηθοῦν ἡ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

114δ . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἕγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἔστιν ἡ τοιαῦτ' ἀττα περὶ τὰς ψυχὰς ἥμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὕσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κινδυνός, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπάδειν ἔχυτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλλαι μηκύνω τὸν μῆθον. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔαυτοῦ εψυχῇ ἄνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἥδονάς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἄλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἄλλοτρίως ἄλλα τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιοιοτύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει

τὴν εἰς "Αἰδου πορείαν, ώς πορευσόμενος, ὅταν ἡ είμαρμένη καλῇ. Τοιούτης μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμψία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὐθις ἐν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίνεται ἀνήρ τραγικὸς, ἡ είμαρμένη, καὶ σχεδόν τι μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἡ περὶ τῶν παίδων ἡ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

—"Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἀττ' ἀν ποιῆτε, κανὸν μὴ νῦν ὅμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλετε ὥσπερ κατ' ἵχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὅμολογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

—Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

—"Οπως ἂν, ἔφη, βούλησθε, ἐὰν πέρ γε λάβητε με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ώς ἐγὼ εἴμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἰεταί με ἐκεῖνον εἶναι, δον ὅφεται ὀλίγονον ὑστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ώς ἐπειδὴν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τίνας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγγυᾶτο. Οὗτος μὲν γάρ ἡ μὴν παραμενεῖ· ὑμεῖς δὲ ἡ μὴν μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ρῆσον φέρῃ καὶ μὴ ὅρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἡ κατορυττόμενον ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγη ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἡ ἐκφέρει ἡ κατορύττει. Εὗ γάρ ἵσθι, ἡ δ' ὅς, ὡς Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ 116 καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, / ὅπως ἂν σοι φίλον ἡ καὶ μάλιστα ἡγῆ νόμιμον εἴναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἐπειτα βίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡγέθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γάρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἰς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθεῖς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἤκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γάρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἤκεν ὁ τῶν ἐνδεκα ὑπηρέτης καὶ γ στὰς παρ' αὐτὸν· ὥς/Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ γρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὗ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις—γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους—ἀλλὰ ἐκείνοις· Νῦν οὖν, οἶσθα γὰρ ἡ ἥλθον ἀγγέλλων, χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἂμα δ δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήγει.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα παιήσομεν· Καὶ ἂμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήγει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει· Ἀλλ' ἄγε δῆ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἀνθρωπος·

Καὶ ὁ Κρίτων· ἀλλ' οἴμαι, / ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, εἴτι ήλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἂμα ἔγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὁψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὗ μάλα... Ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γὰρ ἔγχωρεῖ·

Καὶ ὁ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γὰρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἴμαι κερδαίνειν / ὀλίγον ὕστερον πιῶν ἄλλο γε ἡ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ γλυχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος. Ἀλλ' οἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

66. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμένον. Ἰδών δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων τῇ χρὴ ποιεῖν; Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Γολιτικής

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, η̄ πιόντα περιμέναι, ἔως ἂν σου βάρος
 β ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς
 ποιήσει. Καὶ ἄμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ δὲ λαβὼν καὶ μάλα ἵλεως, ὡς Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέ-
 σας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου,
 ἀλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον·
 τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί
 τινι; "Εξεστιν η̄ οὕ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὡς Σωκράτες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα
 μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, η̄ δ' ὅς· ἀλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς
 ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἔκεισε εὔτυχῃ
 γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταῦτη. Καὶ
 ἄμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὔχερῶς καὶ εὐκό-
 λως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οὗτοι τε
 ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἰδομεν πίνοντα τε καὶ
 πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχωρει
 τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ
 ἔκεινόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἶου ἀνδρὸς / ἑταίρου
 δ ἐστερημένος εἴην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ
 οἶός τ' η̄ κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ
 ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ
 τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα
 οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε 'Ἐκεῖνος δέ· οἷα, ἔφη ποιεῖτε, δ θαυμάσιοι. 'Εγώ μέντοι
 οὐχ ἥκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναικας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι-
 αῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ ἀκήρια, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ
 τελευτᾶν. 'Αλλ' ἡσυχίαν τε ἄγετε καὶ παρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἥσχύνθημέν τε καὶ ἀπέσχομεν τοῦ
 δακρύειν. 'Ο δὲ περιειλθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ
 σκέλη χατεκλήθη ὑπτιος — οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος --
 ψηφιοποιηθῆκε από το Νοτιούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ἄμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλιπών χρόνον ἐπεσκόπτει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κάπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἥρετο, εἰς αἰσθάνοιτο· ὁ δ' οὐκ ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦτο αὗθις / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν 118 ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνῦτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυχόμενα καὶ ἐκκαλυφάμενος — ἐνεκεκάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ δὴ τελευταῖον ἐφθέγγετο· ὡς Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρουόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὅρα, εἰ τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπών ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. Καὶ δις τὰ δύματα ἔστησεν· ἵδων δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὡς Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῖμεν ἀν, τῶν τότε, ὣν ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

την παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας και στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Η παραπομπή της στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι σημαντική για την αύξηση της γεωργικής παραγωγής.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΕΙΟΣ

29

ΣΤΑΘΜΗΣ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΕΛΛΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατά τὰ κεφάλαια τῆς ἐκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταρχντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἴδρυσει μικρὰν ὄμάδαν ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμάδαν αὐτήν, εἰς τὴν ὄποιαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξέχουσαν θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὄποιος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διηγησὶς τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αὐτός... αὐτός, ὁ ἴδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκοον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἢ ἀλλού του.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγὴν, εὐγενής, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὁμιλιώμου διαιλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὄποια δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του "Ηλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίπου, τῷ 400 π.Χ. Ἔκεῖ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὄποιος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔχειχοράσῃ. "Ἐκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμαστῆς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὄποιον μᾶς ἐμφενίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη, ἥτο στενός καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἴδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἴδιαν σχολήν, περὶ τῆς ὄποιας οὐδὲν ἀκριβές γνωρίζομεν. "Εγραψεν ἐπίσης δαλόδους, οἱ ὄποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεκδοχὴ, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κάνειον. Τὸ κάνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μαγ-

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνειίνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔηραινόμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.
πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ **Φλειοῦντος**, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἐκεῖ.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖον περιστατικόν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ἵεροῦ δένδρου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Θησέus, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἰγέως. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ νιοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπερχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἐπτὰ νέοντας καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησέus, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὅποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ἴδιον πλοϊον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδα εἰς τὴν ἱερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἐπτά, τὰ ἐπτὰ ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὔξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτική, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.

καθαρεύω, εἴμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

ἐπιτήδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

ἀρχοντες, οἱ ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὅποιοι ἐξετέλουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δέκα ἐξέλεγον ἀνὰ ἕνα αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἔνδεκατον προσέθετον ὡς γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὐκαιρῶ.

τοιούτους ἔτέρους, ὄμοιούς μὲν σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσιος ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναίσθηματα.

ἔλεος εἰσῇ με, μὲ κατελάμβανεν οἶκτος, ἐδοκίμαζα οἶκτον. τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάφησις τοῦ εὖ δαίμων — λόγων.

ώστε παρίστασθαι μοι, ώστε παρ. μηδ' ιέναι ἐκεῖνον ἀνευ θείας μοίρας ιόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὖ ἔπραξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἔλεεινὸν εἰσῇ με, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύτως οἶκτον.

ώς δόξειεν ἀν εἰκός εἶναι, (ἔλεεινὸν εἰσιέναι τινί).

ὄντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλοσοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου.

ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἄλλοκοτον συναίσθημα.

κρᾶσις, κράψις, συναίσθημα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἐξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ἀπολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος δόμως φιλοσοφικοῦ νοῦ· ὅρα καὶ τὴν ὀλίγον κατωτέρω λέξιν : ὁ πατήρ αὐτοῦ.

πού, ἀν δὲν ἀπατῶμα.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὥραιότητά του. "Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν : ὁ πατήρ αὐτοῦ.

δ πατήρ αὐτοῦ, δ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σωκράτη (ἐξ Ἀλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συντηρῶν ἐξ ιδίων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ δμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φιλοσόφου. Ὁ Κρίτων ἀκόμη μετά τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπέρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνῶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β').

Ἐρμογένης, φίλτατος τοῦ Σωκράτους, πένης ἀν καὶ ἦτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὄποιον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψεν ἐπτὰ διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια, ἰδρύσας τὴν κλῆθεῖσαν Κυνικὴν σχολὴν. Ὁ Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥήτορικὰ ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ ὁρμῆς, συγγενῆς τοῦ Μενεξένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἔξι ἐπιφανοῦς οἴκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ δμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεκνίσκοι Θηβαῖοι (Φαιδ. 98 α). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὄποιου ἐμυήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φίλοσοφίαν, ἡ ὅποια ἴδιαιτέρως ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἐπειτα ἥλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὄποιου προσεφέρθησαν νὰ χορηγῆσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσίν του (Κρίτων 45 β'). Ἐκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ ὅλοι ἔχαθησαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος· περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εύκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνήκων εἰς τοὺς Ἐλεάτας, καὶ ἴδρυτης τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς. Πρὸς αὐτὸν κατέφυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Θεαιτητοῦ.

Ἀρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς διπαδούς τοῦ Ἡρακλείτου ἐγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἔδρυσε τὴν Κυρραῖαν σχολήν, δεχομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθόθν τὴν ἥδονήν, ἐνεκά τοῦ ὄποίου καὶ ἡδοῖ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ' Αμβρακίας, τύπος συναισθηματικός. Κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπιγρ. 24) ὁ Κλεόμβροτος, ὅταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηὗτοκτόνησε λέγων : Χαῖρε, "Ηλιε . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

ἔωθεν, (ἔως ἡώς, ἔωθινδ) πρωτό - πρωτό.

δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡλιαστῶν ἢσαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σῆμερον Θησείου.

διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

ὑπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν ποδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ ὅποια ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, ὅπως φαίνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως.

ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

καταλαμβάνω, εύρισκω.

Ξανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὄποιαν ἀπέκτησε οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέξενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34δ). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Ξανθίππης εἰναι μᾶλλον ἀβάσιμα, ὀφειλόμενα εἰς τοὺς κωμικούς τούνατίον ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει ὅτι ἡ Ξανθίππη ἦτο καὶ στοργική καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

ἀνευφημῶ, βάλλω γοεράν φωνήν, ξεφωνίζω.

>NNστατον δή, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

κόπτομαι, (κοπετός, κομμός) κυττῶ τὸ στήθος ἢ τὴν κεφαλήν.

ώς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἶναι ἡ σχέσις του...

τῷ μὴ ἔθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἂμα τῷ ἀνθρώπῳ, ἔὰν δέ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὰ νὰ ἔρχωνται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀνθρώπον, ἔὰν δέ..., εἶναι σχεδὸν ἡναγκασμένος...

διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἰαδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθου εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ὡς μῦθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

ὑπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι : ἐπεμβαίνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἂ . .

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προσίμιον, ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥάψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἔπων, ὕμνος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὕμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔξηγετ ἀκολούθως, ὡς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος « ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἶμαι ὁμόδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ιερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ γεῖρον τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὡσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστής καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθείς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἀρά γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔσαχριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἔκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν πράττω κάτι· ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔσαχριβώσω) τὸ νόημα κάποιων δινείον μου καὶ ἔκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν δὲ θεός εἰς τὰ δινειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνω αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν μουσικήν.

ἄρα, ἵσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ίδιᾳ ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἔπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐννοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.

ἔπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν.

Θέουσι μετοχὴ (ὁ. θέω) θέοντες, οἱ δρόμεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀντήληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεόν προοίμιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγματικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εῖχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 5.

ἔρρωσθαι, (ὥρννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετισμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἰον... τοῦτο, οἴον ἔστι τοῦτο, δ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιφρήματος.

οὐδ' ὁπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἐρωτηματικὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θυμασμοῦ ἢ πειρεγείας· τί δαί ; τί λοιπόν ; ἀλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀδρ. β' τοῦ ἡμὶ (λατ. inquam, aio).

μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ὁ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τάραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. Υπῆρξε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου καὶ κατέψυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκαλος τοῦ Σιμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπάσματά τινα, τὰ ὅποια μὲν μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἐξισημεί-
τος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἐκάστην μίαν
περιστροφὴν περὶ ἑαυτὴν καὶ κατ' ἔτος μίαν ὄμοίαν περὶ τὸν κεντρικὸν
πῦρ, τὸ ὄποῖον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦ-
το τοῦ Φιλολάου-ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου.
Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγόρασεν ὁ Πλάτων, εὐρισκόμενος εἰς
τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχή» ἀντὶ
100 μνῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ
τῶν ὁποίων ἀδριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἑταῖρείας «συνέδρια ἢ ὅμακοῖα» (ὁμοῦ ἀκούειν), αἱ ὄποῖαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικοὺς καὶ ἡθι-
κοὺς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώ-
που εἶναι τὸ ἡμίσιο τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμίσιο, ἡ συμπλήρωσις τῆς
ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὄποίου μετέχει μόνον ἡ
ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀλόγη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ
τοὺς Ὀρφικούς. Ὡς φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὄποια πολλάκις ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν ζωήν, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγ-
κλείεται εἰς σώματα ζῷων ἢ ἀνθρώπων κτλ. Ὅθεν ἀπηγγεῖτο σωματικὴ
καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἡθικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀπογὴ σαρκῶν ζῷων
καὶ κυράμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμο-
νικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὄποῖον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος
ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάῳ, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκρο-
αταὶ τοῦ Φιλολάου.

Οὐδὲν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲ συμβολικὰ ἀποφθέγ-
ματα, μὲ παραγγέλματα καὶ κανόνας αἰνιγματικούς καὶ ἐπειτα ἐσιώ-
πων, ἵνα διὰ τοῦ μυστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθη-
τῶν. Ἡ ἐχεμύθεια, προσέτι ἡτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγο-
γορείων. Ἡ αὐτὴ ἐχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστή-
ρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν,
ὅλως ἐξαιρετικῶς.

διασκοπῶ, ἐρευνῶ, ἐξετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲν μύθους.
Οἱ Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β).
Ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

Κ.Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ διλέγου, μόλις τώρα δά.

Ισως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν, ἵσως δμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι) μόνον ἔξ ὅλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν παρουσιάζει κακμίαν ἔξαρτεσιν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα κλπ.) ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποῖοι θεωροῦν προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δὶ' ὅλᾳ τὰ πράγματα δύναται ὑὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μίᾳ μόνον γνώμη εἶναι: ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὅποῖοι προτιμοῦν τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦ τοῦ δέχονται τὸ τεθνάνατον, τὸν θάνατον).

Ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ἵστω (οἴδα), δις εἶναι μάρτυς μου.
φωνή, διάλεκτος.

οὕτω, ἐκ πρώτης ὅψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ἀλογόνον ἔστιν) ἀλλ' ισως γ' ἔχει τινὰ λόγον, (λιτότης): καὶ δμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει σοβαρὸν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθαγορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων : « οὐκ ἀκηκόατε... Φιλολάφ συγγεγονότες ; » εἶναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἀλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ. 902 β. Εἶναι δμως βέβαιον, ὅτι τὰς περὶ ψυχῆς ἴδεας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70γ.).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, δ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἢ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου δεικνεύω, ὑποδεικνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι' αὐτό.

ἀνάγκη, ἀφευκτος μοῖρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 7.

ῥᾳδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ζοικε... ἀτόπω, δομοίζει μὲ ἀνακοιλουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ ἔκφρασις καὶ δὲν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακοιλουθία, ἄτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἴναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

δ, τι μάλιστα, δσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκὸς (ἐστιν), εἴναι τούναντίον.

πραγματεία, η φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρίσκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καί μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ δντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορὰ ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ ώς στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπαινιγμόν.

ῥᾳδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 8.

πιθανώτερον, πειστικώτερον.

ἡδίκουν δν, θὰ είχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχῆμα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, δνομάζει τοιούτους τούς : Μίνων, 'Ραδάμανθυν, Αἰακόν, Τριπτόλεμον, Ὁρφέα, Μουσαῖον, 'Ησιόδον, "Ομηρον κ.ἄ.

πάνυ διισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπιμονήν.

θεούς, ἐφ' δσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ ἀκοιλουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἔνεκα δμως τῆς παρεμβληθείσης προτάνεως καὶ τοῦτο μέν... ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἢ ξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.
εἴπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

όμοιώς, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἰχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ἰδίους λόγους νὰ ἀγανακτῶ.

τι, κάτι σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ὀρφισμοῦ, τὴν δόπιαν ἑδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει ('Οδυσ. δ 563) τὴν εὔδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, χρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως ὅμως.

σκεψώμεθα, (ῥ. σκοπῶ) ἔξεταζω, ἔρωτῶ.

ὅ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δήμιος, δημόσιος κ. ἢ. καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατώκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἔκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὅρος συγκρίσεως. Ἡ μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἰτίᾳ ὑπερβολικῆς θερμανσεως, ἔνεκα τῆς ἐποίησης πέψις τοῦ κωνείου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἔρεργείας τοῦ φαρμάκου.

εὶ δὲ μή, εὶ δ' ἄλλως.

ἢα χαίρειν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλῃ δ' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ὦς μοι, πῶς μοῦ...

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἴσεσθαι, (ῥ. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, ὅσοι δηλ. εἰναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι, δτι...

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπιγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθάνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἐν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲν ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω ὅρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, ὁ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποῖοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· ὅρθιότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθυπάπων), οἱ πολλοὶ ἀνθρωποί ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι... .

οἷον θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι ἀξιοι.

θανατῶσι, ὁ. θανατάω - ὦ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ἥ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἂς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν μας ἔκείνους.

καὶ (ἥγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ ὄρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίγη ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἴμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγώ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἰσεσθαι, ὁ. οἰδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἰμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύτῳ, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώω τείνειν ἔγγυς, βαδίζειν ἔγγυς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δή, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πραγματικὴ γνῶσις τῶν ὄντων (ὅρα καὶ 66 δ.).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταὶ.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἡσαν φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἔξεθεταν τὰς φιλοσοφίας θεωρίας των ποιητικῶν· π.χ. ὁ Ἡράκλειτος: κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὕτα· ὁ Παρμενίδης: ἀσκοπον (τυφλὸν) τὸ δόμμα καὶ ἡχήσεα ἡ ἀκοή· ὁ Ἀναξαγόρας: ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας) αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδὲ δυνατοὶ ἐσμὲν κρίνειν τάληθές· ὁ ποιητὴς Ἐπίχαρμος: νοῦς ὅρῃ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα κωφὰ καὶ τυφλά· ὅμοιώς καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ Ὁμηρος Ἰλ. Ε 127 (ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῇ, δυσκόλως, ἀκόμη δλιγάτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν τῶν αἰσθήσεων.

εἴπερ που ἄλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

ὄντα, τὰ ὄντως ὄντα, αἱ ἴδεαι (ὅρα κεφ. 19,74α, ὡς καὶ εἰσαγωγήν).

παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ἰδεῶν.

τὶ δὲ δὴ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἴδεα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν, τὰ πράγματα κ.λπ.

καὶ ἐν λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἄλλων, δὲ ἔκαστον τυγχάνει ὅν, δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον (τί) εἰναι ἔκαστον. Τὸ ... ὅδον ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

ὅς ἂν μάλιστα... περὶ οὗ σκοπεῖ, δποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἥμᾶς περιστότερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆνα ἐννοήση — ἔξετάση — αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ δσα ἔξετάζει, αὐτός.. .

ἴοι ἂν ἔγγυτατα τοῦ γνῶναι, ἥθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἥμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμοποιῶν κατὰ τὴν πνευματικήν του ἐνέργειαν.

εἶλικρινής, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ώς ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ἵδειχ, προκύπτει ἀντίληψις.
κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἔκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ
λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκ-
φέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκο-
λον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύῃ ὁ δρθὸς λόγος
κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπός αὐτὴ εἶναι ἡ ἵδειχ, ὡς ἔρμηνει ὁ Ro-
bin), ὅτι ...

οὐ μή, μὲ νποτ. ἀσφίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.
εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.
τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.
ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δυνατόν.
ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.
παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.
ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἐλξις ἀντί : φρόνησις,
ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.
λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.
δομιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.
ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.
ἀπολύώ, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.
τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ἰδεῶν.
δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.
ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.
μή οὐ... ή, (φοβοῦμαι) μή...
δρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.
παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΜ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἔκεισε) οἶ..., δπου...
πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδὴ.
οἱ, ἔγκλ. ἀντὶ οἱ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.
ὥσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.
λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὄποιαν ἐδέχθησαν καὶ
οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης δύντως παρεδίδετο εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, όπότε ἔπαινε πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὔγην εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἐξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ καταπληξιν ἀνεκοίνωσεν ὃ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, δτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρώτη στέκεται ἔκει καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδυάσει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι ὅρθιος, ὡς ποὺ ἐχάραξεν ἡ αὔγη καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. "Τοτερά ἔκαμε τὴν προσευχήν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπειμαρύθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκούτρη).

παρασκευάζονθ' ἔστι τό... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἄνθρωπος ἀφ' ἐνὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζώην του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ είναι ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον . . .

διαβάλλομαι, εύρισκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῇ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραχλογισμὸς.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλπὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αἴδου, π.χ. ὁ Ὀρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο Ἀχιλλεὺς, ἀν καὶ ἐγνώριζεν, δτι θὰ ἀπέθησκεν, ἐὰν ἐφόνευε τὸν "Ἐκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Ἄδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, η, παρά.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 13.

δν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦ το.

οὐκ ἀρ' ἦν, δ συνδ. ἀρα μὲ παρατ. σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν ὅποιαν δὲν γνωρίζουμεν, ἐπομένως δὲν θήτο (δπως ἐνομίζουμεν) φιλόσοφος

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὅ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδή τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ ὀνομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὕτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἔξεθέσαμεν), δῆλοι οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

δλιγάρωας ἔχω, δλιγάρω, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, είμαι κόσμιος, είμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ.

κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) δμοιον τούτῳ. ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν — , ἐν τούτοις δμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόητον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους δμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν...

ἔοικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ ὁρθὴ ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτης δρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρέμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνομενα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι. Ἡ μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξῆς : φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ δρθός τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἐκεῦνο μόνον εἶναι ὁρθὸν νόμισμα, μὲ τὸ ὅποῖον πρέπει δλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται : ἡ φρόνησις καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἥδοναι καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια..

χωριζόμενα, ὁνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιαῖς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἔξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἰδρύω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἀσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίττομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μημυημένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ὃς θιασώτης τοῦ θεοῦ θύρσος δὲν εἶναι ράβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστεμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, δλίγος.

Τὸ νόγμα τῆς φράσεως : ν α ρ θ η κ ο φ ό ρ ο i . . . π α ū ρ ο i εἶναι τοῦτο, διτὶ δηλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, διτὶ καὶ ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου « πόλλοι μέν εἰσι κλητοί, δλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ὃς καὶ τὸ κοινόν : τὸ ράσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, ἡ δποία περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἴδεας τῶν Ὀρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ ὄποια ὡφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἄδην μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲ θν οὐτούχες τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἰχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, γενέσθαι (εἰς) ών.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.

εἰκότως, συνδετέον πρός τὸ οὖ χαλεπῶς φέρω.
εὗ ἂν ἔχοι, καλῶς θά εἶχε, θά ἤμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εὔθυς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὁμοίωσις ἐξ Ἰλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ φθόνος ἡύτε καπνὸς φέρετο...».

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ κι' ἔκει, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (δρα καὶ δια μυθολογῶ δλίγον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἔχακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωῆς.

φρόνησις, ἡ δύναμις τοῦ νοεῖν. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὅντας ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ὁμήρω, ὅπου τὰ εἰδῶλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, διψοκινδυνέω συζητῶν μὲ βάσιν μερικάς ὑποθέσεις. "Αξιον σημειώσεως εἰναι τοῦτο ἐδῶ· ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παρα μυθία καὶ δια μυθολογῶ μεν μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν ἀπόχρωσιν, διὰ νὰ δεῖξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικάς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθοφανεῖς (εἰκὸς οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξις του εἰναι περισσότερον ἥθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (δρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμῳδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὄποιος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κ. ἔκ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα : μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς·τῇδε πη, τὸ αὐτὸν ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇδε πη εἰς τὰ ἐπόμενα.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παλαιὸς λόγος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἢ μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφιῶν καὶ Πυθαγορείων (ὅρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστιν) ἢ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δὲ δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι δρόθος.

λόγος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... δοσον ἀφορᾷ τοὺς...

κατὰ ζῷων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ δὲ οὐ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἀσχημος.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἡτο δόγμα τῶν Ἡρακλειτείων.

δυοῖν δύντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξὺ μείζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μὲν... τὸ δέ... τὴν μὲν μίαν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω - ἐνώνω.

κἄν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξύ δυοῖν δύντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὅπνος - ἐγρήγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἀρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδόκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγον, χωρὶς αἰτίαν.
ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.
ώσπειρει κύκλω περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν
τροχιάν.

ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω.
τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.
οἶον, παραδείγματος χάριν.
λῆρος, ἀρσ. (παραλήρημα) φίλωφία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαρι-
ώδης.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. 'Ο Ἐνδυμίων, βο-
σκὸς ὡραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ὀλυμπὸν, ὃπου
προσείλκυσε διὰ τὴν ὡραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο
ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὑπνον.

οὐδαμοῦ ἀν φαινόντο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμπο-
ροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ εἰχει καμμίαν ἄξιαν.

'Αναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάση-
μος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθή-
ναις τῷ 460 π.Χ. περίποι. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα
ἡν ὄμοι, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν
χάος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὡργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ
εἰσαγωγήν).

ἐκ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τις μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνι λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲ μίαν ἀπόδειξιν...
αὐτοί, μόνοι των.
ἐπιστήμη, ἀκριβής γνῶσις, ἀληθής γνῶσις, γνῶσις.
δρθὸς λόγος, δρθὸς συλλογισμός, δρθή κρίσις.
ἔπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἔπειτα εἰδικεύων τὸ
παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δέ.
διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχήματα. 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται δ, τι
καὶ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἔρωτώμενος καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὑρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ὡς νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ό ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα).

μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.
γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἰναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἔγνωριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείς.

οὐ μὴ ἢ αὐτῇ ἐπιστήμῃ, ποὺ δὲν εἰναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποῖον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του. παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεραμμένον, ρ. γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ 19.

εἴτε ἐλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἐλλείπει (ύπολείπεται) τι ἔκεινου κατὰ τὴν ὅμοιότητα εἴτε μὴ (ἐλλείπει).

ἴσον, ἢ ἰδέα τοῦ ἴσου.

δ ἔστιν, τὸ δν, τὸ ὅντως δν, ἢ ἰδέα.

δν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ δντα (ταύτα).

ἴσα, ἢ ἰδέα τοῦ ἴσου, ὁ πληθ. κατὰ τὰ ἴσα πράγματα.

ταῦτά τε, τὰ πράγματα.

ἔως ἂν, ἔως ἂν ἐννοήσης, ἐφ' δσον δηλ. ήθελες ἐννοήσει.

ἔνδει (ύποκ. τὰ ἴσα - πράγματα —) τι ἔκεινου, εἰναι κατὰ τι κατώτερα ἔκεινου (τῆς ἰδέας τοῦ ἴσου).

τῷ, τῷ εἰναι, δηλ. ὡς πρὸς τὸ νὰ εἰναι.

οἷον ἄλλο τι τῶν δυτῶν, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ δυτα ἔκεινο, τὸ δν, ἢ ἰδέα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ἴσα, τὰ ἴσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (ὅρεξις).

ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὰ ἴσχυει δι' ὅλας τὰς αἰσθήσεις, δὲν ὑπάρχει κακμία διαφορά..

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν (ἴσα), τὰ αἰσθητὰ ἴσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν
γενόμενοι εὐθύς, εὐθὺς μόλις ἐγεννήθημεν.
πρὸ τούτων, τοῦ ὄραιν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὔτήν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.
τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὸ ἄνισον.
ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγῖδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγῖδα
ἔδω: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν δνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν δρον.
τοῦτο δὲστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ δν, ή ἴδεα.
καὶ... ἀποκριγόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὅποιαν χαρακτηρίζει ή ἐρωταπόκρισις.
ἐκάστοτε, εἰς ἔκαστην γέννησιν.
γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἐστί).
ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.
ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.
δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.
οὐδὲν δὲλλ' ή..., οὐδὲν δὲλλο (ποιοῦσιν) ή...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.
πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.
τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὴν θά-
νατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἰναι εἰς θέσιν νὰ δικαιο-
λογοῦν περὶ ὅν ἐπίστανται).
ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.
φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.
εὶ μὴ ἄρα, ἔκτὸς ἐὰν τυχόν, ἔκτὸς ἐὰν ἵσως.
ἐν... χρόνῳ, ἔξυπακούεται ή ἐν τῷ γίγνεσθαι.
ἔλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἶπον κάτι ἀνευ
περιεχομένου, δὲν εἶπον τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.
 ἀπεικάζω, συγκρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.
 ἄλλως, εἰς ματην.
 ταῦτα... τάδε, αἱ ἴδεαι... αἱ ψυχαὶ (ἢ προῦπαρξις τῆς ψυχῆς)
 ὑπερψυῶς, κεφ. 10, 66 α.
 εἰς... καταφεύγει ὁ λόγος, ὥραῖα τελειώνει ἢ συζήτησις
 (τὸ ἐπιχείρημα, ἢ ἀπόδειξις).
 καρτερώτατος, λίαν ἵσχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.
 οὐκ ἔνδεῶς, λιτότης, ἀρκούντως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κώλυμα, ἐναντιώνεται.
 διασκεδάννυμα, διασκορπίζομαι, ἐξαφανίζομαι.
 τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.
 τοῦτο, ὁ διασκεδασμός.
 ἀλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ συνί-
 σταται τὸ σῶμα.
 ὥσπερ ἥμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ.
 τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.
 συντίθημι εἰς ταῦτον, συνενώνω, συνδυάζω.
 αὐθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.
 ὅπερ λέγεται, (ἀντὶ παρωχημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει..

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἐξετάζω.
 ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).
 δέδοικα τὸ τῶν παιδῶν, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη
 εἰς τὰ παιδιά.
 διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.
 ἄλλως τε καὶ, καὶ μάλιστα.
 πνεῦμα, ἄνεμος.
 ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.
 ἐν ἥμιν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποῖον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

ἐπάρδω, ἄρδω ὡς ἐπωρδήν· ἐπωρδαὶ δὲ ἡσαν ἄσματα μαγικὰ ἢ λόγοι, δι’ ῥα ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξόρκια. ‘Ο Πλάτων ἐδῷ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσύσης ψυχῆς.

ἐξεπάρδω, θεραπεύω μὲ ἐπωρδάς.

ἐπωρδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωρδάς, ὁ μάγος.

βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο ἔδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδήν.

ζητεῖν, νὰ ἔξετάζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἀρρητον, διακόπτω.

εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν, ἐὰν σοῦ είναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένῳ είναι), καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ είναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' δν ἀκριβῶς τρόπον.

εἶπερ τῷ ἀλλω, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτα καὶ ώσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅρον δὲ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἴδεας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλο τ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέποτε κατὰ ταύτα, είναι πάντοτε τὰ ἔδια μὲ τὸν ἔαυτὸν τους καὶ δι τρόπος τῆς ὑπάρξεως τῶν είναι ἔνας καὶ δὲ ἔδιος, είναι ἀναλλοίωτα αἰωνίως, είναι πάντοτε τὰ ἔδια καὶ τὸν ἔδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. “Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἄφ' ἀπέρ (ἥλθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 βε κ.έ.

αὐτῇ ἡ οὐσία, ἡς λόγον δίδομεν τοῦ είναι, αὐτῇ ἡ οὐσία (ἡ ἴδεα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς ὄποιας δίδομεν λόγον

**αύτὸν ἔκαστον, δὲ ἔστιν, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, ποὺ
ὑπάρχει, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, ποὺ τὸν τοῦτον εἶναι καθ' ἐαυτόν, τὸ δὲ διαφοράν του.**

ἔνδεχομαι, ἐπιδέχομαι.

**ἢ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφῆν.
μνοοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.**

**οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλλοιώτου.**

τῶν ἐκείνοις δύμανύμων, τῶν δύμωνύμων μὲν ἐκείνας (τὰς ἴδεας).

πᾶν τούναντίον, δλῶς ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) δτῷ (δοτ. δργαν.).

**ἐπιλαμβάνομαι, ἀπομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.
ἀειδῆς, ἀρρατος.**

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 26.

**τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ α' καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.**

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἔστιν ἢ).

ἡμῶν αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἶδει, μὲν ἀρθρον, διότι ἥδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 27.

πάλαι, ὡς ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξῆς.

**προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἢ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ').**

τὸ διά τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεīνα, τὰ διαφοράν του, αἱ ἴδεαι.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

δλω καὶ παντί, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οἶον ἄρχειν...
 ξυμβαίνει, ἔξαγεται ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
 νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
 ū, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
 ἐν δρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
 διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.
 διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ὡς καπνός, ἔξαφνίζομαι. Τὰ τρία
 ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.
 ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
 ἐπιμένω, παραχμένω, διατηροῦμαι.
 καί, φυσική σειρά: καὶ ἐὰν μὲν τις.
 χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.
 ὥρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.
 καὶ πάνυ μάλα (συχὸν ἐπιμένει χρόνον).
 συμπίπτω, συμμαζεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν
 ἐντοσθίων κλπ.).

δλίγου (δεῖν) δλον, σχεδὸν δλόχληρον (τὸ σῶμα).
 ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ήτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
 (Ἡρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
 μιες) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον.
 ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀόριστον.
 καὶ ἂν σαπῇ (τὸ σῶμα).
 ὡς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.
 τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2,58 δ) δμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
 γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαιρετος.
 εἰς "Αἰδου ὡς ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
 τὸν "Αδην τοῦ πλήθους — 'Ο Πλάτων ὑπανίσσεται ἐδῶ τὴν ἐτυμολογίαν
 τῆς λέξεως "Αἰδῆς (ἀειδῆς), τὸν ὄποιον πιστεύει δηντως ὡς ἀειδῆς
 ἀόρατον, ὅπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εὑρίσκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
 Ιτέον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἵμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
 διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγω τῆς βε-
 βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ὡς τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολύ ἀπέχει, κάθε ἄλλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσα εἶναι, ἔκουσίως· τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ δοντὶ, τῷ δοντὶ μελετῶ σα ῥᾷδίως τεθνάναι.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς· τὸ δὲ οὐ-
 δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν· ἐὰν μὲν καθαρά...
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια, τὰ Ὀρφικὰ (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...
 γοητεύω, μαγεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ.).
 σκοτώδης, σκοτεινός.
 αἱρετόν, καταληπτόν, διὰ τοῦτο εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀό-
 ροτον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόησιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν,
 τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύ-
 γη, νομίζεις λοιπόν, διτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρι-
 σθῇ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν ὀλοκάθαρη;
 οἴει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.
 εἰλικρινής, καθαρός, ὀλοκάθαρος.
 οὐδ' ὀπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.
 διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιιστικός).
 διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).
 δμιλία, συναναστροφή.
 συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.
 μελέτη, μέριμνα (διὰ το σῶμα).
 ἐμποιῶ ἔμφυτον, κάνω συμφυές, συγχωνεύω.
 ἐμβριθής, βαρύς, ἐπαχθής.
 μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.
 κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.
 σκιοειδῆ φαντάσματα, δημώδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς
 καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.
 εἴδωλα, δμοιώματα.

είναι, (εἰκὸς ἐστι).
 τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.
 τροφῆς, γεν. αἰτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.
 ἐπιθυμίᾳ, δοτ. αἰτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.
 ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσαρκώ-
 θοῦν (ὅρα κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῶα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεῖνα...
 μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τίνος, ἀσκῶ τι.
 γαστριμαργία, ἀδηφαγία.
 ὅβρις, ἀσέλγεια.
 εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβη-
 μένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.
 ἵκτινος, εἶδος ἱέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.
 ἀμέλει, προσταχτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλη, βεβαίως.
 ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κονωνικὴν καὶ πολιτικὴν
 ἀρετὴν.
 γεγονυῖα, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.
 πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.
 μέτριος, χρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐθέμις, (ἐστὶ τινι), δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον.
 φιλομαθής, φιλόσοφος.
 καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.
 οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.
 ἀτιμία, ἔλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.
 ἀδοξία, ἔλειψις δόξης, ἀσημότητη.
 μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.
 τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.
 ἄπασιν, ἀπ. χαίρειν εἰπόντες.
 πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.
 αύτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).
 λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.
 ἐκείνῃ, τῇ φιλοσοφίᾳ.
 ἢ ὑφηγεῖται, τὴν ὅποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ὡς παιδαγωγός.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

εἰργμός, εἰρκτή, φυλακή.

τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα δτι... πρόληψις, ἀντί:
 κατειδοῦσα (ἢ φιλοσοφία), δτι τοῦ εἰργμοῦ ἢ δεινότης
 δι' ἐπιθυμίας στίν, εἶναι δῆλο. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δῆλο.
 συνδεδεμένη μὲν τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἄν... εἴη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ώστε μάλιστα ἀν εἶναι τὸν
 δεδεμένον ξυλλήπτορα), ώστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἔδιος ὁ δεμέ-
 νος συνεργὸς εἰς τὸ δέσιμον του.

παραμυθοῦματι, παραινῶ μὲ παραμυθητικὸς λόγους, ἐνθαρρύνω.

σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέψω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

ὅτι, δτι τῶν δητῶν.

δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό. . .
 αὐτὴ καθ' αὑτήν.

ἐν ἄλλοις δὲν ἄλλο, διάφορον δὲν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντί-
 θεσις εἰς τὸ αὐτὸν καθ' αὐτό.

ἡγεῖσθαι, ἔξαρταται ἀπὸ τὸ παρακελευμένη.

ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀόριστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.

οίον..., ἐπεζήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καί, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.

οὐχ οὕτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὕτως. Ὁ Πλάτων ἐδῶ λέγει,
 δτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἢ πλάνη ἢ
 ἔμφυτος εἰς αὐτό, δτι δῆλο. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματι-
 κότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνην, προσκολλῶ.

όμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.

όμοτροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.

όμοτροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.

ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ . .

πίπτειν, λόγω τοῦ βάρους, τῶν ὑλικῶν στοιχείων.

ἀμοιρος, ἀμέτοχος.

συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θεῖοι . . . ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.

οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.

έσυτήν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).

πάλιν αὖ, πλεονασμός.

ἐγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.

ἀνήνυτος, (ἀνύ (τ) ω) ἀτελείωτος.

μεταχειρίζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστον ἐν αντίως Πηνελόπη. Ἡ Ὀμηρικὴ Πηνελόπη ἐξήλωνε τὴν νύκτα ὃ τι ὕφαινε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοήτου ὑφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν παιῶν τὰ δεσμὰ, τὰ δόποια ἡ ἀληθῆς φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).

ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό.

τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.

ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ἴδεαι.

ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἴεται δεῖν.

οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.

ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθον μέντοι.

τοιαῦτ' ἄττα, τέτοια περίπου.

ἀξιόν (ἐστι) κινδυνεῦσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαψευσθῇ.

καλός, ὡραῖος, διότι περιέχει ὡραίας ἐλπίδας.

ἐπάρδω, κεφ. 24, 77, εψάλλω ως ἐξορκισμόν.

ἡδονὰς — κόσμους, δρα κεφ. 9, 64. δ ε.

είασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.
 πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.
 ἡγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).
 σωφροσύνη...ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ συμφωνεῖν τῷ συνηθεῖν
 καλῇ; τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἶναι μία ἀδρά δὲ ανακεφαλαίωσις τοῦ διαλό-
 γου καὶ μάλιστα τῶν : 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ,
 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαιδώνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὐθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἢτο σύνηθες εἰς
 τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θάνατος
 εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεούς καὶ ἐπομένως ἔπειτα νὰ εἶναι καθαρὸς
 ('Οδυσ. ω 44, 'Ιλ. Σ 345, 'Ηροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. 'Αντιγ. 1201).
 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαρίζομένων τῶν
 νεκρῶν δι' οὗνος δέξους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6^η.

εἰεν, καλά, ἔστω διὰ τοῦ εἴεν ὁ λέγων δηλοῖ συγκατάθεσιν, διὰ
 νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευ-
 ταίαν παραγγελίαν.

ὅτι δὲ τι ποιοῦντες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἔξυπη-
 ρετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καὶνότερον, ὁ συγκρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ὑμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

δόμοιογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἔρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ῶσπερ κατ' ἔχνη, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχνη.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ
 καύσεως ἡ διὰ κατορύξεως.

ἔγω, ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, ὅτι ἐγ ἡ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ δχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εύδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, δηπου
 μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἄλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἡγγυᾶτο, ὅρα τὴν λέξιν : δὲ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β.
οὗτος μὲν γάρ, (ἡγγυᾶτο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥᾶσιν φέρω, ὑποφέρω εὔκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ^{τῆς} ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, ὁρθῶς, διότι τὸ νὰ λέγῃ δὲ Κρίτων, διτὶ θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ διτὶ θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι ὁρθόν.

εἰς αὐτὸν τοῦτο πλημμελές (ἔστι), αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦσε εἰς... ἢ ἀνίστατο καὶ ἦσε εἰς ...

τοτὲ δὲ αὖ, ὡς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μὲν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ ὄρφανον.

τὰ παιδία, ὅρα λέξιν Ξανθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναικεῖς, ἡ Ξανθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναικεῖς.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

καὶ αγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μοιφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ἄλλως, καὶ ἐξ ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἄριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

δὲ ἀνθρωπος, δὲ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

δοφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εὐρύ, δίωτον.

ῷ βέλτιστε, φίλτατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδὴ, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρὴ ποιεῖν.

περίειμι, περιπατῶ, περιιέναι — κατακεῖσθαι, ἀμφότερα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ χρῆ.

αὐτὸς ποιήσει, θὰ ἀνεργήσῃ μόνον του.

ὅρέγω, (ὅργυια) ἔκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἵλαρὸς, εὔθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ἴκανός, ἀρκετός.

μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.

ἄλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρεπεται δόμως τούλαχιστον — νομίζω — ἡ εὔχη.

χρὴ (εὖ χε σθαί).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη του, ἡ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ἡ ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος.

εὐκόλως, μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, δύπωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἶοι τ' ἡμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ.

ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας)

ἔγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἱματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθμὸν ὀδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.

οὐδένα ὄντινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ἥν, ὄντινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, ἁσγίζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἡκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημία, τὰ καλὰ λόγια ἢ η σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὕφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἢ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἄσχημα λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τους Πυθαγορείους ἦτο ἵερά στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, διτι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἐπέχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἱ, ἔγκλισις (οἶ), αὐτῷ.

διαλιπῶν χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἱ σ θ ἀν ε σ θ αἱ.

ἐπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του. αὐτός, δ ὑπηρέτης.

ῆτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπεύμενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ο Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει διτι τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἔχαρακτήρισεν ὡς νόσον : τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα ἔκινηθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χείλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἀλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1965

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΛΑΒΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΣΟΥΣΙΩΣ ΣΟΚΟΣΙΑΤΡΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΣΤΕΦΑΝΗ ΡΩ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιάζουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν τον σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων; οἵτινες νομίζονται σοφαί, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα ἀντὸ πλαισιώνεται μὲ τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲ τελείαν ἥθοποιίαν τῶν προσώπων. Τοιοντοτρόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τινα ἑταῖρον, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὅμιλει μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἔνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὃποιον εἶχε μὲ δλονς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἰδίᾳ μὲ τὸν σοφάτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλούμενης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ, ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ δποῦα συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἴγλην τῆς πόλεως των, ἥδην αντο νὰ ἀπολαμβάνοντων τὴν ἐξαίρετον ἥδοντην τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολουθήσαντος πολέμου.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τὸν χρόνον τούτον συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄνομα σοφιστική. Εἶναι ιστορικῶς ἔξη-χριστιανοὶ οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύν-σεως, ἡ δοκοῖς ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰώνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰώνος, δύπτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεκείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς.³ Εσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἔξει-ξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἰδρύθησαν εἰς τὴν Μικρασι-ατικὴν καὶ Ἰταλικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἐρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἥθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συ-στήματα, τὰ δοκοῖς εἶναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμη-νευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰώνος δὲ Σάμιος Πυθαγόρας ἐσυστημα-τοποίησε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τὸν ἀριθμὸν, περὶ τὸ 500, ἡκμασεν ἡ φιλο-σοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ο κατ' ἔξοχὴν ἀντιπρό-σωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι καὶ διεκήρυξεν ὅτι μόνον τὸ εἶναι εἶναι πραγμα-τικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπα-τηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ δοκοῖς εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνω-ρίζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡρνεῖτο τὴν δυ-νατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφιλοσόφησεν δὲ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορ-είτων καὶ οὖτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως δύμως πρὸς τοὺς Ἐλεάτας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι καὶ ἀδιά-λειπτος ροή τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρεῖ), τὸ δὲ εἶναι οὔτε νόταρχει οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

Τοιουτορόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν δὲ ἀνθρωπος ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἀν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ.⁴ Εκτοτε δολαι αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἡδύναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡκολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἀναξαγόρου, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγένετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦτο φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικὰς λύσεις, αἱ δόποιαι ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλληλας. Καὶ ἡτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύουν πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἡτο δυνατὸν νὰ ἔξενφερῃ ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τῶν ὄντων. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παρατομένη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν ἀνθρωπον εἰς τὴν ἥθικὴν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν τὸν ζωὴν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνῶσεως ὀδηγησεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι δογματική.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς δοπίας ἡδύνατο δοκίμης τὸ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιωματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἥθικοῦ βίου ἔπειτε νὰ ἔκλαψενθοῦν μὲ συστηματικὴν διδασκαλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἔξειμῶντο κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν ἐκάστου, ἔπειτε νὰ ἔχῃ δογματικής πεπαιδευμένος εὐδέρειαν εἰς τὸ λέγειν καὶ πείθειν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν αὐτὴν τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ θεωρητικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δοπίον α) ἀπολυτιզόντες τὸν νοῦν τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακηρύζοντες, διὰ κριτήριον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς δογματικός (μέτρον χρημάτων ἀνθρώπων ποιος), β) εἰσάγει τὸν μαθητὴν εἰς ἥθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ δοσον τὸ δύνατον καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιούτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' δοσον αὐτὴ διετήρει τὸν σοφιαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

Ἐὰν δομῶς ἥθελε κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστικής, θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ τὸ κάμη δύος ἀκριβῶς ἐδυνσκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστής εἶχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 5ου αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστὴς ἡτο τίτλος, τοῦ δοπίου ἥξιοντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμανε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστῆς ἐλέγετο δι μεταβίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδή τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητον νὰ κάμονται ἐντύπωσιν μὲ ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, διὸς σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τύπους τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

[°]Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἔξασκησίν του ἔξεπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, δι τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήντησεν ὅχι μόνον φορτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαισχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολῖται εἰχον πολλοὺς ἐνδοιασμούς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τὸν διδασκάλους αὐτὸν, οἱ δόποιοι ἐδίδον εἰς τὸν νέοντας ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβητοῦν ἀνεγνωρισμένας ἀληθείας. [°]Αλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τοὺς ἔθαύμαζεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥροκωντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δόποιαν διόσμος ἐδίψα διὰ μάθησιν, δι προσφέρων ταύτην ἥσκει μέγα γόητρον, ὅταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ ἐλναι πράγματι εὐθυῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἥσαν δι Κεῖος Πρόδικος, δι Ἡλεῖος Ἰππίας, δι Λεοντίνος Γοργίας δι καὶ ὑπὲρ πάντας διαπρέψας [°]Αρδηρίτης Πρωταγόρας, δστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ δι Πλάτων ὃς ἐπιτίθειον ἔμπτοδον τῆς γνώσεως, δι δόποιος ἥσκει τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δόποιαν ἐπαγγέλλεται. [°]Αλλῃ ὅμως εἶναι ἡ πραγματικότης δσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, δστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἥσκησεν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν δόποιον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοφιαράτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς δι Περικλῆς. [°]Η ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, διότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη του διατοιβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε δι γέτετης τῆς [°]Αθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἰδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θουρίων.

‘Ο Πρωταγόρας πρῶτος είχε τὴν πρωτοβούλιαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς « τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν », ἥτις ἐσήμαινε κατ’ αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἴδιοτήτων, δἰ ὃν ενδικοῦμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστῆς δι Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλεῖστα καὶ ποικιλωτάτου περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν ὅποιων ἦτο τὸ ἐπιγραφόμενον « Ἀλήθεια », εἰς τὸ δόποιον ἐπεδείκνυνε, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιωρισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἐξετιμήθη ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, διόπτε ό σοφιστῆς κατηγγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φευγῶν εἰς Σικελίαν ἐνανάγγησε.

Καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἔξεντελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ ἀξία ἢτο ἀνεγνωρισμένη. Ὁ Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη γεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ὅπως καὶ δι Πρωταγόρας, καὶ ἐπηρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Εὐδιπλίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφενς. Κατ’ ἔξοχὴν ἐθαύμαζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ ὃν μάτων ὁρθότητος). Ἐπὶ πλέον ηδονικήσεν ὡς δημόσιος ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἡτο δὲ πανελλήριας γνωστὸς διὰ τὸ βιβλίον του « Ὡραίον », εἰς τὸ δόποιον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ἀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη ὁ μῦθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἡρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ δι Πρόδικος ἦλθε πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεώς του καὶ συγχρόνως ἔξασκων τὸ σοφιστικὸν του ἔργον.

Ἐπίσης δι Ιππίας, ἡλικιώτης τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐπιμῆτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς ὅποιας ἐπεσκέφθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνώσεις του ἤσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματικήν, μουσικήν θεολογίαν, μνηθολογίαν κ.ά. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοίτως καὶ ἀκαίρως ἐπέσυνε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο ὅμως πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἰκανοπόλει τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλῶν τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ότι άπό νεανικόν ἐνθουσιασμὸν ὑπέρ τοῦ Σωκράτους δὶς Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξιοχατέρον σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ δόποια συνέγραψεν ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἔτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ἴστορικάς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται τὸ ψεκτὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἡθογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας δὲ Ἰππονίκου, δὲ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ δόποιον ἦτο γνωστὸν, ὅτι «τε τέλει εκεῖ χρήματα αὶ αἱ σοφισταῖς πλείω ἢ ἔμπιστες οἱ ἀλλοι», ἐπεδείκνει τόσην «φιλοσοφίαν» (φιλομάθειαν), ὥστε νὰ μεταβάλῃ διάκλητον τὴν οἰκίαν του εἰς ξενῶνα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους κατεξενετελίζει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλου του. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, δοτις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, ὅτι διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰνοδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτορόπως ἐμφανίζων δὲ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅ,τι ἀξιοκατάχριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅ,τι ἐπαινετὸν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ δόποιον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥβην. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεών του ἔκαστος ἐπηγγέλλετο ἐπισήμως, ὅτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἔθεωρον ἐντελῶς κατὰ τὴν δημώδη ἀντίληψιν, ἥτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρονς

ἰδιοτήτων, ἥθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δόποιαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρταται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ εἴναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ εἴναι δίκαιος ἢ νὰ εἴναι δσιος, δχι δμως καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παρονσάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφωνται τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀρετῆς, δπως ἀκριβῶς τὸ εἰχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λογικῶν ποιητῶν, τῶν δοπίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἥθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἥρωικὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πρᾶξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ πλήρεις ἥθικοις τύποις, οἱ δὲ λογικοὶ διεκήρυκτον, ότι ἡ ἥθικη τελειότης εἴναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπον· ἔνας μέσος τόπος ἥθικῆς εἴναι ὁ μόνος δυνατός νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἴκανοποιῇ τὰς ἥθικὰς μας ἀπατήσεις.

"Η ὑψηλοτέρα ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνῆν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο, τι ἐπετέλεσεν δὲ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἴναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἥθικη φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

"Η ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἡτο ἥδη φανερὰ εἰς τὸν παρακολούθουντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. "Ἐκ τῶν ὑστέρων δμως ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, ότι ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἡτο φιλική. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ἤσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίσταντο ἡ καινοτομία των. "Εφεκτικὸς ἡτο καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Δι' αὐτὸν δμως ἡ ἀλήθεια δὲν ἡτο κατί ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τοῦνταντίον δὲν μόνος ἀξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἐρεύνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοποίησε μέθοδον διαλόγου. "Αγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δποῖον πολλοὶ δροὶ καὶ ἐκφρά-

σεις μένονν ἀσαφεῖς ἢ παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ὡς κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἔξηκριβωσεν, ὅτι βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους εἶναι ὁ δόρυ συμόδιος καὶ ἡ ἐπαγωγὴ.

Ἡ διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πείθει, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πωλῆται ἐπὶ μισθῷ· ὅτι δὲν εἶναι, δύνας πιστεύονταν οἱ πολλοὶ καὶ δύνας διδάσκονταν οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἰδιοτήτων, ἀλλ᾽ ὅτι μέλια εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἡ γνῶσις τοῦ ἀρετοῦ. Ὡς γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθειαν ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξετάξῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἐστὶν αὐτός, ἡ ἀρετὴ.

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐπιμένει δὲ Σωκράτης, δὲν κατορθοῦται μὲν τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὔτε μὲ κομψοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ἀρχαίων μύθων ἢ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔρμην ποιημάτων. Ἡ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ ανστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐννοιῶν, ἡ βραχυλογικὴ συζήτησις, ἥτις ἔξακριβώνει τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, δύσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀπολύτως ἡθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα τὸν ἔργα παρέστησεν δὲ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν δύοιαν ἐπρόσθενον οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἴδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν δύοιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου ανταῦ ἐπραγμάτωσεν ὁ φιλόσοφος. Τῷ δοντι, ἐνῷ οἱ σοφισταὶ φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλουσίων ἔξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὗτος «ἐν πεντάριᾳ μνῳρίᾳ» διατελῶν ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτρέπῃ ἔνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, «τὴν ἡμέραν δλην πανταχοῦ προσκαταστάθειν καταδεικνύει δὲ Σωκρατικὸς μαθητὴς ὡς φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἐκείνον, δύσις «οὐδὲν ὄσι πώποτε διδάσκαλος ἐγένετο», ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἡτοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΛΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Π ε ρ ί λ η ψ ι σ). Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἐταίρου τὸν διηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅσα διελέχθη μετὰ τοῦ Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὅρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέψξε τις, εἴσω ἦε ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὃ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος μή τι νεώτερον ἀγγέλεις; Οὐδὲν γ', ηδ' δέ, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὗ ἀν λέγοις, ἦν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νή τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ ἄμα ἐπιψήλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα τε δψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵέναι, ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὑπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην· καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ ὃς γελάσας, Νή τοὺς θεούς, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μᾶς Δία, ἔφην ἐγώ, ἀν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὡς Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ὡς οὗτ' ἀν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπέρ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἐώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ. ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὡς Σώκρατες, πάντες τὸν ἀνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ὡς ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἵωμεν· καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἐκεῖσε ἵωμεν, πρώ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἵως ἀν φῶς γένηται· εἴτα ἵωμεν, καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὕστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετά ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ρώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἥρωτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὡς Ἰππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἴέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπέρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; ὕστερ ἀν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὄμώνυμον ἐλθὼν Ἰπποκράτη τὸν Κῶν, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπέρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὡς Ἰππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ἱατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος;

‘Ως ίατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίχν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἔκείνοις, εἴ τις σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἀν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. ‘Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἶν, ἦν δ' ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἔκείνῳ μισθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἀν μὲν ἔξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἴ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, ὁ Σώκρατες τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἀν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ομήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δή τοι ἀνομάζουσί γε, ὁ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἰναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματά; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο; Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τις γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ δις εἴπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γάρ ὑπέφαινέ τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ελληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νη τὸν Δία, ὁ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδιανοοῦμαι χρὴ λέγειν.’ Αλλ’ ἄρα, ὁ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οἶαπερ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ συν ἔκαστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἴδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἰναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἶσθα οὖν δὲ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δὲ ἐγώ. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φῆς, σοφιστῇ· διὸ τι δέ ποτε δὲ σοφιστῆς ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ διὰ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῷ οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; 'Ἐγὼ μέν, ἢ δὲ δις, ὥσπερ τούνομα, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δὲ ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, διτε οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἂν που αὐτῷ, διτε τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τάλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δὲ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἐστιν; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἔργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὡς Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; 'Ισως ἄν, ἦν δὲ ἐγώ, ἀληθῆ λόγοιμεν, οὐ μέντοι ἵκανῶς γε· ἔρωτήσεως γάρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῶν δεῖται, περὶ διτού δὲ σοφιστῆς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ δὲ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὕπερ καὶ ἐπιστήμανα, περὶ κιθαρίσεως· ἢ γάρ; Ναί· Εἰεν· δὲ δὴ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον διτε περὶ οὕπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἐστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν δὲ σοφιστῆς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἶν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἂν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὐ, καὶ εἰς σύμβουλὴν τούς τε φίλους ἂν παρεκάλεις καὶ

τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· διὸ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἥγει, τὴν ψυχήν, καὶ ἐν ᾧ πάντ' ἔστι τὰ σὰ ἦ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὕτε τῷ πατρὶ οὕτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὕτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐστέρας ἀκούσας, ὡς φῆς, ὅρθιος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἐτοῦμος δ' εἰλίσκειν τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, διὸ οὕτε γιγνώσκεις, ὡς φῆς, οὕτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὃ τι ποτ' ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, διὰ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δις ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. Ἄρ' οὖν, ὁ Ιππόκρατες, διὰ σοφιστὴς τυγχάνει ὧν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις· τρέφεται δέ, ὁ Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἢ δ' ἐγώ. καὶ διποτε γε μή, ὁ ἑταῖρε, διὰ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, διὰ μπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γάρ οὗτοί που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὕτε αὐτοὶ ἵσασιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὕτε οἱ ὡνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὧν οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δ' ἂν τινες, ὁ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῦσιν ὧν πωλοῦσιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ οἱ ὡνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὧν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τὶ χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὡνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου δτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μή περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γάρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γάρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὸν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβούλευασσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαΐοντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ δόποσον καὶ δόπτε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γάρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ἀκούσαμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γάρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἔπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὅδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίοιμεν, ἔπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἄλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι ὁ θυρωρός, εὐνοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἀχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἔπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταὶ τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἄμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἀνθρωποί, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ ; 'Αλλ' ὡγαθέ, ἔφη ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἤκομεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἤλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἄνθρωπος ἀνέψει τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστάῳ περιπατοῦντα, ἑξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ δόμομήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἱ ὄπισθεν ἡκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἐκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὃν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὁρφεὺς, οἵ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκηλημένοι· ἢσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τούτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἤσθην, ὡς καλῶς ηὔλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εῦ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη "Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ Ἀνδρῶν ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολιταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἀττα διερωτᾶν τὸν Ἰππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήει τὰ ἐρωτώμενα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἣν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, φῶ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείω ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὃ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκοῦσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τῷ Ἀδειμάντῳ ἀμφοτέρῳ, ὃ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὃν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούσειν τοῦ Προδίκου· — πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος· — ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόρβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πείθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. 'Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ' ἀττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· 'Ω Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνω βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; 'Ημῖν μέν, ἣν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὗτοι ἔνεκα ἥκετε; 'Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἴεται οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὡς Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰν ἀνδρα καὶ ἴοντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὅθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔαυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἔαυτοῦ συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φιβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἶον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμωδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δὲ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἶον "Ικκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὃν οὐδενὸς ἥττων σοφιστὴς Ἡρόδοτος ὁ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὁν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὡσπερ λέγω, φιβούμεντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, ὁ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὃνπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἴ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶντι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἀπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὅμοιογῶ τε σοφιστὴς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἶμαι βελτίω ἔκείνης εἶναι, τὸ δύμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἔσκεμματι, ὡστε σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ δύμολογεῖν σοφιστὴς εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἴμιν ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοί ἐστιν· οὐδενὸς δτου οὐ πάντων ἀνύμῶν καθ' ἥλικιαν πατήρ εἴην· ὡστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι· καὶ ἐγώ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἔρασται αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφη ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, ὃ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ· ἐκεῖ γάρ προϋπήρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἥκετην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἀν, ἔφη, λέγοις, ὃ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οὔδε πάρεισι, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπέρ τοῦ νεανίσκου· καὶ ἐγώ εἶπον, ὅτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχή ἐστιν, ὃ Πρωταγόρα, ἥπερ ἀρτί, περὶ ὧν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ δε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὃν τῆς συνουσίας ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι σωῆ, ἥδεως ἀν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. ὑποβαθών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπεν· Ὁ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ συνῆς, ἥ ἀν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἶκαδε βελτίονι γέγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταύτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἔγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ κἄν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ἦν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν δι-
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ’ ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν· Ἰπ-
 ποκράτης δέ ἐπιθυμήσει τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 σειεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ὅτι ἐκάστης ἡμέρας ξυνῶν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φῆς βελτίων ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύ-
 ξιππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν· κἄν εἰ Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίῳ συγ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς δὲ τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐ-
 κείνῳ, εἴποι ἀν, ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης δέ Πρωτα-
 γόρα συγγενόμενος, ἢ ἀν αὐτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, ὡς Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ δὲ Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὡς Σώκρατες,
 καὶ ἔγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἀν ἐπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες —
 καὶ ἄμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δὲ ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἡκει. τὸ δὲ μάθημα
 ἔστιν εὑβουλία περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως ἀν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο ἔστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεται ἡ ἀπέρνοιῶ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρα, οὐκ ἥμην διδακτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι μηδὲ ὑπ' ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος εἰμι εἰπεῖν. ἐγώ γάρ Ἀθηναίους, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλλῆνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὔτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, καν πάνυ καλὸς ἢ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἄλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἡ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθεῖς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἔξαρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέη βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὁμοίως μὲν τέκτων, ὁμοίως δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἐμπορος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὡσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὄντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὔτως ἔχει, ἀλλὰ

ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἢ μὲν διδασκάλων εἰχετο καλῶς καὶ εὗ ἐπαίδευσεν, ἢ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ’ αὐτοὶ περιιόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἐξ μηνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετὴν, ἐπειδὴ δὲ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαί τι σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξηγηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ώς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ’ ἐπίδειξον. Ἀλλ’ ὃ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ώς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἡ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὅποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἡσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἤλθεν εἰμαρμένος γενέσεώς, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ’ ἀγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῦμαι δυνάμεις ἔκάστοις ώς πρέπει. Προμη-

Θέα δὲ παραπτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαῖ· νείμαντος δ' ἐμόῦ ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἴσχυν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει· τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀοπλον διδοὺς φύσιν ἀλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἢ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότητι ἡμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἦ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἢ δὲ ηὗξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἐσφέζε· καὶ τἄλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν· ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγάς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θρίξῃ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ιοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμήν οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἑκάστῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὁπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις· τούντευθεν τροφὰς ἀλλοις ἀλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἀλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἐστι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζῷων ἀλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὁν δ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἡπόρει δι τι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὅρῃ τὰ μὲν ἀλλα ζῷα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀοπλὸν· ἥδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιεναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἔχόμενος δ Προμηθεὺς, ἤντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ — ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τω ἦ χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρωπὸς ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γάρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνέχωρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τῆς τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὐπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὅστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. 1Β'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὄνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωματὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρασκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρώποι φύκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γάρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἡς μέρος πολεμική· ἐξήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρυμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρυμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὅδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἵκανος ἴδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω ; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γάρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ λίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὡς Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς δὲ λίγοις οἶονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν δὲ λίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φήσις εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἵέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὔτη, ὡς Σώκρατες, τούτου αἴτια.

"Ινα δὲ μὴ οἴη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὅντι ἡγοῦνται πάντες ἀνθρώποι πάντα ἀνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταις ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῆ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντιοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μακρόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐὰν οὕτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, δὲκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὥσιν ἐάν τε μή, ἢ μαλεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΙ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἀνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται

εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδαχτόν τε καὶ ἔξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι φῶν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἀνθρώποι φύσει ἢ τύχη, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὕσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τὶς οὔτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τἀναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἔξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἔάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τἀναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὃν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὃ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἱ γε ἀνθρώποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτω τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ Θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γάρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αῦθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδών κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ίδιᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἀνθρώποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότιως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ δὲ διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετὴν, ἀποδέεικταί σοι, ὡς Σώκρατες, ἵκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' Ἔτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἦν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δῆποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἦν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὡς Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἀλλὰ λόγον. ὥδε γάρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἐν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γάρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἦν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἀλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γάρ ἔστι καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἐν οὐ τεκτονικῇ οὐδὲ χαλκείᾳ οὐδὲ κεραμείᾳ, ἀλλὰ δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ τὸ δσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἀνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἀνεύ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παιδα καὶ ἀνδρα καὶ γυναῖκα ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, δις δ' ἀν μὴ ὑπακούη κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὅντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. δτι μὲν γάρ διδακτὸν αὐτὸν ἥγοῦνται καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὅντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἢ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἢ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ζυλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπάι, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἰεσθαί γε χρή, ὃ Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ ἀν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν ἐπειδὴν θάττον συνιῇ τις τὰ λεγόγενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς δι πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται δι παῖς, παρ' ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἀδίκιον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ ἐὰν μὲν ἔκάν πείθηται εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἐκμαθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἵνα δι παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι· οὐ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ὃν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ῥύθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι τε ὄσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-

σιμοι ὥσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὖσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἀλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν ὁψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἢ πόλις αὕτη τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἔσυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμάτες τῇ γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόασι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· διὸ δὲ ἀνέκτος βαίνη τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτη καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθύναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὖσης περὶ ἀρετῆς ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ὡς Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὐτὸν μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγώ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πάλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ δὲ λέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πάλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἦμεν, διποῖός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
 ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
 μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
 δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
 ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἶμαι, ἡμῖν ἡ
 ἄλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
 μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
 οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν
 ἄλλήλους διδάσκειν, οἵτις ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὁ Σώκρατες,
 τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς οὐεῖς γίγνεσθαι ἢ
 τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὖ, ἀλλ’ ὅτου ἔτυχεν ὁ οὐδὲς εὐφυέ-
 στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἀν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
 ὅτου δὲ ἀφύγεις, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μετ’ ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
 λος ἀν ἀπέβη, πολλάκις δ’ ἀν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ’ οὖν αὐλη-
 ταὶ γ’ ἀν πάντες ἤσαν ἴκανοι ὡς πρὸς τοὺς ἴδιώτας καὶ μηδὲν
 αὐλήσεως ἐπιτάντας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώ-
 τας φαίνεται ἀνθρώπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
 θραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἷς
 μήτε παιδεία ἔστι μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
 μηδεμία διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ’
 εἰεν ἄγριοι τινες, οἷοί περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιη-
 τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
 ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
 ἀγαπήσαις ἄν, εἰ ἐντύχοις Εὐρυβάτω καὶ Φρυνώνδα, καὶ ἀνο-
 λοφύραι· ἀν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
 τρυφᾶς, ὁ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν ἀρετῆς,
 καθ’ ὃσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι·
 ὥσπερ ἀν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἐλληνίζειν, οὐδὲ ἀν εἰς
 φανείη, οὐδὲ γ’ ἀν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
 τῶν χειροτεχνῶν οὐεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἦν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τὶς ἀν διδάξειεν; οὐ ράφδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ράφδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κἀν ἡ ὀλίγον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετὴν, ἀγαπητόν. ὅν δὴ ἐγὼ οἴμαι εἶς εἶναι, καὶ διαφερὸντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὃντις τινα πρὸς τὸ καλὸν καγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὴν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν ὁ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερόν, ὅμοσας, ὅσου ἀν φῇ ἀξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτον σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγούνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν, τῶνδε δὲ οὕπω ἀξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἔροῦντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἱπποκράτη· Ὡ παῖ; Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὅδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἢ ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἐγωγε ἐν μὲν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-

μην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, δὲ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥάδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γὰρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο διτροῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἀν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὕτε ἀποκρίνασθαι οὕτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥήθεντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἀλλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, Ὡ Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἴμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φήσις διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἰπερ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ πειθούμην ἀν καὶ σοί· δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτο μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γὰρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴν ταῦτ' οὖν αὐτὰ δίελθε μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν ἡ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἀνῦν δὴ ἐγώ ἔλεγον πάντα δόνματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ' ἐστιν δὲ τοῖς ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. 'Αλλὰ ῥάδιον τοῦτό γ', ἔφη, Ὡ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόρια ἐστιν ἀλλαταῖς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόρια ἐστι, στόμα τε καὶ ρῆσις καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα, ἢ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ᾽ ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι ; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὡς Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἔν λάβῃ, ἀπαντ’ ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπει πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὐ. "Εστι γὰρ οὗν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστον γε ἡ σοφία τῶν μυρίων. "Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἦν δὲ ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὁφθαλός οἶον τὰ ὕτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἶον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἄρ' οὗν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἶον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὸ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ ; ἡ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν ; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει ὡς Σώκρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἶον ἐπιστήμη, οὐδὲ οἶον δικαιούνη, οὐδὲ οἶον ἀνδρεία, οὐδὲ οἶον σωφροσύνη, οὐδὲ οἶον ὁσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δὴ, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποῦντι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἡ οὐδὲν πρᾶγμα ; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί ; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὡς Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δὴ με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δὲ ὀνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἡ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν; ἂν ψῆφον θεῖο ; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἡ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. "Ἐστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἶον δίκαιον εἰναι, φαίην ἂν ἐγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ ὁσιό-

τητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἀν, ὡς ἐγῷμαι. Ναί, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι; φαῖμεν ἀν· ἢ οὐ; καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε πεφυκέναι οἶν ἀνόσιον εἶναι ἢ οἶν ὄσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἀν ἔγωγ' ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἀν. Εὔφημει, ὃ ἄγθρωπε· σχολῇ μέντ' ἀν τι ἄλλο ὄσιον εἶη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ἡ ὄσιότης ὄσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἀν ἀποκρίναιο: Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν δλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶν τὸ ἔτερον· εἴποιμι ἀν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὁρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἔγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὃ Πρωταγόρα; σὺ φής οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶν τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος δὲ λόγος ἔστι; τι ἀν ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ὅμολογεῖν. Τί οὖν, ὃ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα δμοιογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὄσιότης οἶν δίκαιοι εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶν ὄσιον, ἀλλ' οἶν μὴ ὄσιον· ἢ δ' ὄσιότης οἶν μὴ δίκαιοιν, ἀλλ' ἀδίκον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τι αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἔγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἀν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι καὶ τὴν ὄσιότητα δίκαιοιν· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐφῆς, ταῦτα ἀν ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι ἡτοι ταῦτόν γ' ἔστι δικαιότης ἴσοτητι ἢ ὅτι δμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἡ τε δικαιοσύνη οἶν ὄσιότης καὶ ἡ ὄσιότης οἶν δίκαιοισύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἢ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι.

καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖν ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲ γὰρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἀν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσέοικε τι δικαιοσύνη ὁσιότητι· καὶ γὰρ ὄτιοῦν δτωοῦν ἀμῇ γέ πη προσέοικε· τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῇ γέ πη προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ καν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν ὅμοῖα ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὅμοιον. καὶ ἐγώ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν. ⁷Η γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σὺ μοι δοκεῖς οἴεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία; "Ἐμοιγε δοκεῖ ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὄρθως τε καὶ ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Ούκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Ούκοῦν οἱ μὴ ὄρθως πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἄρα ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Ού-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; 'Ωμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἴσχυτε πράττεται, ἴσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; 'Εδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; "Εφη. Καὶ εἴ τι δὴ ώσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; "Εστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τὶ δέ; ἔστιν τι δξὺ ἐν φωνῇ; "Εφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστιν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. "Ιθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογισώμεθα τὰ ώμοιογήμενα ἡμῖν. ώμοιογήκαμεν ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; 'Ωμοιογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι;"Εφη. 'Ωμοιογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δὲ ἂν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ;"Εφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἂν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. 'Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. 'Ἐναντίον ἄρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ώμοιογήται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. "Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὃ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον, ἐνῷ ἐλέγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφίᾳ, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέ-

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἐν μόνον ἐναντίον εἰναι, πλείω δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνὶ δύντι σοφίᾳ ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὖ φαίνεται; ή γάρ, ὃ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, η̄ ἀλλως πως; 'Ωμολόγησε καὶ μάλιστα. Οὔκοιν ἐν ἀν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ η̄ σοφίᾳ; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν η̄ δικαιοσύνη καὶ η̄ ὁσιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὅν. Ιθι δή η̄ δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρωπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν ἐγωγ', ἔφη, ὃ Σώκρατες, τοῦτο δομολογεῖν, ἐπεὶ πολλοὶ γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, η̄ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέγηθητι τὸν τῶν πολλῶν. 'Αλλ' οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἐγωγε μάλιστα ἐξετάζω, συμβαίνει μέντοι ίσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἐξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὃ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἥτιατο δυσχερῆ εἰναι· ἐπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. 'Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; 'Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εῦ φρονεῖν; 'Εφη. Τὸ δὲ εῦ φρονεῖν εῦ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; 'Εστω, ἔφη. Πότερον, η̄ δ' ἐγώ, εἰ εῦ πράττουσιν ἀδικοῦντες η̄ εἰ κακῶς; Εἰ εῦ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἰναι; Λέγω. 'Ἄρ' οὖν, η̄ δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθά, ἀ-εστιν ὡφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, κανὸ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα η̄, ἐγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὃ Πρωταγόρας ηδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατεάθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἐώρων αὐτὸν οὕτως

έχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὁ Πρωταγόρα, ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἔστιν, ἢ ἢ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἐγωγε πολλὰ οἶδ' ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἔστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τὸ ἔστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δὲ ἐντὸς ταῦτὸν τοῦτον κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἴατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἡ ὅτι συμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρίνῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· ^τΩ Πρωταγόρα, ἐγώ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὧν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἦδ λόγος, ὥσπερ οὗν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὃν, ὃου ἀν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθεγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί, ἦν δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἔμοι δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἶδες τ' εἶ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἔμοι διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. ὩΣ Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δὲ σὺ κελεύεις, ως δ ἀντιλέγων ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελτίων ἐφαινόμην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου δόνομα ἐν τοῖς "Ελλησιν" καὶ ἐγώ—ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἡρεσεν αὐτὸς ἐαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι ἐκὼν εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἔμὸν ἕργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, Ἀλλά τοι, ἔφην, ὡς Πρωταγόρα, οὐδὲ ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὴν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ως ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, ως λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδες τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἰ· ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἀν οἶδες τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἔχρην ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἔμοι τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδες τ' εἶην σοι παραμεῖναι ἀποτελέντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ—εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἥκουον. Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπών ἀνιστάμην ως ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτοῦ, καὶ εἰπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὡς Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἔξελθης, οὐχ ὅμοιώς ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ώς ἐγὼ οὐδ' ἀν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγὼ εἶπον· —ἡδη δὲ ἀνειστήκη ώς ἔξιών—, ⁷Ω παῖ Ιππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὡστε βουλούμην ἀν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δὲ ἐστίν ὥσπερ ἀν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι· εἰποιμι ἀν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ' εἰ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὕτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τίς δὲ τρόπος ἐσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γάρ ἔγωγ' ὥμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν.⁸ Άλλ' ὅρξει, ἔφη, ὁ Σώκρατες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἄξιῶν αὐτῷ τε εἶξεῖν διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἀν αὖ σὺ βούλῃ.

ΚΕΦ. ΚΓ'. 'Τιολαβών οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ὁ Καλλία· Σωκράτης μὲν γάρ ὅδε ὅμοιογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρα, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οὗτος τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ⁹ ἀν εἴ τῷ ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲ οὖν καὶ Πρωταγόρας ὅμοιογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἔξαρκει Σωκράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἔκάστη ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἔκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἔως ἀν ἐπιλάνθωνται περὶ

ὅτου τὸ ἔρωτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παῖζει καὶ φησιν ἐπιλήσματα εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῶμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς δὲν ὄρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα δὲ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῦσδε λόγοις παραγγυομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἐστι γὰρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῦμαι ἐκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἐλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σωκράτεις, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροι τε καὶ ἔχθροὶ ἀλλήλοις· καὶ οὕτως δὲν καλλίστη ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἀν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούοντισιν εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἀνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἀν οὕτως εὐφραινούμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἰππίας ὁ σοφὸς εἶπεν· Ὡ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γάρ ὅμοιον τῷ ὅμοιῷ φύσει συγγενές ἐστιν, δὲ νόμος, τύραννος ὃν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἐλλήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἐλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἴκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὡς Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβές τοῦτο εἰδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ' ἐφεῦναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μὴτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὔρια ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθε μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, δις ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἡρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γάρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθεὶς, οὐκ ὁρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὅμοιος, οὐδὲ οὗτως ὁρθῶς ὁ γάρ ὅμοιος ἡμῖν ὁμοία καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἡρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν; ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὡσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὔτωσὶ θέλω ποιῆσαι, ίν', ὁ προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμιν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἔρωτάτω, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἄμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὅποσ' ἂν οὗτος βούληται ἔρωτῶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω δόμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἥθελεν, ὅμως δὲ ἥναγκάσθη δόμοιογῆσαι.

Ἄφοῦ συνεφώνησαν ὅτι δὲν είναι ἀνάγκη προέδρου, ὁ πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἡπτάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἔρμηνίαν ποιητῶν ἵκανότητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δοῦλον δὲ Κεῖος ποιητὴς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἶχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπαινέσαντος τὸ ἄσμα, δὲ σοφιστὴς λέγει ὅτι δὲ ποιητὴς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν διότι ἴσχυροις ὀντος ὅτι εἴναι δύσκολον νὰ γίνῃ τις ἀνὴρ ἀγαθός, προλόγοντος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, ὅτι είναι δύσκολον νὰ εἴναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἀρριγή τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἴναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δοῦλον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνῃ τις ἀγαθός), δταν δύμας φνάση τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν, είναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δὲ ο Πιττακὸς λέγων ὅτι είναι δύσκολον νὰ είναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάτῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δὲ Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ ὅτι δὲ Σιμωνίδης θὰ ἦτο ἀμαθέστατος, ἀν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἔρμηνίαν ἴσχυροίς ετο, ὅτι είναι εύκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δὲ Σωκράτης προσφεύγει εἰδωνενόμενος εἰς δευτέραν ἔρμηνίαν, στηριζομένην εἰς τὰ συνάρτυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δοῖα τὸ χαλεπὸν ἴσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει ὅτι δικαίως δὲ Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, ὅτι είναι κακὸν νὰ είναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δὲ Πρωταγόρας καὶ δὲ Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἔκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἔρμηνίαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δὲ Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ θαυμαστοῦ σκάμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσκολούμενούς περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυῆ ὄήματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται ὅτι δικαίως διαφωτεῖ δὲ Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνῃ μέν τις ἀγαθός είναι ὅντως δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνῃ τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθός είναι ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει¹ μόνον δὲ θέσης, ὡς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

Οὐ Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ φίσματος.² Άλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδραῖον ἀποτρέπει δὲ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεὶς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τὸν διαλεγομένον περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δοῦοι μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲ ἰδικάς των σκέψεις καὶ ἰδικήν των φωνήν, δῆλος πράττοντον οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦντον αὐλητρίδας καὶ δραχητρίδας διὰ νὰ διασκεδάσοντον, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν.³ Ο σοφιστής, βαρέως φέρων διτὶ ἀνεσκενάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἥγακασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζήτησεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΑΓ'. Εἶπον δὴ ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ οἶου διαλέγεσθαι μέσοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἀ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἥγοῦμαι γάρ πάνυ λέγειν τι τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ" ἐρχομένω καὶ τε πρὸ δὲ τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορώτεροι γάρ πως ἀπαντές ἔσμεν οἱ ἀνθρώποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μοῦνος δὲ εἴπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιών ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξηται καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγώ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινί, ἥγοῦμενός σε βέλτιστ' ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὃν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γάρ ἄλλον ἢ σέ; δις γε οὐ μόνον αὐτὸς οἰει καλὸς καγαθὸς εἰναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἴος τ' εἰ ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ἐλληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ὅρυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἔρωτῶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπέρ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἔξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῷ μαί, τὸ ἔρωτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε δύναματα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἡ ἐκάστῳ τῶν δύναμάτων τούτων ὑπόκειται τις ἵδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὃν οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ δύναματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἵδιω πράγματι τῶν δύναμάτων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὁμοῖα ἔστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὖν μόριά ἔστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὖν μόριά ἔστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἵδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εἰ μέν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάμι· εἰ δὲ ἀλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἐγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἀλληνῦν φήσῃς· οὐ γάρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, ὁ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἔστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἔστιν, ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. ὅδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὑρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικιώτατος μὲν δοντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἔχε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι διέλεγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ἡ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἂν οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φήσι εἶναι, καὶ ὡς καλοῦ ὅντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; "Ολον που καλὸν ὡς οἴον τε μάλιστα. Οἶσθι οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα καλυμβῶσι θαρραλέως;" Εγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἡ δὲ ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἵππικοι ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἵππικοι. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελαστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελαστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροι εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔστων, ἐπειδὸν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν." Ήδη, δέ τινας ἑόρακας, ἔφην, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὅντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Εγωγε, ἢ δ' δει, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μεντάν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρεία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρεῖους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὅντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοι εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὅντες ἀνδρείοτατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρείᾳ εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὥς Σώκρατες, ἀν ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγες ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἤρου, εἶπον ἀν ὅτι οὐ πάντες· τοὺς δὲ ἀνδρεῖους ὡς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἐπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔστων θαρραλεωτέρους ὅντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ὅλων, καὶ ἐν τούτῳ οἴει τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταῦτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχυν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γάρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἴσχυροι δυνατοί εἰσι, φαίνην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἔπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίνην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὅμοιογήσαντος ἔξειν ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὅμοιογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὅμοιογῷ τοὺς δυνατοὺς ἴσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυροὺς δυνατούς· οὐ γάρ ταῦτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκει οὐ ταῦτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τοὺς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος μὲν γάρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὡσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὗ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ" οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἀν εὗ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζώη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ" ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζώη ἡδόμενος. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὡσπερ οἱ πολλοί, ἡδέ ἄττα καλεῖς κακά καὶ ἀνιαρά ἀγαθά; ἐγὼ γάρ λέγω, καθ' ὃ ἡδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἴ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὐθίς αὖ τὰ ἀνιαρά ὠσαύτως οὕτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἰδα, ὦ Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾷς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἄπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά· ἀλλὰ μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἡ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δὲ αὖ καὶ ἡ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δὲ ἡ ἔστι, καὶ τρίτον ἡ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθά. Ἡδέα δὲ καλεῖς ἦν δὲ ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἡ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἑκάστοτε, ὡς Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἔὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγώ ἡγῶμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. Ἄρ' οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, τῇδε πῃ καταφανὲς ἀνήμιν γένοιτο; ὥσπερ εἰ τις ἀνθρώπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἰδούς ἡ πρὸς ὑγίειαν ἡ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ιδὼν τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φής, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν· "Ιθι δή μοι, ὡς Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἴσχυρὸν οὐδὲ ἡγεμονικὸν οὐδὲ ἀρχικὸν εἶναι· οὐδὲ ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὅντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἀρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίστε δὲ ἐρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἂρούσην καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, η̄ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἶον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἀν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ώστε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἡ Ἀ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἄλλ' ίκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἀμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην, ἔγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἔγὼ ἡρόμην ὃ τί ποτε αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους ἢ λύπης ἢ ὅν νυνδὴ ἔγὼ ἔλεγον ὑπὸ τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γάρ οἷμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὁρθῶς λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὃ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ἰσως γάρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὁρθῶς λέγετε, ὁ ἀνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ἀν ἡμᾶς· Ω Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸν φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οὐδὲ τὸ τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἷμαι, ἦν δ' ἔγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἵτις ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, η̄ οἷμαι ἀν ἔγωγε καλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ βούλει, εἰ σοι φίλον, ἐώ χαίρειν." Άλλ' ἔφη, ὁρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε ὥσπερ ἥρξω.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὁ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἂν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὡδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γάρ οὐμῆν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατὲ οὐμῆν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὅνων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἂν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῇ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταῦτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἔστιν ἔκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἀν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἂν κακὰ ἔην, ὁ τι μαθόντας χαίρειν ποιεῖ καὶ ὀπηοῦν; ἀρ' οἰόμεθα ἂν αὐτούς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἔργασίαν κακὰ ἔστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἄλλα; Ἐγώ μὲν οὔμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; ὅμολογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῶμαι. Συνέφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἀνθρωποι, οὐμῆν, ὡς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾶς καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; ὅμολογοῖεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν αὖ αὐτούς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡ οὐνθρωποι, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἀρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τά τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἔστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαι τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷ μαι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἥδονάς ἀποτελευτᾶς καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἄλλ' ἢ ἥδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἀν φαῖεν, ὡς ἐγῷ μαι. Οὐδὲ ἐμοὶ δοκεῖ, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἥδονήν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἥδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἥδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἥδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἀν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδὲ ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἐφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι δὲ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάττῃ ἢ μείζους ἥδονάς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν ἢ πρὸς δὲ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. 'Αληθῆ, ἐφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἐφην ἐγώ, εἰ με ἀνέροισθε, ᾖ ἀνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῆ; Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἀν ἐγωγε· πρῶτον μὲν γάρ οὐ βάθιον ἀποδεῖξαι τι ἐστί ποιε τοῦτο, δὲ δύμεῖς καλεῖτε τῶν ἥδονῶν ἥττω εἶναι· ἐπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πη ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἥδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν ἢ ἀρκεῖν ὑμῖν τὸ ἥδεως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτῷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ ὑμῖν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἀνθρωπος, ὅτι κακά ἔστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὐθὶς αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τάγαθὰ πράττειν οὐκ ἔθελει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. ‘Ως δὲ ταῦτα γελοῦά ἔστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἐπειτα αὐθὶς ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἀνθρωπὸς τὰ κακὰ ὅτι κακά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ‘Ηττώμενος, φήσομεν. ‘Τπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἔρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἀλλο γάρ ὅνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ‘Ηττώμενος — ‘Τπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἀν οὖν τύχῃ ὁ ἔρόμενος ἡμᾶς ὑβριστής ὁν, γελάσεται καὶ ἔρει· ‘Η γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἔστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὅντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὅντων· οὐ γάρ ἀν ἔξημάρτανεν δν φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει Ἰσως, ἀνάξιά ἔστι τάγαθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ’ ἀλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἀλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύνοματα πάλιν τὸ ἥδυ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἥττώμενος ὑπὸ τῶν ἥδεων, δῆλον ὅτι ἀναξίων δυτῶν νικᾶν. καὶ τίς ἄλλη ἀναξία ἥδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δὲ ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, 'Ἄλλὰ πολὺ διαφέρει, ὁ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἥδυ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἥδεος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἄλλῳ τῷ, φαίην ἀν ἔγωγε, ἡ ἥδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γάρ ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ. ἀλλ' ὡσπερ ἀγαθὸς ἴσταναι ἄνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἥδεα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἔγγυς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν· ἐάν μὲν γάρ ἥδεα πρὸς ἥδεα ἴστης, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐάν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐάν δὲ ἥδεα πρὸς λυπηρά, ἐάν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἥδεων, ἐάν τε τὰ ἔγγυς ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐάν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἔγγυς, ταῦτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ᾧ ἂν ταῦτ' ἐνῇ· ἐάν δὲ τὰ ἥδεα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πῃ ἄλλῃ ἔχει, φαίην ἀν, ταῦτα, ὁ ἄνθρωποι; οἴδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἔκείνω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὅψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἔγγυθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἡ οὖ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὡσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἔγγυθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαίεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὗ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἀν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; Ἄρα ἡ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαιγομένου δύναμις; ἡ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἀνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυρών μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ καὶ ἔσωσεν ἀν τὸν βίον; Ἄρ' ἀν ὁμολογοῦεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἢ ἀλλην; Τὴν μετρητικὴν, ὥμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὅπότε τὸ πλέον ὀρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ ὅπότε τὸ ἔλαττον, ἢ αὐτὸ πρὸς ἔαυτὸ ἂν τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον; Ἄρ ἀν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ Ἄρ' ἀν οὐ μετρητικὴ τις, ἐπειδὴπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἔστιν ἡ τέχνη; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἄρα ἀλλη τις ἢ ἀριθμητική; ὁμολογοῦειν ἀν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἢ οὔ; Ἐδόκουν ἀν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶν, ὡς ἄνθρωποι ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἄρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα καὶ ισότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἄλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφέσουσιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἔστιν αὕτη, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη ἔστι, τοσοῦτον ἔξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἦν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι περὶ ᾧ ἡρεσθ' ἡμᾶς. ἡρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὥμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἀν ἐνῃ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὥμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἡρεσθε ἡμᾶς." Ω Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι' ἔστι καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι; εἴπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐ-

θύς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἀν ἡμῶν· νῦν δὲ ἀν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ γάρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας — ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ—καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἀνευ ἐπιστήμης ἵστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθία πράττεται. Ὅστε τούτ' ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἴατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἄλλο τι ἡ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδαχτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἀν ἦμεν· ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὃ Ἰππία τε καὶ Πρόδικε — κοινὸς γάρ δὴ ἐστω ὑμῖν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἡ φευδεσθαι. 'Ὑπερφυῶς ἔδοκει ἀπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. 'Ομολογεῖτε ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὄνομάτων παρατοῦμαι· εἴτε γάρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὄπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὄνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὁ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὃ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἀπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἄρ' οὐ καλαὶ καὶ ὡφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθὸν εἴστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἢ ἂ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω

οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἔστιν ἢ ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἕαυτοῦ ἄλλο τι ἢ σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἑκὼν ἔρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι, οὐδ' ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ἰέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται ἐξὸν τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφην ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδόκει Πρωταγόρας μὲν καὶ Ἰππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκω δὲ δέος, φόβος δ' οὔ. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἔστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἀδέσποικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἀ μή; ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὀμοιογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὀμοιόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ἰέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἐκόντα. Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὁρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ίδίαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ೦στερον εἴπε· τὸ γάρ ೦στερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γνώσεθσαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εύρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτης Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τους δέ· φη γνώσει διαφέρει ή ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἔθιαύμαστα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἥρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὁ δέ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ην δ' ἐγώ, ὁ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει. 'Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπε ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; η ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, η δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὁ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἔρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φής ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ηγ, υμένους δεινά εἶναι, η ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτο γ' ἔφη, ἐν οἷ, σὺ ἐλεγεις τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι διτι αδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὄρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ ηύρεθη ἀμαθία οὗσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μὴν ἐπὶ ἀ γε θαρροῦσι πάντες αῦ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἀ οἵ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ιέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲν ιέναι η αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάστας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἐμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φής εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ιέναι, καλὸν δὲν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, η δ' ὅς. Οὐκοῦν, ην δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδυ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ιέναι ἐπὶ τὸ κάλλιον τε καὶ ἀμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἔὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν

ὅμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος ; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται ; 'Ανάγκη, ἔφη, ὅμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; 'Αληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά ; ώμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά ; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μανόμενοι τούνατίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; ώμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἀγνοιαν καὶ ἀμαθίαν ; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν ; τοῦτο, δι' ὃ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς ; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν δόντες ; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν ; ώμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία ὅμολογεῖται παρὰ σοῦ ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία δὲν εἴη ; 'Επένευσεν. 'Αλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρείᾳ δειλία. "Εφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν ; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. 'Η δὲ τούτων ἀμαθία δειλία ; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. 'Η σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρείᾳ ἐστίν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὔτ' ἐπινεῦσαι ἡθέλησεν ἐσίγα τε· καὶ ἐγὼ εἶπον. Τί δή, ὃ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φής ἢ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης ; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. "Ἐν δ', ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὃ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ώμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὕτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἢ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἢ ἀρετή. οἶδα γάρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκάτερος ἐπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδακτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἀρτι ἔξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἶπεῖν ἀν ὅτι "Ἄτοποι γ' ἐστέ, ὃ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, ὃ τρόπῳ μάλιστ' ἀν διδακτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἀν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἀν ἦν διδακτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὃ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδακτὸν ὅν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, δλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἰ διδακτόν. ἐγὼ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἀνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἔξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς δ 'Επιμηθεύς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλη ἔξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσι. ἥρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ δ 'Προμηθεύς κάλλιον τοῦ 'Επιμηθέως· ὃ χρώμενος ἐγώ καὶ προμηθεύμενος ὑπέρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ δ 'Πρωταγόρας, 'Εγώ, μέν, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γάρ οὕτε τᾶλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλοὺς δὴ εἴρηκα, ὅτι ὁν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἀγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλη, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἥδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἰ σοι δοκεῖ· καὶ γὰρ ἡμοὶ οἶπερ ἔφην ἵέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆγμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

βαθέος ὅρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 Α. Κεφ. Α'). — 'Ιπποκράτης : νέος, πλούσιος, δρεγχμένος ἀνωτέρας μορφώσεως· δό 'Ιπποκράτης ώς καὶ δό Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοιθεν γνωστοί. — τὴν θύραν... ἔκρουε: αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἶχον θυρωροὺς δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἦτο εὐτελεστάτη, δό ἔδιος δὲ ἔξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲν ρόπτρον, διὸ δό 'Ιππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — νεώτερον (εὐφῆμος) = δυσάρεστον. — εὖ ἀν λέγοις (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ὥραῖα! — ἦν (α' προσ.) (ἢ γ'), πρτκ. τοῦ ἥμι (= λέγω), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις ἦν δ' ἔγώ (= εἰπον ἔγώ), ἢ δ' δς (= εἰπεν οὗτος). — πρώην = προχθές. — ἐσπέρας γε = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει χθὲς ἐσπέρας, διότι παρ' Ἀθηναίοις μία ἥμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἥμέρας. — ἐπιψηλαφήσας: ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητή· διὰ τὴν πενίαν δ. Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὔγην λύχνον. — σκίμπους = κλίνη εὐτελής καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο δ. Σω. — δῆτα = ναί. — Οἰνόη: δύο δῆμοι τῆς Ἀττικῆς εἶχον τὸ δνομα τοῦτο, δ. μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, δ. δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθεράς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κλειρῶνος, περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — καὶ δῆτα = καὶ λοιπόν. — ὑπὸ τινος ἄλλου = ἔνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας. — καὶ ἔτι = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἦτο περασμένη ἡ ὥρα. — Πρωταγόρας δό 'Αβδηρίτης, ἐκ τοῦ ὄποιος καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν δ. διάλογος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρῶτος δνομάσας τὸν ἔκυτόν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 Α, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς Ἐλλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθως ἐλάμβανε παρ' ἕκαστου μαθητοῦ ἔκατὸν μνᾶς.

κατέχοντας ἔξοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π.Χ. διατρίβων ἐν Ἀθηναῖς καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμὰς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἐξέφραζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐξήτησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπενίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἑτῶν, περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος ὁ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὅποιων μόνον τὰς ἐπιγραφάς γνωρίζομεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὄρθοεπείας, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡσχολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν κλπ). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείτου « πάντα ῥεῖ » καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόητον « πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι ». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δῆλον. ἀντικειμένου δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, ὅμως ἔξ ίσου ἀληθεῖς· σοφὸς δὲ εἶναι ὁ δυνάμενος νὰ μεταβάλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ δοντα κακά, ὥστε νὰ πιστεύουν ὅτι ταῦτα εἶναι ἀγαθά καὶ ἀντιστρόφως πόρρω τῶν νυκτῶν (γεν. διαιρ.) εἶναι = ὅτι πολὺ εἶχε προγωρήσει ἡ νύκτα. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς μόλις. — ὁ ὑπνος ἐκ τοῦ κόπου = ὁ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — ἀνίημι = ἀφήνω — ἀνδρεία = προθυμία, ζῆλος, — πτοίησις (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχτάρα. — μῶν; = μὴ οὖν ; = μήπως ; — εἰ γάρ ἐν τούτῳ εἴη = εἴθε τῷ ὄντι νὰ ἔξηρτατο ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὔτη νὰ ἦτο ἡ δυσκολία. — ἐπιλείπω = ἀφήνω. — αὐτὰ ταῦτα = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — νεώτερος = διάλιγον νέος, — ἥ, α' πρόσ. παρατη. τοῦ εἰμί. — τὸ πρότερον = τὴν προηγουμένην φοράν. πιθανῶς τῷ 444 π.Χ. — γάρ, βεβαιωτικός. — καταλαμβάνω = εὑρίσκω — καταλύει = φιλοξενεῖται. — Καλλίας, ὁ Ἰππονίκου, κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐλαμβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δαδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. Ὁ πατήρ του Ἰππονίκος νικήσας τῇ 426 π.Χ. τοὺς Βοιωτούς παρὰ τὴν Τανάγραν ἐπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δῆλιον ἀφήσας εἰς τὸν οἰκότον μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὅποιαν διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π.Χ. ἦτο στρατηγὸς εἰς τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π.Χ. ἦλθε πρεσβευτής εἰς Σπάρτην. Ἡ μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰππόνικον συνεένυθη τὸν Περικλέα. — **Θάρρει** = μένε ἥσυχος.

— Ἐκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ δποίου δ Πλάτων παριστᾶ τὴν πρὸς μάθησιν δρμῆν τοῦ Ἰπποκράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **βῶμη** = ἴσχὺς θελήσεως, ἀποφασιστικότης. — **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βολιδοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτηρμ. — **ώσπερ ἂν εἰ** = ως λ.χ. ἂν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — **Ἰπποκράτη τὸν Κῶον** : κατήγετο ἐκ τοῦ περιφήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π.Χ. Ἐδιδάχθη τὴν ιατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ιατρικῆς (πατήρ τῆς ιατρικῆς) συγγράψας πολλὰ ιατρικά συγγράμματα. — **Πολύκλειτον** : οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικουῶνι ἐποιειτογραφήθη εἰς τὸ Ἀργος, διὸ καὶ Ἀργεῖος ἐνταῦθα δονομάζεται. Ἡτο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀργείου Ἐργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθερούς κανόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαρούς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύδενον κ.λ.π. — **Φειδίαν** : οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας περὶ τὸ 488 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π.Χ. Ὑπῆρξεν δὲ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει δὲ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διαικόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Αθηνῶν.

ἔξικνοῦμαι = ἔξαρκῶ. — **οὔτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλο**, ἐκτὸς δηλ. τοῦ κυρίου ὄνοματος. — **δή τοι** = ως γνωστόν. — **ὑπέφαινεν** = ἐγλυκοχάραζε. — **εἰ ἔοικε** (= ἔαν τοῦτο δομοιάζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἔαν ὡς ἀπόκρισίς μου δέον νὰ εἴναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιαζόμενος. — **γραμματιστής** = ὁ διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνῃ** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργὸς** = τεχνίτης, ἐπάγγελμα τίας. — **ἔλεύθερος** = ὁ τεχνίτης, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κρινοῦ, ἔρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μυρφώνω (τὸ ἀπαρμφ. σημαίνει σκοπόν). — δ,τι δέ ποτε... οἰσθα = εἰ οἰσθα, ὅτι... θαυμάζοιμ' ἄν. — παραδίδως = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — **σοφιστής** = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἔστωρ). — τῶν τί **σοφῶν** = τῶν γνώσεων εἰς τί, (εἰς τί ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὁποίας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι); — **ἀπεργασία** = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — **ἔκεινο**: ἀναφέρεται εἰς τὰ ἔπομενα. — **ἔπιστάτης** = ἔπιστήμων. — **δεινόν**, κτυρμ. εἰς τὸ ἐννούμενον **τινά**. ή γάρ ; = δὲν εἶναι ἔτσι ; — **οὐκέτι** **ἔχω** = δὲν δύναμαι πλέον.

— Πῶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς **σοφιστικῆς** ;

— Ποῖα σφάλματα περιέχουν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ **σοφιστοῦ** ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

οίόν τινα: ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ύποτιθημι** = ὑποθηκεύω, ἔκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω** = ἐμπιστεύομαι. — **χρηστὸν** = ὑγίεις, ἰσχυρόν. — **πονηρὸν** = ἀσθενικόν. — **περισκοπῶ** = ἐξετάζω προσεκτικά. — **εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ** = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγονομαι** = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περισσότερον. — **ἐν ᾧ πάντα ἔστι...** **πράττειν** = ἐκ τοῦ ὅποιου ἔξαρταται (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς η κακῶς), ὅλη σου η εὐτυχία η η δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι** = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν ποιοῦμαι. — **διεγνωκώς** = ἀποφασισμένος. — **συνεστέον** = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ ὀδιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἴσικεν** ἐνν. ἀγνοεῖν με. — **ἔμπορος** = μεγαλέμπορος — **κάπηλος** = μικρέμπορος, μετατράπης. — **ἀγωγίμα** = φορτία, ἐμπορεύματα. — **ῶν...** **ἀγωγίμων**... δ,τι = δ τι τῶν ἀγωγίμων δ ἀγουσι. — **χρηστὸς** = χρήσιμος, ὡφέλιμος. — **καὶ τούτων**: ἐκ τοῦ **τινές**.

κυβεύω περὶ τοῖς **φιλτάτοις** = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχὴν καὶ εὐεξίαν αὐτῆς). — κινδυνεύης: ἔρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης. — σιτία = τροφαί. — ἀποφέρω = μεταφέρω. — ἐν ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι. — ἐπαίων = ὁ εἰδήμων, δὲ εἰδικός. — τιμὴ = ἄμοιβη, δίδακτρα. — ήμῶν = β' ὅρος τῆς συγκρίσεω. — νέοι = πολὺ νέοι. — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα. — διαιροῦμαι. = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα. — πρόθυρον = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἐδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — λόγος = ζήτημα. — οὔτως (= τότε μόνον): ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ. — κατακούω = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά. — κινδυνεύω (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι. — γοῦν = τούλαχιστον, τέλος πάντων. — ἔα (= ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως) = οὕφ ! — σοφισταὶ τινες: ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν. — οὐ σχολὴ αὐτῷ = δὲν εὑκαιρεῖ ὁ κύριός μου. 'Ο εὐνοῦχος παρατηρῶν ὅτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του. Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἐκάλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον. — ἐπήραξε, τοῦ ῥ. ἐπαράσσω = κλείω τὴν θύραν μὲν πάταγον. — προθύμως = μὲ δρμήν. — ὡς ἀνθρώποι (ἀντὶ ἀνδρες), πρὸς περιφρόνησιν. — εἰσαγγέλλω = ἀναγγέλλω μέσον λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἀφιξέν τινος. — μόγις ποτὲ = μόλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων.

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου ὁ ᾧν ἀνωρόλος τοῦ θυρωροῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστιψον = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — ἔξης (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν. — ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος.

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθηνῶν. — Μενδαῖος: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — **εὐδοκιμῶ** = διακρίνομαι, φημίζομαι. — **ἐπακούω** = ᾁκούω μὲ προσοχήν, — **τὸ πολὺ** = ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — **οὓς ἄγει** : οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — **κηλέω** - ω = θέλγω, καταγοητεύω. — **φωνὴ** = διδασκαλία, διμιλία. — **Ὀρφεὺς** : οὐδὲ τῆς Μούσης Καλλιόπης διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἔκινε τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεγκάτιζε τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἐμείλικτον Πλούτωνα. — **κατά τὴν φωνὴν** = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — **ώς καλῶς** = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — **εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ** = λίαν εὐ- πρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — **καθίσταντο** = ἐλάμβανον θέσιν, ἐτοποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὄποιου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα διμιλεῖ μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — **τὸν δὲ μετ'** (ἀναστροφή) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — **Ἰππίας δὲ Ἄλειος** : Οὗτος ἦτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔξοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἔλεγεν δτὶ ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἄλλοι τῶν σοφιστῶν διοῦ λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγοριῶν φράσεών. — **εἰσνοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὁμ. Ὁδ. λ 601, δπου δὲ Ὁδυσσεύς κατελθὼν εἰς τὸν Ἀδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ο φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ Ἀδῃ σκιάς. — **θρόνος** = ἔδρα ἔχουσα ἔρείσματα καὶ ὑποπόδιον. — **βάθρα** = θρανία τῶν μαθητῶν.

Ἐρυξίμαχος : διαπρεπής ιατρός, ώς καὶ δὲ πατήρ του Ἀκουμενός. — **Φαιδρος** : ἐξ οὗ δὲ διώνυσος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυξιμάχου. — **Μυρρινοῦς** : δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — **πολῖται** = συμπολῖται. — **διερωτῶ** = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — **διακρίνω** = 1) ἐκδίδω ἀπόφασιν δικαιοστής. 2) λύω ἀπορίας. — **καὶ μὲν δή...** = ἀλλ' ἀλήθεια εἰδον ἀκόμη καὶ (Ὁμ. Ὁδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρφῶν οὕτω τὸ « **χαλέπ'** ἀλγε' **ἔχων** ». — **Πρό-**

δικος ὁ Κεῖος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικᾶς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγείλας λόγον διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικινδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπειπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἤδύναντο νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς τὴν διαλεκτικὴν.

'Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὸ Περὶ ὄνομάτων ὅρθότητος, ἥτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῆθος, τὸν ὅποιον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἦσαν μὲν ἡθικαὶ, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα = πράγματι,** ὅπως εἴχον εἴκασει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οἰκημα = δωμάτιον.** — **ταμιεῖον = ἀποθήκη.** — **κατάλυμα = κατάλυμα,** — **κώδιον = προβιά.** — **στρώματα = σκεπάσματα.** — **Παυσανίας:** γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπτυγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχών τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς:** δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἔκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὅποιου ὀνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, ὁ ἐντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Ἀγάθων:** γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχών καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἄδειμαντος ὁ Κήπιδος**, ἥτο ἄλλοθιν ἀγνωστος, ὁ δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἰγάλος ποταμοῖς, ἥχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν = νὰ ἐννοήσω.** — **λιπαρῶς ἔχω = ἐπιθυμῶ πολὺ** (λιπαρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας:** συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς ὀλιγαρχικός. Ο πατήρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, ὁ Ἰδιος δὲ ἦτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἀγῶνα.

— **Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπενθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάνταλον;**

— **Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρῳ ἀττα διατρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — **πρὸς σέ τοι**: τὸ τοι ἔξαίρει τὴν ἀντωνυμίαν. — **οἰκία** (ἐνταῦθα) = οἰκογένεια. — **φύσις** = εὐφύτε. — **ἐνάμιλλος** = δύμοιος, ἵσος. — **ἔλλογιμος** = ὁ ἐν λόγῳ ὃν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — **οἱ (=οἱ)** = ἑαυτῷ. — **προμηθοῦμαι** = λαμβάνω πρόνοιεν. — **συνουσία** = συναναστροφή, ἀκρόασις. — **δύνειος** = ξένος. — **εὐλαβεῖσθαι** = προσέχειν, ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. **δυσμένειαι** = προσωπικὴ ἔχθραι. — **ἐπιβουλαὶ** = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις. ὡς λ.χ. δίκαιοι ἀσεβεῖς — **τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς** = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση). — **πρόσχημα** = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει παραπέτασματι. — **τελεταὶ** = τελεταὶ μαστηρίων τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὥρφεος καὶ οἱ δύπαδοι του (οἱ ἀμφὶ Ὅρφέα), ἵς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων. ὁ δὲ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς. — **Ικκος**: ἀθηνητὴς ἐκ Τάραντος, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ πένταθλον. 'Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — **Ἡρόδικος**: ιατρός, ἰδρυτὴς τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — **τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς**, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὸ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — **Ἀγαθοκλῆς** καὶ **Πυθοκλείδης**: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ἥσαν θεωρητικοὶ μουσικοὶ. — **ῶσπερ λέγω** (= εἶπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — **κατὰ τοῦτο εἶναι** = ὡς πρὸς τοῦτο.

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὕ τι: ἡ ἀντων. **τι** ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν. — **τοὺς δυναμένους πράττειν**, ἐνν. **τὰ πολιτικὰ** (ἡ ὅπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ.) **τὰ τῆς πόλεως** = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιφροήν. — **οἱ πολλοὶ** = τὸ πλῆθος. — **οὗτοι δηλ.** οἱ δύναμενοι πράττειν. — **διαγγέλλω** = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — **ἀποδιδράσκοντα** (μτχ. ἐνδοτ.) : ὁ ἐνεστ. σημαχίνει ἀπόπειραν. — **τὸ μὴ δύνασθαι**, ἐνν. τινά. — **καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος** (γεν. ὑποκυ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός) : τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — **καὶ πολὺ... ἀνάγκη** = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἶναι. — **παρέχομαι** = φέρομαι. — **πρὸς τοῖς ἄλλοις** = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένειαι, ἐπιβουλαί, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — **ἄπασαν** (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = δλως διόλου.

σοφιστής = (κατά τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξεως. — **ἐκείνης δηλ.** τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειριζόμενοι προσχήματα. — **ἄλλας εὐλαβείας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ εἰπεῖν** = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὅσάκις ἐπήγονυν ἔχυτούς, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοικύτας εὐσεβεῖς φράσεις. — **εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ** = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ ξύμπαντα** = τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας μου. — **οὐδένδος δτου οὐ** : ἔλξις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδεὶς (ἔστιν) δτου οὐ .— **ἀπάντων ἐναντίον** (= ἐνώπιον) = . . . = **ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὄντων**. — **ἐνδείκνυμαι** = ἐπιδεικνύμαι. — **καλλωπίζομαι** = καμαρώνω. — **ὅτι ἔρασται**: ἐκ τοῦ ἐνδείξασθαι. — **ἔραστής** = θαυμαστής. — **τί... οὐ ἐκαλέσαμεν...**: διὰ τοῦ τί οὐ μετὰ ἀδρ. ὅριστ. ἔρωτῶμεν ἀνυπόδημονι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ όποῖον ἥδη ἐπρεπε νὰ εἴχε γίνει· σημαίνει λοιπόν : **καλέσωμεν τάχιστα**. — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω.

κατεσκευάζομεν, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἀν λέγοις= τώρα πλέον δύνασαι νὰ λέγης. — **ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου**= ὃς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχή...** ἀφικόμην = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον, εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον, ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἴπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ικανώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταῦτα ταῦτα** = ὁμοίως. — **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο, δλέγεις. — **εἰκός** = φυσικόν. — **μὴ οὕτως**, ἐνν. **ἀποκρίνου ἡ λέγε**. — **αὐτίκα**, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος**: δὲν εἶναι ἀλλοθεν γνωστός· πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφύμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ. — **βελτίων** **ἔσεσθαι**, ἐνν. **με.** — **κᾶν** = καὶ (ὥσπερ) ἀν. — **Ορθαγόρας**: Θηβαῖος αὐλητής, διδάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρον. — **εἰς τί...** καὶ περὶ τοῦ = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. Ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — πεφευγότας (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ ρ. φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — τέχναι = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — λογισμοὶ = λογαριασμοί, λογιστική. — μουσικὴ = ἡ δλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — ἀπέβλεψεν = ἔρριψε βλέμμα· διότι ἡ γενικὴ αὐτῆ παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχήν εἰς τὸν Ἰππίαν. — εύθουλία = σύνεσις. — ἅρα ἐπομαί σοι τῷ λόγῳ; ἅρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ δ, τι λέγεις; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφρὰν μομφήν, δτι δ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — ποιεῖν, ἐνν. τοὺς συνόντας. — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ ἐπάγγελμα, δ ἐπαγγέλλομαι (σχῆμα ἐτυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὄποιον ἔχω.

—Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου:

- α) Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
 β) Ὡς πρὸς τὴν ἐκφράζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αὐτοπεποίθησιν.

ΣΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἔξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλόν. — τέχνημα = τέχνη, ἐπιστήμη. γάρ, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἰπερ νέκτησαι ἀμφιβολίαν. — οὐκ ἔχω ὅπως = ἀδυνατῶ νά. — δόθεν = διατί. — παρασκευάζω = μεταδίδω. — δίκαιος εἴμι = εἰμαι ὑποχρεώμενος. — πρᾶξαι = νά διαπραγματευθῆ. — περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς δαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς συκοπιμότητος αὐτῶν; ὅπότε ἀρμοδιώτεροι νά συμβουλεύουν ἥσαν οἱ πολιτικοί (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — οὕτως, δηλ. ποιοῦντας. — δημιουργός = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὡφέλιμον εἰς δλον τὸν λαόν, δημόσιος (ιατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα) εἰδικός. — θορυβῶ = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — οἱ τοξόται, ἥσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν)· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — ἔξαρωνται = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — ἐν τέχνῃ ἔστιν = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — διαπράττομαι = διενεργῶ. — ναύκληρος = πλοιοκτήτης, πλοιάρχος. — δτι, ἐπεξ. τοῦ τούτο. — τούτοις...μαθών· ἐν τοῦ πληθ. ἤλθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ ὅμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — ἔπειτα — ἐν τούτοις ἔξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

Θών... ὄντος. — μή τοίνυν (ένν. εἴπης ή λέγε) ὅτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά. — **Ιδίᾳ** = ἐν τῷ ἴδιωτικῷ βίῳ . — **οὕτως ἔχει** = οὕτω φρονεῖ. — **ἐπεὶ** = π.χ. ἢ διδασκάλων **εἴχετο** = δσα ἔξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' δσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι. — **ἐπαίδευσε**, ἐνεργητικὸν διάμεσον. — **αὐτοί** = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας). — **περιιόντες νέμονται** = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν. — **ἄφετος** = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ δπου θέλει. 'Η μεταφορὰ ἐκ τῶν Ἱερῶν κτηνῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν δπου θέλουν = **ἔαν που...** (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = ζητοῦντες μήπως... — **αὐτόματοι** = τυχαίως. — **ἀρετὴ** = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 Α, Κεφ. Θ'). — **εἰ δὲ βούλει**, ἐνν. ἀλλο **παράδειγμα εἰπεῖν**. **κατατίθεμαι** = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν. — **ἐν Ἀρίφρονος**, ἐνν. **οίκιᾳ**. — **Ἀρίφρων** : ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους. — **οὐκ ἔχων δτι χρήσαιτο αὐτῷ** = ώς τελείως ἀνοικονόμητον. — **κάμπτομαι** = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου). — **οἷμαι τί σε λέγειν** = νομίζω δτι αὐτὸ ποὺ λέγεις εἶναι ἀξιον. — **μή φθονήσῃς** = ἀπὸ φθόνον μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς). — **ἐπίδειξον** : ἡ ἐπίδειξις ἥτο τεχνικὸς δρος δηλῶν τὰς δμιλίας τῶν σοφιστῶν. — **μῆθος** = πλαστὴ διήγησις. — **λόγος** = ἀληθινὴ ίστορία. — **μῆθον** : δπως αἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι (Εμπεδοκλῆς, Ξενοφάνης κλπ.) ἔξεθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὕτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γνωμῶν των μετριαίωντες οὕτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ἔδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Θνητὰ γένη = ζῶα. — **καὶ τούτοις** : δπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς. — **τυπᾶ** = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω. — **γῆς ἔνδον** = ἐντὸς τῆς γῆς· αὐτῇ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ ὅποιω τελεῖται μυστηριαδῶς ἡ κατεργασία παντὸς δργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ). — **ἐκ γῆς καὶ πυρός**: κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Εμπεδοκλέους, τὸν δποῖον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ῦδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν δσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημάσιαν. — **ὅσα κεράννυται:** τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἀήρ πρὸς τὸ πῦρ. — **πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωὴν.** — **κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι:** πρωθύστερον. — **Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεὺς:** ἡσαν υἱοὶ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὄποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοις. — **παραιτοῦμαι = παρακαλῶ.** — **αὐτὸς = μόνος.** — **προσάπτω = ἀπονέμω.** — **φύσις = δργανισμός.** — **ἀμπίσχω = περιβάλλω.** — **πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγὴ,** πτερὰ πρὸς φυγὴν. — **κατάγειος = ὑπόγειος — τῷδε αὐτῷ = δι’ αὐτοῦ τούτου** (τοῦ μεγέθους). — **οὔτως ἐπανισῶν = ἐξισώνων μὲν τοιαύτην σύμμετρον ἀναλογίαν.** — **εὐλάβειαν ἔχω = προσέχω.** — **ἀιστόω = καθιστῶ τι ἀφανές,** ἔξαφανίζω. — **αὐτοῖς ἀλληλοφθορῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἔχοργηγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα.** — **αἱ ἐκ Διὸς ὥραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί.** ‘Ο Ζεὺς ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — **εὐμάρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα.** — **καὶ καύματα, ἐνν.** **ἀμῦναι.** — **εύνῃ = κλίνη,** φωλεά. — **στρωμνὴ = στρῶμα καὶ σκέπασμα.** — **αὐτοφυὴς = φυσική.** — **ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω.** — **ἄναιμος = ἀνευ αἷματος,** ἀναίσθητος. — **τούντεῦθεν = μετὰ ταῦτα.** — **βοράν (ἄλλων ζώων),** ὑποκμ., τροφὴν κτηγρμ. — **τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει νὰ σώσῃ τὸ γένος :** καὶ οὐχὶ τὰ ἀτομα. — **οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτότης) = παντελῶς μωρός.**

λοιπὸν ἦν = ὑπελείπετο. — **ὅ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ.** — **ἔμμελῶς πάντων ἔχοντα = δτι ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ δλα, ὅπως ἡρμοζεν.** — **ᾶστρωτος = ἀνευ στρωμνῆς.** — **τὴν ἔντεχνον σοφίαν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ).** ‘Αμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν. — **ἀμήχανον = ἀδύνατον.** — **ταύτη = ἔτσι.** — **τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου).** — **ἐνεχώρει = ἡτο δυνατόν.** — **οὐκέτι: διότι ἐπλησίαζεν ἡδη ἡ ὥρα νὰ ἔξελθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς.** — **αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία).** — **τὸ κοινόν :** ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ δῆ “Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθονίου, ὥστις

έγεννήθη ύπό τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ύπό τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἶχον κοινὰς ἔορτάς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἴερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν οἰκημα ἐπὶ τοῦ Ὄλυμπου. — ἔφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἀρθρονα τὰ μέσα πρὸς εὔζωίαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου, ὃπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἡμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ ὄπιον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχὼν ταύτης ὁ ἀνθρωπὸς ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — **πρῶτον μέν... ἔπειτα...** καί : δὲν σημαίνοντο χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεούς** = πιστεύω θεούς. — **φωνὴ** = γλῶσσα. — **δνόματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἄρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβάς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐγεννήθη φύσει, ἄλλοι δὲ θέσει. Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς ἐπροκίσθη ύπὸ τοῦ θεοῦ διὰ καταλήγων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασεῖ καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατέπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς υπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῇ** = ύπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — **ἡ δημιουργικὴ τέχνη** = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ὀργάνωσιν. — **ἔζητουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὄρμῃ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποῖς εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῆσθαι. — **αἰδὼς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δικη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. — **ἴν' εἰεν... συναγωγοί** = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὐκοσμίαν καὶ δεσμοὺς συνδετικοὺς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **ἴδιώτης** = ὁ ἀπειρός τινος. — **καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί**, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ικανοὶ πολ-

λοῖς ιδιώτας. — καὶ...γε= καὶ μάλιστα. — νόμον θέσις: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἄρχοντος, ὁ ὅποῖς νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποῖς νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἔχοντος τῶν.

ἀρετὴ τεκτονική = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — **λόγος** = συζήτησις. — μέτεστι μοί τινος = μετέχω τινός. — **συμβουλὴ** = 1) ίκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς). 2) σύσκεψις. **εἰς συμβουλὴν** = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασα κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἦ (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον ὅν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἶναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάργη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχούμενην πολιτείαν τὸ ἀτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ως τῷ ὄντι ἥγοῦμαι ἔξαρτάται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμηρίου... (ἵνα μὴ οἴῃ... λαβὲ τεμκήριον... ως τῷ ὄντι ἥγοῦνται...). — γάρ, ἐπειχγγαμ. — ἦ ἀλλην... ἔστιν = ἦ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἀλλην... τέχνην, ἦν μὴ ἔστιν (ἐνν. ἀγαθός). — ἔάν τινα καὶ = καὶ ἔάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — ἔάν οὗτος... ἦ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἔκει δηλ. ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἥγοῦνται. — ἦ μαίνεσθαι τὸ ἦ = εἰ δὲ μή, ἄλλως τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ως ἀναγκαῖον; ἐνν. ὅν = μὲ τὴν ἰδέαν δτι... — οὐδένα δντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον. — ἦ (ἄλλως) μὴ εἶναι ἔξαρτάται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον ὅν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἀλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἥγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἦ τύχη : ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ ὅμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὁσι : ὁ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 B, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποινὴν ὡς μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἀνωτέρω δὲ (322 E, Κεφ. IB') διδάσκει δτι πρέπει νὰ φονεύεται ὡς νόσος τῆς κοι-

νωνίας ὁ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ». — αἰσχρὸς = ἀσχημος. — σμικρὸς = μικρόσωμος. Οἱ "Ἐλλῆνες στενῶς συνέδεον τὸ κάλλος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὡστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὡν, δηλ. κακῶν. — ως...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸς = αὐτὸς καθ' ἔαυτὸν (τὸ κολάζειν), ἀνευ ἄλλου τινός. — οἱ γε ἀνθρωποι: ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλα ὄντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. δστις μὴ ωσπερ θηρίον). — πρὸς τούτων τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτων. — ἡδίκησεν, ἐνν. ὁ ἀδικῶν. — δστις μὴ = ἐκτὸς ἐξ αὐτῆς — ἀγένητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἀπρακτὸν) ποιήσειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλαχιστον. — δόξαν = ἰδέαν, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο' Αριστοτέλης 'Ρητορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ἡ μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκα ἔστιν, ἡ δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ». 'Ο Πρωτ. ἀδιακρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Τι ποθέτει δὲ ὡς ὁμοιογηγμένον ὅτι ὁ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— 'Αναπτύξατε τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν 'Αθήναις ὡς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν προτάνεων ἐν τῇ 'Αθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. 'Αρχαίαν 'Ελλην. 'Ιστορίαν' σχετικὰ ἀρχαὶ 'Εγκυλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρότανις). Π. Δημοπούλου, 'Ο δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ελλήνων, σ. 29 κ. ἔξ.). — Θίγεται δὲ τὸν ποιοῦντας δι' ὅσων λέγει δὲ Σωκράτης περὶ τῶν νίῶν αὐτοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δῆ, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγγθέν : ως μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — ήν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — ἀ διδασκάλων ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν. — ἀρετήν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἐξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ώρισμένη ἰδιότης. — ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — χαλκεία = χαλκευτική. — κεραμεία = κεραμευτική. — τὸ δσιον εἶναι = ἡ ὁσιότης, εὔσεβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ὑποκμ.) εἶναι ἐν (κατηγρμ.), ἀνδρός ἀρετὴν (ἐπεξῆγ.). — μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς.— οὕτω : ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου.— μή, ἐνν. πράττειν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἐνός, τῆς ἀρετῆς. — διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν.— οὕτως δ' αὐτοῦ πεψυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἶναι τοιοῦτον.— τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν.— σκέψαι : κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὅποιών ἔκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά.— οἱ ἄγαθοι = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς.— ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἄγαθοι = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες.— θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ἰδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποιήσεων.— ἄρα, εἰρων. — ἐφ' ὧν, χάριν ποικιλίας, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς.— καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν.— ἀνατροπαὶ οἰκων = ἔξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ 'Ραμνούσιος καὶ ὁ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ὀλυμπιάδος τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάφησαν οὔτε ἐν 'Αθήναις, οὔτε δημοσίᾳ ήρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἀτιμοὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ νεῖοι αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· ὃ δὲ τολμήσας νὰ κάμῃ τούτους ἐπιτίμους ἥθελε γίνει ἀτιμος.— ταῦτα δ' ἄρα: ὃ δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ) · ὃ δὲ ἄρα κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἰδικόν σου παράξενον συλλογισμόν).— οἰεσθαί γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱούς των, πολὺ περισσότερον θὰ διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἄγαθοι ἄνδρες.— ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ = εὐθὺς ὡς ἀρχίσῃ νὰ ἐννοῇ.— τροφός, αὕτη ἡτο συνήθως δούλη ἡ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἡσαν διτταί, α') ἡ τίτθη, ἡ ὅποια ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὅποια μέχρι νοῦ 6 ἡ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν.— παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ, περιποιούμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτὸν, ἐνίστε σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν.— **διαμάχονται** = ἀμιλλῶνται, καταβάλλουν μεγάλας προσπαθείας.— **παρ'** ἔκαστον = εἰς ἔκαστον.— **ἐνδείκνυμαι** = ἔξηγῶ.— **τὸ μὲν** = τοῦτο μέν, ἐνν. ἔστι.— **ἔκών** πείθηται, ἐνν. εὑ ἔχει.= **ξύλον διαστρεφόμενον** = στραβόξυλον.
εὐθύνουσι = ισιάζουν, σωφρονίζουν.— **εἰς (οἴκους)** διδασκάλων = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἰδιωτικὰ ἴδρυματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ. ἀριθ. 3).— **αὐτὸν** : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδὰν θάττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα.— **γράμματα** = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν.— **τὰ ἔγγεγρα μμένα**, δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα).— **ῶσπερ τότε** (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νήπιακῇ ἥλικᾳ) κατενόσιν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν.— **παρατιθέασι** = τοποθετοῦν ἐμπρός.— **ποιητῶν**: συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγυνιν.— **ἔκμανθάνω** = ἀποστηθίζω.— **νουθετήσεις** = παρανέσεις, διδάγματα.— **διέξοδοι** = διηγήματα.— **ἔτερα τοιαῦτα** = καθ' ὅμοιον ὠσαύτως τρόπον.— **κακουργῶ** = κάρμνω κακόν, παρεκτρέπομαι.— **μελοποιῶν** = λυρικῶν.— **ἐντείνω** = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον 2) μελοποιῶ.— **εἰς τὰ κιθαρίσματα** ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας.— **ρυθμὸς** = πᾶσα ὁμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ).— **ἀρμονία** = συμφωνία (ἥχων).— **οἰκειοῦσθαι** = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παίδων εἰς τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰς ἀρμονίας).— **εὐρυθμότεροι** καὶ **εὐαρμοστότεροι** γιγνόμενοι = συνηθίζοντες σὸν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν.— **εὐρυθμία** = συμμετρία.— **εὐαρμοστία** = συμφωνία, κανονικότης.— **πᾶς γάρ ὁ βίος...** **δεῖται** : ἡ ἀπόφανσις αὗτη τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείς τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παίδων λεχθέντων, ἔξιψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι ἐμφανίζει αὐτόν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἔνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — τοίνυν = δὲ (μτβ.) — **βελτίω** = ὑγια· — **χρηστή** = ὑγιής.— **πονηρία** = ἀσθένεια, καχεζία.— **οἱ μάλιστα δυνάμενοι** = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι).— **πρωιαίτατα...** **τῆς ἥλικίας** = ἐνωρίτατα.— **ἀπαλλάττονται** = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. 'Ο Πρωτ.

ἐνταῦθα λέγει δτι οἱ παῖδες ἄλλος κατ' ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἤρχιζε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ κατ' ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, ὁ δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, διότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παῖδες νὰ ἐννοοῦν τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑποβάλλωνται μόνον εἰς σωματικάς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι των. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς** **ῶσπερ** = ἀπαράλλακτα ὅπως. — **γραμματιστής** = γραμματοδιδάσκαλος, ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμάτς** = χαρακώνων, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. — **γραμματεῖον** = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἔγραφον), ἡ πλάκα. — **ὑφῆγησις** = δῆηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀναγράψασα ὡς δῆηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα**, παράθεσις εἰς τὸ νόμους. — **ἔκτὸς βαίνει τούτων** = παραβαίνει τούτους. — **εὐθῦναι** (κχὶ εὐθυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὄποιαν ἔδιδον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνοχῆς τῶν ἀρχόντων. — **ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύνη, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — **οὐδὲν θαυμαστόν**, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλούς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — **ἐν τοῖς ἔμπροσθεν**, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἴδιωτεύω** (μετὰ γεν.) = εἶμαι ίδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι — **δέ λέγω**, δῆλο. δτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ, συλλογίζομαι — **προελόμενος** ἄλλο δτιοῦν = λκμβάνω ὡς παράδειγμα ἐν ἄλλῳ οἰονδήποτε. — **εἰ μὴ οἴόν τ' ἦν**: ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ τοῦ λυσιτελεῖ γάρ, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει ὡς ἀπόδ. τὸ οἴει ἀν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = ἔκτὸς ἐὰν πάντες. — **δποῖός τις** ἐδύνατο ἔκαστος (ἐνν. αὐλητῆς εἶναι) = ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του. — **καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου** = καὶ ἀν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φθόνον τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — **ἡ ἀλλήλων δικαιοσύνη** καὶ **ἀρετῇ** = ἡ δ. καὶ ἀ., τὰς ὄποιας ἀσκοῦμεν ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία**, τὸ ἀντίθετον τοῦ ερθονεῖν. — **προθυμία** καὶ

ἀφθονία = ἄνευ φθόνου (ἀνιδιοτελής) προθυμία. — **οἵει** ἄν τι... μᾶλλον = **οἵει** ἄν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — **εὐφυέστατος**, δῆλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — **ἀκλεής**, καὶ κατωτ. φαῦλος = ἀσημος, ἀφανῆς, — **αὔξανομαι** = προάγομαι. — **ἄλλ'** οὖν γε = ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἡσαν αὐληταί). — **οὕτως**, δῆλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — **ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις** (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — **δίκαιον αὐτὸν εἶναι** = δητεὶς εἶναι δίκαιος. — **δημιουργός** = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ωφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.). 2) τεχνίτης. 3) διδάσκαλος. — **τοῦ πράγματος**, δῆλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. — **κρίνομαι** = συγκρίνομαι. — **διὰ παντὸς** = εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. — **ἄλλ'** εἰεν = **ἄλλ'** οἱ εἰεν. — **οἷοι περ**, ἐνν. ἡσαν ἔκεινοι. — **Φερεκράτης**: κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.), ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ροπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Λήναιον** = 1) ιερὸν τοῦ Διονύσου. 2) ὁ χῶρος, ὃπου ἐωρτάζοντο τὰ **Λήναια** (Διονύσια), κατὰ τὰ ὅποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἀγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρώποι, ἀηδιάσκαντες ὅμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** **ἀγαπήσαις** ἀν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὑρεθεὶς — **Εύρύβατος**: ἡτο 'Εφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ξενικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εύρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἡτο 'Αθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ἦταν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαυλότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ. 2) εἴμαι ἰδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). 3) μεμψιμορῶ — **οὐδέ** γ' ἀν, ἐνν. εἰς φανείη. — **ἡμῖν** δοτ. ἥθική. — **οἵος τ'** ἦν, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — **δντες δμότεχνοι**, ή μτχ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = τούτους τις ἀν διδάξειεν **ἔτι** = τις εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του) ή ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ **τις ἀν δημῖν διδάξειε**, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ **ῥάδιον...** τούτων, δῆλ. τῶν υἱῶν τῶν χειροτεχνῶν. — **παντά-**

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάδιον. — οὕτω δέ, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἂν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐδὲ ῥάδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — κανεὶς... καὶ εἰ ἔστι τις ὅστις ὀλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἰη) = καὶ ἔαν τις ὑπάρχῃ, ὅστις ὀλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὔχαριστημένοι. — ἄν... ὀνήσαι, τοῦ ρ. ὀνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ ὀξεῖας, συνδέεται πρὸς τὸ διαφέροντως. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: ὁ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ ὅποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ). — τοιοῦτον πεποίημαι = ἔτσι ἔχω κανονίσει. — ἀποδέδωκεν = πληρώνει ἀμέσως. — κατέθηκε, γνωμ. ἀρ. — ἐπει = π.χ. — πρὸς τὸν πατέρα = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — δημιουργῶν, ἐνν. υἱεῖς οὐδέν εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

—Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;

—Εὑρίσκετε εὖστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν ὅποιων ὁ σοφιστὴς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκαμε τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἐροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν δτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερει ἐμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθὼν εἰς ἐμαυτὸν. — **πολλοῦ ποιοῦμαι** = θεωρῶ μέγα κέρδος. — **ἐπιμέλεια** = παίδευσις, ἀγωγή. — ἦ, δοτ. δργαν. — **ἐπεκδιδάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτους· ἡ ἐπὶ σημ. προσθήκην, ἡ δὲ ἐκ τελείως. — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάδίως, ὁ δὲ καὶ εἰς τὸ ὄτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικός ρήτωρ. — **οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε **ἐρέσθαι** = οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι. — **ἔάν...** **ἐπερωτήσῃ** = ἔάν καὶ μικράν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ρηθέντων. — **χαλκεία** (καὶ δρθότ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη, — **μακρὸν ἤχει καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἦτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ ὄποιου ὁ ἥχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἤδηνατο νὰ ἡχῇ ὀλόκληρον ὑμέραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανδς μέν... ίκανδς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαίρονται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἄ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = δόλιγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ίκανοποιηνένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἰπερ ἀλλω τῷ = ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — ἀποπληρῶ = ἀπογειίζω. — δ δ' ἔθαυμασσα... ἀποπληρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὄποιον μὲν ἀπορίαν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλῆρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετή, ἐπεξήγησις τοῦ ἔν τι. — ἄ... ἔλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὁσιότης.

—Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἔρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπινξεν δ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἀλλά: ἐντεῦθεν ἔρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἄλλ.** ἡ (πάντοτε μὲν ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὸ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο...ἄλλο:** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὄποιον μετέχομεν τίνος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὗ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι γάρ οὖν...** (ὁ γάρ, βεβαιωτικός, ὃ δὲ οὖν δηλοῖ συμπέρασμα ἔξαγομενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἰναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο** = τὸ μὲν ἄλλο. — **δύναμιν** = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ ἔστιν:** δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξ. τοῦ ὕστερ τὰ τοῦ πρ. — **οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (τοιοῦτον)οἶον. — ἡ δῆλα δὴ (ἐνν. ἔστιν) δτι = ἡ εἰναι αὐτονόητον δτι. 'Ο ἡ ἐπανορθωτικός. — εἰπερ τῷ παραδείγματι **ἔστικεν** = ἐὰν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα...** = οὐδὲν ἄλλο ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἶον ἐπιστήμη (= σοφία) — **οὐκ ἔφη** (= ἔφη οὐκ εἰναι) = δχι,

εἶπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ δόποια ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἶον δίκαιον εἶναι = ὥστε δ. εἶναι. — εὑρημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς ιεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὐταὶ αἰσίως, ήτο ἀνάγκη νὰ λέγουν λέξεις εὐοιώνους· ἐπειδὴ ὅμως ήτο δυνατόν νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοιώνόν τινα λέξιν, προτιμοτέρα ήτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὐλαβής σιγή· ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῆ = δυσκόλιας. — ἀλλο τι, ὑποκμ. δσιον, κτγρμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ' ἂν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα=ἔχειν. οὔτως ὡς... = οὔτως ὥστε. — λόγος = γνώμη. — ἀδικον ἄρα: κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ἡ δικαιοσύνη. — ὑπὲρ ἐμαυτοῦ = ἐξ ὄντος μου. — ητοι... ḥ = ḥ... ḥ. — δικαιότης: ἐλέχθη κατὰ τὸ ὄσιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος. — δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτατικόν. — εὶ διακωλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἐξ ὄντος μου. — συγχωρῶ = ὅμοιογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δικαίου καὶ ὄσιου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ εὶ βούλει... εὶ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἀρθρου γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκμ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἐμέ τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικαὶ πεποιθήσεις ἐμοῦ καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀριστία). — τὸ δ' ἐμέ... λέγω εὶ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγώ δὲ καὶ μὲ τὸ σύ τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἐὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀριστίαν). — οἰόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ ὅτι μόνον οὕτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = ὅμοιάζει. — ἀμῆ γέ πη — καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ἔστιν ὅπῃ = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐαίνεται, καρφαλέον νοτίζεται »· καὶ πάλιν: « Ταύτο τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνήκος καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεύδον καὶ νέον καὶ γηραιόν τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κακεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καὶ ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς. — καὶ πάνυ σμικρὸν ἔχη τὸ δόμοιον, ἐνν. ὡς ὑποκυ. τὰ δόμοιόν τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ μεταξὺ των ὁμοιότης εἶναι ἐλαχίστη. — ἢ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοὶ = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὕτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω ὅτι τόσον διάγονον ὁμοιάζουν (ὅσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ μέντοι αὖ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ' ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολύ, ὡς... — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσαρεστεῖται, στενοχωρεῖται, καταλείπει τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀγαγνωρίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλλογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὑφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δίκαιον ὡς οὖσαστικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐννοῶν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ. αἰτλγ. ἢ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύνη, δοτ. αἰτίου. — ὡσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγγεικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἀς ἀνακεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγκριτική. — πράττοιτ' ἀν: τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται εὔκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀναιρῶ, ἀνακαλῶ. — τῶν λόγων = τῶν (δύο) ἴσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἶναι (βραχυλογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐνῷ ἐλέγετο ἐν ἐνί...εἶναι — πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σωφροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἔκυτὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εὑρίσκονται εἰς πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάδω = συμβιβάζομαι. — συναρμόττω = εὑρίσκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — ὅντι ἀντὶ οὔση: ἢ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ διερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐφ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι.— διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔὰν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά.— ταῦτα, δηλ. ἂ οἱ πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι= νὰ ὑποβάλλωμεθα εἰς ἔλεγχον. — ἐκαλλωπίζετο = ἐκαμνε μορφασμούς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερής = ζήτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσδέρεστον.

— Ποίου εἴδους εἶγαι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;

— Κατὰ τίνα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ νὰ περιπλέξῃ τὸν ἀντίπαλον ;

— Ιατνπώσατέ τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.

— Εἰς ποίαν λογικὴν θερήν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον ἐστι ;»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ἔστω : διὰ τούτου δ σοφιστῆς δὲν ἀποκηρύττει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ.20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — **ὅτι ἀδικοῦσι**, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — **ὅτι ἀδικεῖ**. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι.— **βουλεύομαι**=διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω — **πότερον**, (ἐνν. εὗ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... κακῶς ; = πᾶσον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται ὅρθος, ἔὰν εὔτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἔὰν δυστυχοῦν ; — **τραχύνομαι** = ἐκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατετάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἑτοιμοπολέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην πολεμιστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὠφέλιμα· δὲ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. ἀγαθά. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. **ὠφέλιμα**. — **ἀγαθὰ** = ὠφέλιμα. — **βλάσται** = βλαστοί. — **πτόρθος** = τρυφερὸς βλαστὸς. — **ἀρωγόν** = ὠφέλιμον. — **παντοειδές**. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἔλασίου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου. — **ἀλλ' ἥ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οἵς, ἔλξις**. — **μέλλει** δηλ. δὲ σθενῶν. — **ὅσον** = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἔξαλείψῃ τὴν ἀγδίαν (τὴν προκαλουμένην εἰς τὴν δσφρησιν). — **δψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ.
καταθορυβῶ· — **ὑπόκωφος** = δλίγον κωφός. — **μεῖζον** = δυνατώ-
 τερα. — **πᾶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι**; = ποίου εἰδούς βραχείας ἀπο-
 κρίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. —
γοῦν = γε = τῷ δητι. — **ῶστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν** =
 ὡστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — **μακρὰ λέγειν...** καὶ αὖ
βραχέα: οἱ σοφισταὶ ισχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύναντο νὰ
 εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — **εἰς ἀγῶνα λόγων**
ἀφικινοῦμαι = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (**εἰ**) οὕτω διελεγόμην,
 ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — **οὐδ' ἀν ἐγένετο...** = καὶ τὸ
 δνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἰχε διαφημισθῇ μεταξὺ τῶν Ἐλλήνων. Ο
 Πρωταγόρας νομίζει ὅτι δ ἀγῶν τῶν λόγων οὐδέννε εὐγενέστερον σκοπὸν
 ἔχει ἡ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — **οὐκ ἥρεσεν...** ταῖς ἀποκρίσεις =
 δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἀκατότον του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. —
ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — **τὰ μακρὰ**
ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — **ἐπει,**
 βλ. 333 Γ, Κεφ. 20. — **καὶ ταῦτ',** δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — **τριβων=**
 τριμμένο καὶ παλαιὸ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί,
 οἱ Σπαρτιάται, οἱ λαχωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον
 βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — **οὐχ δμοίως ἔσον-**
ται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — **ώς,** αἵτιολ. — **φιλοσο-**
φία = φιλομάθεια. — **Κρίσων**: ἔξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας νικήσας
 στάδιον ἐν Ὁλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — **δολιχοδρόμος** = δ
 δρομεὺς δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — **ἡμεροδρόμος** = ταχυ-
 δρόμος. — **διαθέω** = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — **σοῦ,** β^{ού}ρος συγκρ. — **ἐν**
τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — **συγκαθεῖναι**, τοῦ
συγκαθίημι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — **αὐτὰ τὰ ἔρωτάμενα** = εἰς
 αὐτὰς μόνον τὰς ἔρωτήσεις. — **τὶς δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων** ;
 = ποῖον θὰ εἰναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν
 δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — **χωρίς...** εἰναι = ὅτι εἰναι διάφορα πράγμα-
 τα. — **δημηγορεῖν** = μακρὰ λέγειν. — **ἀλλ' ὁρᾶς** = ἀλλὰ καὶ μόνος σου.
 βλέπεις τὸ δίκαιον.

— **Ἀναγνωρίσατε τὸ ήθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ μακρο-
λογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ· (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν
μακρολογίαν). — τοῦ σίσις τ' εἶναι διαλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἴκανότητι
τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε
δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φαυ-
λότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαλέγεσθαι) = ἀ-
μιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου)
τὸ θέμα τῆς συζήτησεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐχ δτὶ = οὐ (ἐνν. λέγω)
δτὶ = ἀν καί. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς
Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὑνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς
δὲν δρμήσῃ = εἰς δ', τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύ-
ομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαλῦσαι
μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς
= ἀμερόληπτος. — ἶσος = δὲξ ἵσου καταχειρίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγ-
χωρεῖν = νὰ κάμνητε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβητεῖν = νὰ
διαφωνῆτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προσίρεσιν (ἵνα
διαφωτισθοῦν). — εὔδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι =
ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἡμῖν: ὡς κριταῖς. —
ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὐφραινοίμεθα: τὸ εὐφραίνεσθαι περὶ πνευ-
ματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ
διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδυ πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτός νόμος. — τύ-
ραννος: δὲ Ιππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὅψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στί-
χους « Νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς θυητῶν τε καὶ ἀθανάτων· ἄγει δικαιῶν
τὸ βιαιότατον ὑπερτάτῳ χερὶ τεκμαίρομαι ἔργοισιν ‘Ηρακλέους ». —
πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις
παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δῆλ. τὴν
κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. κατ' αὐτὸ = δι' αὐτὸ (διότι
εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς Ἱερᾶς ἑστίας
τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἄσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ
κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἔκυπρας ὑπηρεσίας ἢ τῶν προγόνων των. Ἐν Ἀθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς Ἀγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς Ἀθήνας ἐστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἐλλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ὀρχαιότητα. — δλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμή. — συμβαίνω (παθ.). = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβές = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σχολαστικὸν. — ἔφειναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίκας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἀρω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὔσχήματα = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον). — ἔφέντα τοῦ ἐφίημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἔκυπρον μου εἰς οὐριον ἀνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ξεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὕτε εἰς τὸ ἐν οὕτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ὥς = οὕτω. — ποιήσετε, ὁ μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — ῥαβδοῦχοι, ὡνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ὡς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητής ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — ὅς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— "Ορίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπωντοῦ διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των.

— Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν Ἀθηνῶν ὡς « πρὸς τανεῖον τῆς σοφίας » παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους Ἐπιταφίῳ « Ἐλλάδος πραΐτεν τοινοντες προφορικῶς τὸ θέμα: Αἱ Ἀθῆναι πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἐλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἥρησεται = ἡ ἐκλογὴ του θὰ εἶναι περιττή. — ἀλλὰ δῆ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν ὅτι. — ἐπεὶ τὸ γέμδον = διότι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. —

οῦτωσὶ (ὃδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται. — προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ως... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοιῶ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — νμεῖς ἔνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον ποιὸν δὲν ἥθελε..

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλύγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ, 22 - 26 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ...τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτγρμ) = ὅτι δ "Ομηρος ὁρθότατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε ('Ιλ. Κ 224, ἔνθα δ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἐτέρου ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σὺν = συγχρόνως. — (ἐρχομένω) δ, ἐπιμερ. — πρὸ δ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ δ πρὸ τοῦ. 'Ο δος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως δ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κάτι πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ δ ἐτερος πρὸ τοῦ ἐτέρου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἐρχώμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ ὅτῳ = ζητεῖ ἄλλον ὅτῳ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἔξακριβώνω. — ἔντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικής = λογικός, σπουδαῖος. — η σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθι; — δε, ἀναφ. αἰτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἔαυτόν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἀρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἐνθυμηθῶ. — τὸ ἐρώτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτό πρᾶγμα. — η ἐκάστω... ὑπόκειται = η εἰς ἔκαστον ὑπόκειται ἴδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ δη... τὸ ἐτερον = τὸ ἐτερον αὐτῶν οὐκ δη (τοιοῦτον) οἶον τὸ ἐτερον; — ἐπικεῖσθαι = δτι ἔχει ως δηομα. — οὐχ, ἐνν. δμοια ως τὰ τοῦ... δμοιά ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ως τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ (ιέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτογήτους (εἰς τὸ νὰ ὁρμοῦν πρός. .). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ

μέν τι αύτοῦ = ἔν μὲν μέρος αὐτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ἵνα καθαρίσουν ἢ ἐξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλτας ἔχοντες, ἐνν. θαρραλέοι εἰσὶ πολεμεῖν. — ἔαυτῶν, γεν. συγχρ. ἢ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς. — μεντᾶν... εἴη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἦτο ἀηδία ἢ ἀνδρεία. — μαινόμενοι : διότι τολμοῦν ὅ,τι ἀγνοοῦν. — οἱ οὖτω θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δῆλοι οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἔκει (350 A, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ... θαρραλεώτεροι. ὄντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ως δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐθαρραλέοι εἰσί. — τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὄπιον ἐγὼ παρεδέχθην ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν ὁμολογήσει ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἐταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέθοδον αὐτήν. — ίσχὺς = σωματικὴ δύναμις. — ἔπειτα, ἐνν. εἴ με ἔροιο. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτὴν ἀποδεικτικὴν μέθοδον σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιθυμία. — ἔκει, δῆλοι εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαίνει = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εὔτροφία τῶν ψυχῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἄττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξῆς. — δ = ἐφ' ὅσον — κατὰ τοῦτο (= ως πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ως ὑπκυ. — μὴ εἴ τι... ἀποβήσεται ; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν, ἀν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά ; ἐφ' ὅσον εἶναι λυπηρὰ δὲν εἶναι κακά ; — ἀπλῶς οὖτως = σαφῶς καὶ ὥρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἄ ἔστι ; τὸ πλήρες : ἔστι δ' ἄ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἄ τῶν ἀνιαρῶν κακά. · Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = δταν λοιπὸν ἔρωτῶν, ἐξαν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἶναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡδέα, δὲν εἶναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἶναι = δτι εἶναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊὸν τῆς

ἔρευνης. — ἡγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δικαιος (εἰ) σὺ = δίκαιον ἐστὶ σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προκαλέσει, εἴμαι ὁ αἴτιος τῆς συζήτησεως. — γένοιτο δηλ. τὸ ζητούμενον. — ὥσπερ εἴ τις...; ἀσυνδέτως, διότι εἰναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἴδους = ἐκ τῆς ἐξωτ. ψεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικαὶ λειτουργίαι. — τὰς κειρὰς ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὡμοπλάτη. — καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἐγώ) : εἰναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὥσπερ, ἢ δὲ ὑπόθ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ, τοιοῦτον), διτὶ οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντελήθημην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεως σου) διτὶ τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγαθοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἢ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανοοῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνούσης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρώπος κέκτηται τὴν ἐπιστήμην — ἀρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὥσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀπάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον νά. — . . . εἰπερ τῷ ἄλλῳ βλ. 329 B, Κεφ. 17. — κράτιστον = ἴσχυρότατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φρὴς τοῦτο — ὃν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, ἀ. . . — δ... ἐστι πάθος.. = τί λογῆς ψυχολ. φαινόμενον εἰναι αὐτό, τὸ δποῖον παθαίνουν. — ἐπει (ἀν καὶ) γιγνώσκειν: συνεχίζεται ὁ πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα (ὑπακμ.), δηλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθέλειν. . . — ἡττᾶσθαι κτγρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἰναι τι ἡμῖν = διτὶ θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ἡγήσασθαι: ἐπεξ. τοῦ ἔμμενειν. — ἦ. — ἔπου — ἔπου ἦ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὅποίου. — ἔῶ χαιρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παρατίθην τὴν συζήτησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ἡττω εἰναι = ἡττᾶσθαι (κτγρμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ἄλλο τί ἐστιν ἦ) = δὲν εἰναι ἀληθὲς (διτὶ). — φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε διτὶ σᾶς συμβαίνει τοῦτο (δηλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἰτιολ. — πράττειν, ἐκ τοῦ φατέ. — πῆ = κατὰ τι. — ἥδιν, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραχτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑπακμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἐγὼ τι ἐπαθαν (καὶ ἐμποιοῦν) = διότι ὁπωσδήποτε (ἐμποιοῦν). —

ἢ κἄν...δπηοῦν; = ἢ καὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαράν δὲ μόνον προκαλοῦν, δῆμως θὰ ξσαν κακά, διότι ὁ πωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἔργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγμιαῖαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἴτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καῦσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκτονίαι = τὰ διάφορα εἴδη τῆς ιατρικῆς διαίτης. — ἄρχαι ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἦ)... ὁ αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς διτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἢ πρὸς δ: β' δρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῇ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν· ἀνακαλῶ ἴσχυρισμὸν, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν «ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν» ἔλεγον οἱ παίζοντες: «οὓς γὰρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν» Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο.— ταῦτα, δηλ. ἥδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = διτι καταντῷ γελοῖον ἔκεινο, τὸ δόποιον λέγετε. — ἐκπληγτόμενος = τυφλούμενος. — αὕθις αᾶ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'

Θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὗτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἥττώμενοι, μτχ. αἴτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστὴς = σκύπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἄρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἥττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἔξια ἦν υικᾶν τὰ καλά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερα. — ὅταν = καθ' δσον. — οὗτω, ἐνν. ἔχει — μεταλάβωμεν... τούτοις = δις ἀλλάξωμεν τώρα τὸ ὄνδρυματα καὶ δις λάβωμεν ἀντιστρόφως... δι' αὐτὰ τὰ ἕδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀνάξια (οὐσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ δλον = εἰς τὶ ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δηλ. ἡ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἡ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἥττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ,

Κεφ. 2). — ἔσθ' (ἐνν. ἄλλο τι) δτω ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς ιστάναι = ἐμπειρος ζυγιστῆς (ἴστημι = ζυγίζω). — συνθεὶς = συμμαχεύσας. — ὑπερβάλληται ὑπὸ . . . = εἰναι δλιγώτερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά . . . — πρακτέα = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν Ὁ Σωκράτης θέλει ἐνταῦθα νὰ δείξῃ δτι τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἥδεος καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — μή πη ἄλλη ἔχει ; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον ;

δτε = ἐπειδή. — τὰ μεγάλα μήκη = πράγματα μεγάλου μήκους. — λαμβάνειν = προτιμᾶν. — ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερ. κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ ἐποίει . . . μεταλαμβάνειν = καὶ μᾶς ἔκαμψε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ ἄνω κάτω. — ἄκυρον ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀπατηλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἔξαπατησῇ ήμᾶς. — πρὸς ταῦτα = ώς πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — αὐτὸ πρὸς ἔαυτὸ = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἔαυτὸ (δηλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον . . .). — ὑπερβολῆς καὶ ἐνδείας ἔστιν = ἀσχολεῖται μὲ μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — φαίνεται, ἐνν. αἴρεσις. — σκέψις = ἔρευνα. — ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ = ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ αἴρεσις εἰναι μετρητική. — εἰσαῦθις = ἄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ώς ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — τοῦτο, δηλ. τὴν ἐπιστήμην. — ἔφατε (352 Δ, Κεφ. 35). — εἰδὼς ἀνθρωπος = ὁ γιγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — τότε εὐθύνεις, δηλ. δτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — καὶ γάρ ὑμεῖς = διότι καὶ σεῖς, δπως ἔγω καὶ δ Πρωτ. — ταῦτα δέ, δηλ. αἱ ἥδοναι καὶ αἱ λῦπαι. — ἐπιστήμης . . . μετρητικῆς, ἐνν. ἐνδείᾳ — ἀμαθία ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ τοῦτ'. — αὐτοὶ, ἐνν. ἵτε (κατὰ ζεῦγμα). — τούτων, δηλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — δντος, δηλ. τῆς ἐπιστήμης — κακῶς πράττετε (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — δημοσίᾳ : διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθοὺς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

κοινός . . . ὑμῖν = δς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — ὑπερψωῶς . . . ἀληθῆ = ἀληθέστατα. — παραιτοῦμαι (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὅψιν (τὴν συνωνύμικὴν τοῦ Προδ.). — εἴτε δπόθεν . . . δνομάζων = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμήν καὶ διπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ ὀνομάζῃς. — τοῦτο μοι ἀπόκριναι = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὁποίου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἐπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβιχίνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἢ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ώμολογῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὔτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ οὗτορον (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — φ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί, ἐνν. ίται εἰσί. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὁποῖον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρῳ (359 Ε, Κεφ. 39), ἐπρεπε νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ ἢ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτό γε : ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρ' ἐπὶ τὰ δεινά... δεινά εἶναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς... — ἄρτι, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἡπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτηγρμ.) ἐστὶ ἐκεῖνα (ὑπκμ.) ἐπὶ ἢ οἱ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ... — αὐτίκα = π.χ. — δην, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ ὅποι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηρίζομενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρομενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ., Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲν ἵσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά...

'Er συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. KA') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δοιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἰναι διάφορα ἀλλήλων.

— Elvai δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἥ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ;

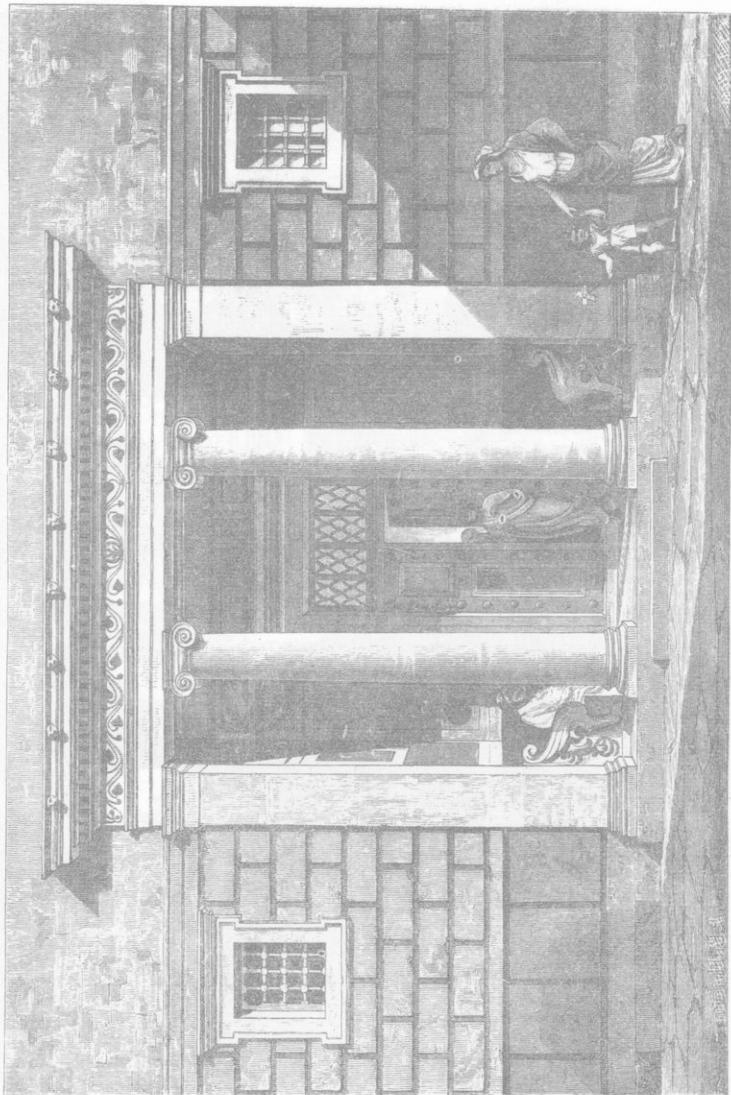
— Ἀναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας δφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας δφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'

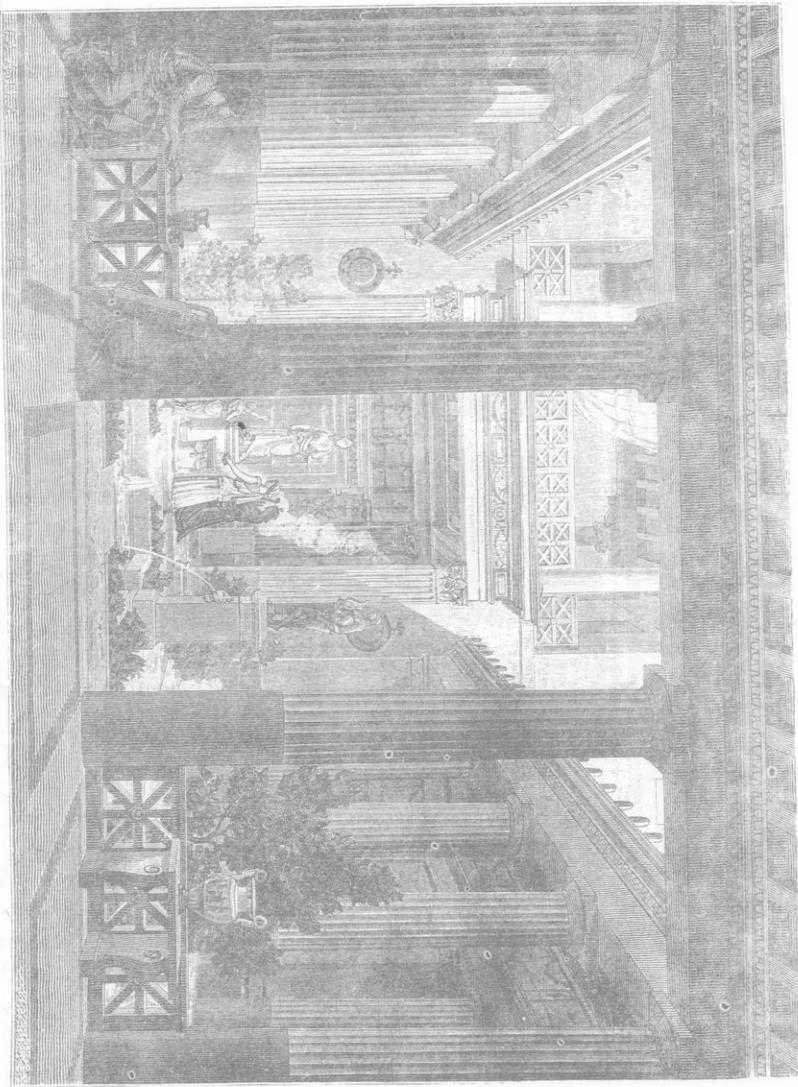
τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔαυτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἶναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὃν τρόπον, ὅτε (δηλ. ἂν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγραφοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη**: ὁ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἐξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **ὅλιγου** ἐνν. **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸς κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ὡς δεόμενον εὑρυτέρας ἐρεύνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμη νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἐρευναν). ‘Ο Σω. δηλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἔπειτα τὸ διδαχτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἡδὴ, — **ῶν** = τούτων, οἵ. — **μὲν** (μήν) = τούλαχιστον. — **εἰ**, αἰτιολ. — **ἔλλογιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἔμοι...** **ῶρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἐμοὶ !έναι οἴπερ ἔφην !έναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεγειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἦτοι :**
α) **τὴν διὰ μύδουν** καὶ
β) **τὴν διὰ λόγουν.**

— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλέκτικης τοῦ Σωκράτους.**

Εἰκ. 1. Πρόθυρον Ἑλληνικῆς οἰκίας.

Eik. 2. Ἐσωτερικὴ αὐλὴ Ἑλληνικῆς οἰκίας μετὰ τοῦ προστόφου

Εικ. 3. Παις διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. Ἔτερος παις ἀπαγγέλλει ἑπτικὸν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, δ ὅποῖος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παιδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ὁ δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγὴ	111
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	175

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

’Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.
’Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τάς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (’Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕ'ΠΓ', 1965 (IV)— ANTITΥΠΑ 30.000—ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1260/17-3-65

’Εκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : « ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ » Α.Ε. ’Αθήναι

ΟΕ
ΔΒ